LUND UNIVERSITY

Musik, ideologi och ekologi

Arvidson, Mats

2009

Link to publication

Citation for published version (APA):
Arvidson, M. (2009). *Musik, ideologi och ekologi*. 50-50. Abstract från ACSIS Kultur~Natur 2009, Norrköping, Sverige.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 04. May. 2026

KULTUR~NATUR

Konferens för kulturstudier i Sverige

Norrköping, 15–17 juni 2009

ACSIS Publications 5
ISSN 1653-1507
ISBN-10: 91-975765-4-9
ISBN-13: 978-91-975765-4-3
Grafisk form: Tove Andersson & Malin Klangeryd
Tryckeri: LiU-Tryck, Linköping 2009

ACSIS
Campus Norrköping
Linköpings universitet
601 74 Norrköping
Hemsida: www.acsis.liu.se

Innehållsförteckning

Arrangörernas förord 3
Program 5
Sessionsschema 8
Allmän information 11
Plenarsessioner och föreläsningar 14
Öppningsföreläsning: Space: the final frontier in nature and culture 14
Plenarsession 1. Vetenskap: praktik och teknik 15
Plenarsession 2. Ekonomi: makt och resurser 17
Plenarsession 3. Konst: gränser och överskridanden 19
Plenarsession 4. Identitet: diskurs och kropp 21
Abstracts för sessioner 23
1. Nordisk natur och kultur: nationell historia 23
2. Genus och populärmusik: produktion, konsumtion och praktik 26
3. Kroppen som kultur~natur (3:1 & 3:2) 29
4. Djur och människor (4:1 & 4:2) 34
5. Berömmelsens kulturhistoria (5:1 & 5:2) 39
6. Hur organiserar vi kunskap? (6:1 & 6:2) 44
7. Intermediala kulturstudier 48
8. Livets natur och kultur: kön, familj, död 51
9. Politik: glidningar och förgivettaganden 54
10. Etnografiska dialoger: metodologiska reflektioner i tvärvetenskapens tid (10:1 & 10:2) 58
11. Adoption, familj och nation 65
12. Kulturmiljövårdens framtidsfrågor 68
13. Konstnärligt arbete, identitet och livsstil (13:1 & 13:2) 72
14. Landsbygdens platsidentiteter: natur, kultur och globalisering 78
15. Culture, labor and emotions 81
16. Naturen som kulturskapande resurs (16:1 & 16:2) 85
17. Sport~Cultural studies (17:1 & 17:2) 90
18. Neomaterialitet, kroppslighet och makt 95
19. Upphovsrättens natur och kultur 98
20. Representationer av natur och kultur: Berättande och rumslighet (20:1 & 20:2) 101
21. Konsumtionens kulturhistoria (21:1 & 21:2) 105
23. Hembygdens natur~kultur: lokalt kulturarv i rörelse 112
24. Global kultur och det långa 1900-talet 115
Deltagarlista 120
Anteckningar 124

Arrangörernas förord

Svensk kulturforskning förtjänar större internationell synlighet, men har en unik fördel, nämligen att ha tillgång till ett samlande nätverk med bas i ACSIS nationella centrum för tvärvetenskapliga kulturstudier. Det har nu gått tio år sedan en internationell workshop föreslog bildandet av en sådan resurs. Advanced Cultural Studies Institute of Sweden instiftades vid Linköpings universitet 2002 och har successivt etablerat ett mångsidigt och strategiskt viktigt arbete för att knyta samman och stärka detta fält. Tidigare konferenser 2005, 2007 och 2008 blev uppskattade samlingspunkter och betydelsefulla markörer för att svensk kulturforskning har allt att vinna på att gå över gränser. Första konferensen utmynnade även i en antologi, Bodil Axelsson & Johan Fornäs (red.) Kulturstudier i Sverige (Studentlitteratur 2007), och papers från de bägge första konferenserna finns elektroniskt publicerade i open access (www.ep.liu.se/ecp/015 och www.ep.liu.se/ecp/025).

Årets konferens har fått huvudtemat ”Kultur~Natur”. Förhållandet mellan kultur och natur hör ju till de allra mest fundamentala, men har samtidigt i dag en alldeles särskild aktualitet i epidemiernas, klimatförändringarnas, genetikens och skönhetsoperationernas epok. Här tänks inte kultur och natur som något motsatspar. Det lilla tilde-tecknet antyder istället att det finns en dynamiskt böljande förbindelse mellan de två begreppen. Här handlar det om att undersöka några av de förmedlingar som knyter samman dem och slår broar mellan frihetens och nödvändighetens riken. Celia Lurys introduktionsföreläsning samt de fyra plenarerna belyser huvudtemat ur olika aspekter, och glädjande nog har många gruppsessioner också tagit fasta på denna tematik, medan andra belyser den överväldigande bredden hos dagens kulturforskning. ACSIS har också låtit Jenny Sundén arrangera en forskarutbildningskurs, ”Den affektiva vändningen: Kultur, mediering, affekt”, som integrerar konferensen som ett av sina moment.

Många har bidragit till att göra konferensen såväl möjlig som innehållsrik. ACSIS styrelse har fungerat som programkommitté och flera av ledamöterna står för viktiga insatser i programmet. Först och främst vill vi tacka alla er sessionsledare och sessionsdeltagare som ställt tid och intellektuella resurser till förfogande, vilket förstås utgör de väsentligaste förutsättningarna för den imponerande bredd av kulturvetenskaplig forskning som konferensen uppvisar. Detsamma gäller plenarföreläsare och moderatorer som från olika horisonter tagit sig an konferensens huvudtema. Doktorander vid Tema Q

(kultur och samhälle) har ställt upp som sessionsvärdar. Tove Andersson och Malin Klangeryd, studenter från utbildningen Kultur, samhälle och mediegestaltning, har formgivit denna programbok. Och Elin Otterman, från samma utbildning, har tillsammans med Kajsa Hellstrand från NEMCOM ansvarat för kreativa gestaltningar med anknytning till konferensens tema. Intendent Carina Milde har öppnat dörrarna till det nya EWK-museet för morgonpigga konferensdeltagare, och Resia konferensservice, Louis De Geer konsert & kongress samt Norrköpings kommun och filosofiska fakulteten vid Linköpings universitet har på olika sätt backat upp konferensarbetet och genomförandet. Riksbankens Jubileumsfond och Forskningsrådet Formas har beviljat särskilda konferensanslag. ACSIS riktar ett varmt samlat tack till er alla!

I den här programboken finns förutom program, karta och nyttig information abstracts för plenarföreläsningar, paneler, sessioner och papers. Bokens sista sidor innehåller en förteckning över alla deltagare i bokstavsordning med e-postadresser. Efter konferensen kommer vi att erbjuda möjligheten att publicera föreläsningar och papers i open access via Linköping University Electronic Press.

Hjärtligt välkomna till Norrköping, ACSIS och konferensen Kultur~Natur!

Johan Fornäs
Konferensansvarig, föreståndare för ACSIS
Professor, Tema Q (Kultur och samhälle) Linköpings universitet

Andreas Nyblom
Konferensorganisatör, ACSIS
FD, Tema Q (Kultur och samhälle) Linköpings universitet

Program

Måndag 15 juni		Lokal
09.00	Ankomst, registrering & kaffe	Flygeln
10.30	Introduktion, information Johan Fornäs & Mille Millnert	Flygeln
11.00	Öppningsföreläsning Celia Lury Space: the final frontier in nature and culture	Flygeln
12.45	Lunch	Trozelligalleriet
13.45	Plenarsession 1: Vetenskap: praktik och teknik Tora Holmberg Gräns-gångare eller gengångare? Transgena möss, biologiska kroppar och urbana djur Ericka Johnson Agential reality and Intra-action... Using Barad to interrogate practice and technology Moderator: Jenny Sundén	Flygeln
15.30	Kaffe	Flygeln
16.00	Parallella sessioner	Se separat schema
17.45 – 18.30	Nätverket för kulturstudier i Sverige. Öppet möte med diskussioner om aktiviteter. Johan Fornäs, ACSIS föreståndare.	Konferensrum nr 1
19.30	Reception i Norrköpings stadshus	Stadshuset

Tisdag 16 juni

08.00	Visning av EWK-museet: Centrum för politisk illustrationskonst*	Arbetets museum
09.00	Plenarsession 2: Ekonomi: makt och resurser Sverker Sörlin Ett fälts begränsningar: Kulturstudiernas bristande intresse för naturresurserna Iréne Flygare Kvinnor, jord och biologisk mångfald Moderator: Maths Isacson	Flygeln
10.45	Kaffe	I anslutning till sessionslokalerna
11.15	Parallella sessioner	Se separat schema
13.00	Lunch	Trozelligalleriet
14.00	Parallella sessioner	Se separat schema
15.45	Kaffe	Flygeln
16.15 – 18.00	Plenarsession 3: Konst: gränser och överskridanden Hanna Erixon Om landskapsbegreppet och polariseringen mellan natur och stad Helena Pedersen Art, artistic research and the animal question Moderator: Anette Göthlund	Flygeln
19.00	Bankett (obs! föranmälan)	Värmekyrkan

*intresserade samlas vid Arbetets museum kl 08.00.
Intendent Carina Milde visar det nya museet.

Onsdag 17 juni

09.00	Parallella sessioner	Se separat schema
10.45	Kaffe	I anslutning till sessionslokalerna
11.15	Parallella sessioner	Se separat schema
13.00	Lunch	Trozelligalleriet
14.00	Plenarsession 4: Identitet: diskurs och kropp Karin Johannisson Kropp, känslor, sinnen som social arena Per-Markku Ristilammi Den kinetiska staden: Om urbana kroppsligheter Kommentator: Cristine Sarrimo Moderator: Torbjörn Forslid	Flygeln
15.45 – 16.00	Avslutning Johan Fornäs, Andreas Nyblom & Bengt Erik Eriksson	Flygeln

Sessionsschema

Måndag kl. 16.00	Konferensrum
Konstnärligt arbete, identitet och livsstil (13:1)	Nr 1
Genus och populärmusik: produktion, konsumtion och praktik (2)	Nr 2
Berömmelsens kulturhistoria (5:1)	Nr 3
Kroppen som kultur~natur (3:1)	Nr 4
Representationer av natur och kultur: berättande och rumslighet (20:1)	Nr 5
Global kultur och det långa 1900-talet (24)	Nr 6
Sport~Cultural Studies (17:1)	Nr 7

Tisdag kl. 11.15	
Neomaterialitet, kroppslighet och makt (18)	Nr 1
Konstnärligt arbete, identitet och livsstil (13:2)	Nr 2
Djur och människor (4:1)	Nr 3
Konsumtionens kulturhistoria (21:1)	Nr 4
Representationer av natur och kultur: berättande och rumslighet (20:2)	Nr 5
Adoption, familj och nation (11)	Nr 6
Naturen som kulturskapande resurs (16:1)	Nr 7

Tisdag 14.00

Livets natur och kultur: kön, familj, död (8)	Nr 1
Berömmelsens kulturhistoria (5:2)	Nr 2
Etnografiska dialoger: metodologiska reflektioner i tvärvetenskapens tid (10:1)	Nr 3
Kulturmiljövårdens framtidsfrågor (12)	Nr 4
Landsbygdens platsidentiteter: natur, kultur och globalisering (14)	Nr 5
Sport~Cultural Studies (17:2)	Nr 6
Hur organiserar vi kunskap? Visualitet, mening och materialitet (6:1)	Nr 7

Onsdag 09.00

Culture, labor and emotions (15)	Nr 1
Nordisk natur och kultur: nationell historia (1)	Nr 2
Kroppen som kultur~natur (3:2)	Nr 3
Konsumtionens kulturhistoria (21:2)	Nr 4
Intermediala kulturstudier (7)	Nr 5
Hur organiserar vi kunskap? Tidsgeografi, socialteori, visualisering (6:2)	Nr 6

Onsdag 11.15

Djur och människor (4:2)	Nr 1
Upphovsrättens natur och kultur (19)	Nr 2
Etnografiska dialoger: metodologiska reflektioner i tvärvetenskapens tid (10:2)	Nr 3
Hembygdens natur~kultur: lokalt kulturarv i rörelse (23)	Nr 4
Politik: glidningar och förgivettaganden (9)	Nr 5
Naturen som kulturskapande resurs (16:2)	Nr 6

Allmän information

Matbutiker

Ica Nära Strömmen. Kungsgatan 41 (Skvallertorget)
Hemköp. Kungsgatan 33

Kopieringsmöjligheter

Arkitektkopia. Kvarngatan 34 (vid Laxholmsbron)
Campus Norrköping Bibliotek. Bredgatan 33

Caféer i urval

Fräcka Frökens Frestelser. Kungsgatan 43 (Skvallertorget)
Café Strykjärnet. Arbetets museum
Muffins & Choklad Companiet. Prästgatan 3

Krogar/barer i urval

Pappa Grappa Bar & Trattorian. Gamla Rådstugugatan 26
The Bishop's Arms. Elite Grand Hotel, Tyska torget 2 (Drottninggatan)
The Cromwell House. Kungsgatan 36 (Skvallertorget)
Bacchus/Trädgårn. Gamla torget 4
Världens bar. Västgötegatan 15

Apotek

Apoteket Hjorten. Hantverksgatan 24
Apoteket Östgöta Lejon. Kungsgatan 36 (Skvallertorget)

Uttagsautomat/Bankomat

Bankomat bredvid Apoteket vid Skvallertorget
Bankomat. Hantverkaregatan 49

FÖR VIDARE INFORMATION HÄNVISAS TILL

Turistbyrån Upplev Norrköping, Holmentornet, Dalsgatan 9
Hemsida: www.upplev.norrkoping.se
Telefon: 011-15 50 00

KONFERENSKONTAKT

Registreringsdisken i Flygeln/Louis De Geer kommer att vara bemannad under konferensens pauser.

Övergripande frågor om lokaler, sessioner o.s.v. ställs till:
Andreas Nyblom. Telefon 011-36 34 09 (fungerar även mobilt)
andreas.nyblom@liu.se

Möt EWK på Arbetets museum

På plan 3 i Arbetets museum finns ett alldeles nyöppnat museum om tecknaren Ewert Karlsson – EWK-museet Centrum för politisk illustrationskonst.

Här kan du lära känna EWK och följa hans väg från uppväxten i Mogata till publicering i tidningar som New York Times.

Flera av hans kända teckningar visas i ett särskilt EWK-galleri, och i temautställningar kan du ta del av idag verksamma illustratörers verk.

Du som deltar i konferensen Kultur–Natur är välkommen på en visning av EWK-museet tisdag 16 juni kl 8.00

Arbetets museum finns mitt i Norrköpings unika industrilandskap. Vi är ett nationellt museum som skildrar arbetslivet och vardagslivet – människorna, deras minnen och berättelser. På museet finns även konferensmöjligheter, restaurang, café och museibutik.

öppet alla dagar 11–17
Strykjärnet Norrköping
www.arbetetsmuseum.se

Plenarsessioner och föreläsningar

Öppningsföreläsning

Celia Lury. Professor i sociologi, Goldsmiths College, University of London
Space: the final frontier in nature and culture

In his studies of the mass culture of the Weimar Republic, Siegfried Kracauer famously identifies a 'turn to the surface'. In developing his description of this turn, Kracauer pays special attention to the objects and practices that 'display an elective affinity' with the surface such as the hotel lobby, arcades, and the Tiller girls as well as the cultural forms of the newspaper, cinema and photography. Kracauer focuses on the penetration of these forms by ratio; he says, 'The ornament, detached from its bearers, must be understood rationally'. He describes the reason at work as having a mathematical logic - a 'Euclidean geometry' - that organizes the masses. This is the logic of a 'linear system', and the 'elementary components' of physics, such as 'waves and spirals', training 'the broadest mass of people to create a pattern of undreamed-of dimensions'.

But as numerous writers are now recognising, contemporary culture is no longer organised by a linear system or a Euclidean geometry. A new rationality is emerging. This lecture seeks to understand this new rationality in terms of the emergence of a topological surface that is 'a space in itself'. Taking examples from contemporary culture – the list, the border and the model – the lecture considers whether and how topological culture is reworking the apparent divide between nature and society and its implications for contemporary forms of representation and power.

PLENARSESSION 1
VETENSKAP: PRAKTIK OCH TEKNIK

Gränsen mellan natur och kultur har blivit ett allt hetare område för kulturforskare. I likhet med kultur har natur allt mer kommit att förstås som något som produceras och reproduceras snarare än upptäcks; något som ständigt tar form, och därmed kan formas annorlunda. Vilka vetenskapliga och teknologiska praktiker har varit tongivande för dessa formationer? På vilka sätt har teknik och vetenskap definierat vad som uppfattas som natur, och även vad som uppfattas som naturligt? Denna plenarsession diskuterar på vilka sätt studier av teknik och vetenskap (STS) berikar tänkandet kring distinktionen mellan natur och kultur inom kulturforskningen.

Tora Holmberg. Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet

Gränsgångare eller gengångare? Transgena möss, biologiska kroppar och urbana djur

Inom teknik- och vetenskapsstudier inklusive feministiska vetenskapsstudier har gränser mellan natur- och kultur sedan länge undersökts, problematiserats och omvärderats. Det är nu en självklar utgångspunkt att naturen inte upptäcks, utan skapas. Vi har aldrig varit moderna, som Latour säger, natur och kultur har aldrig varit åtskilda. Men gränserna skapas och återuppfinns gång på gång i vetenskaplig praktik. Med utgångspunkt i några figurer som utmanar och samtidigt befäster dessa gränser – transgena möss, biologiska kroppar och urbana djur – undersöks hur vi kan förstå vetenskapens roll i denna gränsproduktion. Slutligen vill jag med hjälp av transbegreppet diskutera och kritiskt granska idén om överskridanden; vad de innebär, vilka begränsningar själva idén för med sig och vilka etiska och vetenskapliga implikationer som kan finnas.

Ericka Johnson. Teknik- och vetenskapsstudier, Göteborgs universitet

Agential reality and Intra-action... Using Barad to interrogate practice and technology

This talk presents Karen Barad's concepts of intra-action and agential reality. I will show how they can be used to understand how bodies are known and represented in medical technologies. Taking the construction and use of a gynaecological simulator as an example, I will speak about issues of validity and realism as they are addressed in medical discussions about simulators. Even though medical rhetoric about valid simulators tends to suggest a concern for mimicking an ontologically pre-existing anatomy, Barad's work helps to conceive of knowledge and technology as constructed in (medical) phenomena of knowing, which are often culture and place specific.

Moderator

Jenny Sundén. Medieteknik, KTH

PLENARSESSION 2
EKONOMI: MAKT OCH RESURSER

Den ekonomiska vetenskapen såg länge naturresurserna som en tillgång som människan har rätt att utnyttja för sina intressen. Blott juridiska rättigheter, teknologi och kostnader har begränsat utnyttjandegraden. Efterhand har det vuxit fram en kunskap om att många naturresurser är ändliga och att vi behöver hushålla med dem. Gränsen för människans rätt att exploatera naturresurserna har blivit en central fråga i det moderna samhället, en fråga som ofta ger ett tänjbart svar. Trots detta har få kulturstudier vidtagits som granskar rättighetsanspråken och dess underliggande föreställningar. En rad frågor väntar på att besvaras, t.ex. hur har ekonomer, politiker, jurister, företagare och lokalbefolkning sett på naturresurserna, vad har ansetts möjligt/omöjligt att exploatera? Vad har definierats som natur respektive kultur och när har skiften i perspektiv skett? Vilka konflikter har funnits och finns mellan företrädare för ekonomiska, miljö- och kulturintressen? Vilka begränsningar i resursutnyttjandet har accepterats och vilka omtolkningar är vi idag beredda att acceptera i ljuset av ett växande miljöhot? Vi behöver även kritiskt granska kulturstudieforskarnas hittillsvarande ointresse för frågor som rör naturresurserna och vad ett ökat intresse skulle innebära för kulturstudiernas förnyelse och position på det akademiska fältet.

Sverker Sörlin. Miljöhistoria, KTH

Ett fälts begränsningar: Kulturstudiernas bristande intresse för naturresurserna

Kulturstudier växte fram ur ett erkännande av den kulturella mångfalden och upptäckten av arbetarklass- och etniska kulturer. Under ett halvt sekel har kulturstudierna vuxit enormt, men huvudsakligen inom samma fåra. I vissa avseenden vändes motståndskraften efterhand i en konservatism. Det gäller bristen på öppenheten för den ekologiska utmaningen, för miljöfrågor, naturresurser och det som kan tillföras genom närmandet till tankeströmningar som förenar kulturen med organiska och fysiska förhållanden. I mitt föredrag vill jag införliva kulturstudier med några av de instrument och metoder som utvecklades på dess egen hemmaplan - med en granskande blick på sansad distans. Hypotesen är att kulturstudier, som ett alltjämt vitalt akademiskt fält, behöver frilägga möjliga infartsvägar till några av de mest angelägna frågorna som rör kulturellt bevarande och förnyelse. Det handlar ytterst om landskapens, städernas och människornas villkor.

Iréne Flygare. Agrarhistoria, Ultuna och Upplandsmuseet

Kvinnor, jord och biologisk mångfald

Jordbrukspolitik är centralt eftersom den strävar efter makt och kontroll över resurser som människan behöver av för sin dagliga överlevnad. Oftast har de ekonomiska och sociala effekterna av politiken stått i centrum för det vetenskapliga intresset. Det är därför hög tid att utsätta jordbrukspolitiken för en kulturanalys, eftersom här finns aspekter som nationalekonomiska och sociologiska modeller har svårt att avtäcka. Jordbruk överskrider de tänkta motsatserna natur och kultur, men under efterkrigstidens starka modernisering blev detta överskridande föremål för en rad motsättningar och förhandlingar. Genom att granska det politiska språket, dess begrepp och metaforer kan underliggande tankefigurer skönjas, på vilka maktanspråken grundades. Jag kommer här att göra det utifrån tre ingångar i jordbrukspolitiken: kvinnor, jord och biologisk mångfald.

Moderator

Maths Isacson. Ekonomisk historia, Uppsala universitet

PLENARSESSION 3
KONST: GRÄNSER OCH ÖVERSKRIDANDEN

Den vetenskapliga kartan måste ständigt ritas om. Idag bidrar inte minst det framväxande forskningsfältet Konstnärlig forskning till att förskjuta gränserna för redan etablerade forskningsområden. Plenarsessionen ”Konst: gränser och överskridanden” vill uppehålla sig i gränsområdet mellan konst, design och vetenskap där konstnärlig forskning och traditionell, akademisk forskning möts, vilket leder till att de olika diskurserna både utmanar och berikar varandra. Detta område kan ses som ett produktivt mellanrum där konstnärer och forskare från olika discipliner – alltifrån kulturforskare till teknikforskare – kan bygga broar mellan tidigare åtskilda territorier. Ett sådant brobygge kräver dock att föreställningar om att den konstnärliga praktiken och det vetenskapliga teoretiserandet är väsensskilda ifrågasätts, liksom hierarkin mellan konst och vetande. Med exempel från två forskningsprojekt som på olika sätt undersöker hur gränserna mellan natur och kultur förhandlas och omförhandlas, i det ena fallet utifrån landskapsbegreppet och i det andra med hjälp av begreppet zooësis, hoppas den här sessionen belysa det produktiva i att gränserna överskrids.

Helena Pedersen. Centrum för genusvetenskap, Uppsala Universitet
(Bryndís Snaebjörnsdóttir. Konsthögskolan Valand, Göteborg universitet)

Art, artistic research, and the animal question

Recent developments in cultural studies and other areas of the humanities and social sciences point to an ‘animal turn’, an increasing interest in post-humanist, non-anthropocentric approaches toward exploring the multiple roles and meanings of animals in human lifeworlds. This paper focuses on areas of contemporary art that place ‘the question of the animal’ centrally and engage in the practice of human-animal boundary work, identity production, and meaning. By addressing a number of animal art projects employing a diversity of visual and material approaches and techniques, from Joseph Beuys’s Coyote (1974) to Eduardo Kac’s GFP Bunny (2000), the paper discusses what it means to reclaim the presence, visibility, and agency of animals in art and artistic research. By the concept of zooësis, artistic space is carved out for human-animal relationalities to be critically interrogated and re-conceptualized, and the ontological security of “the human” to become disturbed.

Hanna Erixon. Arkitektur och samhällsbyggnad, KTH

Designexperiment – om landskapsbegreppet och polariseringen mellan land och stad

Mitt avhandlingsarbete tar sin utgångspunkt i konflikten som uppstår mellan viljan att skydda naturvärden och behovet av att expandera och utveckla staden. Särskiljt i stadens suburbana zon är denna relation idag onödigt polariserad där grönområden antingen "sparas" eller "offras" istället för att integreras (fysiskt, konceptuellt, ekonomiskt och ekologiskt) i den urbana strukturen. Arbetet syftar till att utifrån ett antal fallstudier diskutera, undersöka och föreslå mer integrerade angreppsätt och strategier för att överbrygga den rådande dikotomin. Forskningsmetoden är designbaserad och arbetet drivs genom medverkan i konkreta design- och stadsplaneringspojekt som exempelvis det aktuella "Årsta Urban Natures" tillsammans med det New York baserade urbandesign -och landskapskontoret Field Operations, ett interdiciplinärt samarbete med Systemekologiska institutionen vid Stockholms Universitet under 2008 samt projektet "Nästa Kymlinge" tillsammans med NOD, Wingårdhs och MUST.

Moderator

Anette Göthlund. Institutionen för bildpedagogik, Konstfack

PLENARSESSION 4
IDENTITET: DISKURS OCH KROPP

Människans identitet och identitetsskapande kan givetvis studeras utifrån en mängd skilda infallsvinklar. Inom kulturforskningen står det intersektionella perspektivet i centrum, relationerna och korsningarna mellan identitetsdimensioner som klass, kön, etnicitet och ålder. Som sessionen visar förhandlas dessa centrala kategorier i sin tur i spänningsfältet mellan historiskt och socialt konstruerade praktiker och en mer betonad fysisk (kroppslig eller rumslig) materialitet.

Karin Johannisson. Idé- och lärdomshistoria, Uppsala universitet

Kropp, känslor, sinnen som social arena

Kroppens, känslornas och perceptionernas historicitet är en del av den nya kulturhistoriens fokus på förkroppsligad erfarenhet. Känslor och förnimmelser är kognitiva processer. De kan läras in, tas i bruk och förträngas i relation till tid och plats, mål och social positionering och en rad analytiska kategorier som kön, klass och nationalitet. En av mina utgångspunkter är begreppet känslostrukturer, skapat av litteraturvetaren Raymond Williams (Marxism and Literature, 1977): ”Kultur sträcker sig över hela vårt levda liv: våra sinnen, upplevelser och förnimmelser av oss själva och världen. Det handlar om värderingar som de levs och känns, om karaktäristiska mönster av utlevelse, återhållsamhet och ton – inte känsla mot tanke, men tanke som känd och känsla som tänkt.” Mitt huvudexempel är sensibilitet som begrepp, erfarenhet och klassmarkör.

Per-Markku Ristilammi. Internationell Migration och Etniska Relationer, Malmö högskola

Den kinetiska staden: Om urbana kroppsligheter

Kön ringlar sig framåt med små förskjutningar. Avstånd regleras med små ryckigheter, barn springer mellan benen och fångas in. Tyngdpunkter växlas mellan fötter, i fötter mellan häl och tå. Det finns en speciell form av väntandets kroppsförnimmelser som i sig själv är en del av upplevelsen.

Staden kan ses som en fysisk struktur, men livet i staden skapas av handlande människor. Genom människors rörelser i staden skapas skillnad och därigenom också mening. Struktureringen av rummet i stillastående och rörelse kan ses som en form av språkliggörande av rörelse i staden. I slutändan handlar närvaron eller frånvaron av detta undflyende element om våra kroppars positionering i den fysiska miljöns meningssammanhang. Den meningsfulla staden är kinetisk, en stad där människoframkallad rörelse hela tiden skriver in betydelse.

Kommentator

Cristine Sarrimo. Konst, kultur och kommunikation (K3), Malmö högskola

Moderator

Torbjörn Forslid. Konst, kultur och kommunikation (K3), Malmö högskola

Abstracts för sessioner

Session 1
Nordisk natur och kultur: nationell historia

Sessionsledare/ordförande
Peter Aronsson, Tema Q, Linköpings universitet

Kommentator
Peter Stadius, Historiska institutionen, Helsingfors universitet

Deltagare
Stuart Burch, Museum Studies, School of Arts & Humanities, Nottingham Trent University
Wera Grahn, NIKU – The Norwegian Institute for Cultural Heritage Research, Oslo
Klas Sandell, Geografi och turism, Karlstad universitet

Sessionsbeskrivning
Föreställningar om en delad nordisk och skandinavisk kultur, ofta djupt förankrad i naturromantik, finns i hela Norden. Men de nationella och lokaliserade uppfattningarna är ofta starkt exkluderande och nationaliserade. Vilken struktur och funktion har föreställningarna om delade nordiska värden i olika rumsliga och situationella sammanhang? Sessionen organiseras av ett projekt inom Nordic Spaces (www.nordicspaces.eu) och har även bjudit in andra självständiga forskare med relevanta papers att delta i sessionen.

Abstracts

Stuart Burch
Noetic Norden: assembling and dissembling the art of 'the North'

In my paper I will explore the concept of 'the North' as an organising principle in the fine arts. This supposedly geographically delineable and stylistically identifiable category has been established through a lengthy and ongoing sequence of temporary, travelling exhibitions. The informal series began in 1982 with Brooklyn Museum's 'Northern Light: Realism and Symbolism in Scandinavian Painting, 1880-1910' (Varnedoe 1982). Variations on

this regional theme have continued ever since, with the most recent manifestation being 'A Mirror of Nature: Nordic Landscape Painting 1840-1910' (Gunnarsson 2006). That these titles feature two similar, but not identical terms to characterise 'the North' – Scandinavian, Nordic – is revealing. So too is the fact that, whilst the earlier of the two included portraits and domestic interiors, the latter focused entirely on landscapes. And it is this genre more than any other that is said to be synonymous with the art of 'the North'. But whilst this might arguably be true of works produced at the end of the nineteenth-century, is there such a thing as 'Nordic art' today? If so, what is its style, subject and medium?

Wera Grahn

Intersectional Constructions and the Making of National Norwegianness in Contemporary Cultural Heritage Management

The images of Norden or Scandinavia are not frequently used metaphors in Norway. On the contrary the construction of Norway seems to be dominating the cultural imaginary and still seems to be an ongoing project. However this process might not always be immediately evident. This paper will from an intersectional perspective identify how the social categories sex, class, ethnicity and nationality are inscribed and intertwined in the official narratives of the public actors in the field of cultural heritage management in Norway. The primary empirical material derives from narratives created in the list of special Protection Orders made by the Directorate for Cultural Heritage in Norway. In addition other examples will be included from the institutional context of the Directorate as well as other relevant public actors in this field. It is important to analyse this kind of material in order to raise the level of awareness about the processes of identity construction which appear at a structural national level of representation in the field of cultural heritage. This paper has the potential to increase the understanding of how the societal feeling of being Norwegian is created, a process which have traits in common with similar processes in other Scandinavian countries, as for instance the construction of Swedishness presented at the Swedish National Museum of Cultural History (Nordiska museet). The special Protection Orders can be seen as indicators to identify the cultural imaginaries creating the feeling of belonging to a nation state.

Klas Sandell

Nordiskt friluftsliv och allemansrätt: Nationella identitetsprojekt och ekopolitisk inspiration

En "nordisk friluftstradition" med allemansrättspraktiken som viktigt element har haft och har en central roll i nationell identitet inte minst i Norge och Sverige. Samtidigt har denna friluftstradition sedan det moderna miljöengagemangets framväxt från 1970-talet också lyfts fram som viktig inspirationskälla och illustration till ekopolitiska perspektiv i linje av djupekologi och alternativ utveckling. Denna presentation kommer att illustrera diskussionerna om en nordisk friluftstradition parallellt med industrisamhällets framväxt och med särskild fokusering på Sverige och Norge och dess pedagogiska roll. Presentationen kommer även att särskilt uppmärksamma kopplingarna mellan å ena sidan denna diskussion och å andra sidan djupekologiska och konsumtionskritiska utvecklingsperspektiv. En koppling som också uppmärksammats internationellt som ett nordiskt bidrag till att se fritidens naturumgänge "the friluftsliv way" som en inspirationskälla för en alternativ samhällsutveckling.

SESSION 2
GENUS OCH POPULÄRMUSIK: PRODUKTION, KONSUMTION OCH PRAKTIK

Sessionsledare/ordförande

Ann Werner, Tema Q, Linköpings universitet

Deltagare

Hillevi Ganetz, Centrum för Genusvetenskap, Uppsala universitet
Anna Gavanas, Centrum för genusstudier, Stockholms universitet
Anne Lorentzen, Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, Universitetet i Oslo
Ann Werner, Tema Q, Linköpings universitet

Sessionsbeskrivning

Populärmusiks betydelse i människors kulturella praktiker har varit föremål för kulturstudieforskning under de senaste decennierna. Hur genus konstrueras i populärmusikens produktion, konsumtion och övriga praktiker har dock inte rönt mycket uppmärksamhet. Den här sessionen fokuserar på just förhållandet mellan genus och populärmusik och anordnas i samband med utgivningen av en antologi i ämnet (”Rundgång: Genus och populärmusik” utkommer under 2009).

Abstracts

Hillevi Ganetz

Mer talang? Iscensättningar av genus och sexualitet i svensk talang-reality

I detta paper ses genus och sexualitet som performativa. Fokus ligger på hur dessa kategorier iscensätts i en s.k. feminiserad musikalisk diskurs – talang-realityn Fame Factory där 17 unga människor tävlar inom genren mainstream schlagerpop. Serien Fame Factory som visades på TV3 2002-2005 har många likheter med en senare TV-succé, nämligen Idol. Den stora skillnaden är att i Fame Factory får tittarna följa de unga artisternas skolgång i ”Fame-skolan”, förutom deras scenframträdanden inför en live- och TV-publik. I skolan lär de sig att sjunga och dansa, men de lär sig också att iscensätta maskulinitet, femininitet och sexualitet, även om detta inte är uttalat. Genom en näranalys av några centrala scener i serien diskuterar detta paper hur genus och sexualitet iscensätts. Analysen pekar på att det idag tycks möjligt att gestalta olika typer av sexualiteter och maskuliniteter i mainstream TV, men inte olika femininiteter.

Anna Gavanas

"You better be listening to my fucking music you bastard!" Teknologi, genusifiering och andlighet bland DJs på elektroniska dansmusikscener i Berlin, London och Stockholm

Enligt deltagare och observatörer kännetecknas elektronisk dansmusik (EDM) av sociala, kulturella, andliga och fysiska gränsöverskridanden. Men EDM aktualiserar även hierarkier och uteslutning. Maskinestetiken inom EDM, och i synnerhet techno, överskrider kategoriseringar och främjar enighetszoner där fysiska och sociala barriärer och dikotomier upplöses. Dessa "frizoner" är dock inte frånkopplade varken globala maktförhållanden, genusifiering eller sexualisering. De strategier som vid första anblicken står till buds för kvinnliga DJ:s för att göra sig ett namn är att antingen motsvara ideal för femininitet, eller att motsvara ideal för maskulinitet genom att bli "en av grabbarna."

Kvinnor som DJar ställs inför frågor om hur man skall kunna vara verksam på en arena som till grunden genusifieras när det gäller femininitet för kvinnor (men inte maskulinitet för män) och samtidigt undvika genuskategorier. Trots att EDM på många sätt har ambitioner att överskrida sociala kategorier är det viktigt att behålla fokus på både de frizoner och de genusifierade och etnifierade strukturer som möjliggör dessa.

Anne Lorentzen

Fra «Syngedame» til produsent: Performativitet og musikalsk forfatterskap i det personlige prosjektstudioet

Paperet mitt vil diskutere hvordan kjønn og musikalsk forfatterskap konstrueres i musikkproduksjon - med utgangspunkt i min avhandling «Fra «Syngedame» til produsent. Performativitet og musikalsk forfatterskap i det personlige prosjektstudioet. Her vil jeg legge vekt på forholdet mellom kjønn og musikalsk forfatterskap, og hvordan musikalsk forfatterskap innenfor norsk populærmusikkproduksjon i økende grad blir knyttet til produsenten og det å «skru lyd». Kjønn og musikalsk forfatterskap er imidlertid også i aller høyeste grad gjenstand for diskursiv strid, og blant «syngedamer» som produserer sin egen musikk er det verken enighet om hva musikalsk forfatterskap er, eller hva kjønn skal implisere. Dette har konsekvenser for både oppfatninger av kjønn, såvel som eierskapet til det musikalske verket.

Kvinnelige utøvere i populærmusikk har i liten grad vært tilegnet en aktiv rolle i produksjonsprosessen. Inntil nylig var det lite som kunne rokke ved denslik forståelse. Den tradisjonelle kjønnsarbeidsdelingen i platestudioet, hvor hun synger og skriver låter og han «skrur lyd» og spiller instrumenter, så ut til å være nærmest gitt.

Ann Werner

Förhandlingar om musiksmak bland tonårstjejer

Det här pappret undersöker hur skapandet av smak i ett särskilt sammanhang konstruerar tillhörigheter av genus och etnicitet för tonårstjejer. Baserat på hur tjejer mellan 14 och 16 talade om sin musiksmak och vilka typer av musik och stil som ansågs ”bra” på deras högstadieskolor undersöktes hur konstruktionen av den goda smaken för just tjejer såg ut. Genom att lyssna på viss sorts musik och tala om denna på ett särskilt sätt synliggjorde tjejerna uppfattningar om vilka egenskaper som var önskvärda i deras sammanhang – och vilka som inte var det. När tjejerna talade om musik angav de tolerans av olikheter samt frihet att tycka vad man ville som högt värderat. Samtidigt ansågs viss smak inte alls ”rätt” och därmed innehöll idén om frihet och tolerans i praktiken strukturer av makt där det var vissa personer och viss smak som inkluderades. Makt diskuteras här främst i termer av genus och etnicitet och pappret är baserat på ett kapitel i min avhandling.

SESSION 3:1 & 3:2
KROPPEN SOM KULTUR~NATUR

Sessionsledare/ordförande

(3:1) Corinna Kruse, Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet
(3:2) Maria Björkman, Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet

Deltagare

Ericka Johnson, Avdelningen för teknik- och vetenskapsstudier, Göteborgs universitet
Corinna Kruse, Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet
Aimee Ekman, Avdelningen för hälsa och samhälle, Linköpings universitet
Kristin Zeiler, Avdelningen för hälsa och samhälle, Linköpings universitet
Anette Wickström, Avdelningen för hälsa och samhälle, Linköpings universitet
Lina Larsson, Tema teknik och social förändring, Linköpings universitet
Maria Björkman, Tema teknik och social förändring, Linköpings universitet

3:1 Kroppen som kultur~natur: Den ofrånkomliga kroppen

Sessionsbeskrivning

Kan man diskutera kroppens materialitet utan att hemfalla åt biologistiska/determinerande resonemang? Man kan bygga om, förändra och forma sin kropp, samtidigt åldras den, insjuknar och lämnar spår efter sig. I ett samhälle där kroppen mer och mer ses som ett projekt, kan man komma ifrån sin kropp? Och om vi inte kan komma ifrån den, hur kan vi som forskare förhålla oss till kroppens materialitet och samproduktionen av kultur~natur i den? Presentationerna belyser frågan genom att diskutera åldrande män, kroppsliga lämningar på brottsplatser och intersexuella barn.

Abstracts

Ericka Johnson (co-written with Cecilia Åsberg)

Enrolling men, their partners, and doctors to create the Swedish Viagra man through online information

Using the Pfizer funded Swedish informational site about erectile dysfunction, www.potenslinjen.se, we examine how potential users, their partners, and medical doctors are enrolled in the process of creating the Swedish Viagra man,

an ideal user of the pharmaceutical. Contextualized against other critical work on Viagra and drawing on feminist theory about the body and Critical Studies on Men, we also show how these actors are part of a process of naturalizing the Viagra-using man and creating a hegemonic position for him in relation to other men and women. His identity becomes a commodified body produced within the Viagra-discourse. In a manner familiar to the feminist reader, men's identities are subjected to a biological determinism in which their penile anatomy becomes their destiny. Co-constitutive of the workings of this Viagra discourse, various actors are enrolled by the website to call upon the potential male Viagra consumer in Sweden, a country that otherwise forbids direct-to-consumer pharmaceutical advertisement. Doctors are enrolled to produce the cultural authority of expert medical knowledge, and partners are presented as those responsible for the emotional aspects of a man's sexuality, thus overcoming the disembodiment of the mind/body split otherwise associated with naturalized body.

Corinna Kruse

Kroppen i kriminaltekniken: kulturellt förmedlad materialitet

I populära framställningar av kriminalteknik verkar det som om brott löses främst genom kroppens ofrånkomliga materialitet – det går inte att undvika att den lämnar spår som sedan gör det möjligt att rekonstruera händelseförlopp och identifiera förövaren. Kroppens materialitet inom kriminalteknisk praktik är inte lika okomplicerad. Visserligen är det (åtminstone delvis) genom den som förövare identifieras och händelseförlopp rekonstrueras, men för att de spår som kroppen lämnar ska bli bevisning krävs ett omfattande arbete. Kroppens materialitet träder inte fram oundvikligt och av sig självt, som det ser ut i deckarna, utan den tas fram både i motsättning mot och i samspel med annan materialitet, till exempel i form av teknologi. Det krävs även andra sociala och kulturella praktiker än teknologi – kroppens materialitet måste ordnas in i ett juridiskt sammanhang av brott och ansvar: Att någons dna stämmer överens med dna som har tagits fram ur en blodfläck från en brottsplats betyder inte med självklarhet att den personen har begått ett visst brott, utan beviset måste tolkas för att kunna tilldelas juridisk innebörd. Kroppens materialitet är således viktig inom kriminaltekniken, men det handlar om en materialet som tas fram genom sociala och kulturella praktiker, det vill säga en kulturellt förmedlad och tolkad materialitet.

Aimee Ekman
Övervikt – ett personlighetsmått

I västvärlden har storleken på kroppen precis som på de flesta platser i världen social betydelse. Det som är karakteristiskt för hur vi förhåller oss till kroppars storlek är att vi väger, definierar och sorterar människor efter vilken viktkategori de tillhör. Normalvikt, undervikt och olika grader av övervikt har successivt kommit att etableras som kroppstillstånd, där kroppsvikt och kroppslängd står i en bestämd relation till varandra. Människor i västvärlden blir mer och mer bekanta med detta sätt att räkna för att ta reda på vilken viktkategori de tillhör. Vi kategoriserar till och med andra i termer av viktkategoritillhörighet utan att veta om deras exakta kroppsvikt.

Viktkategoritillhörigheten har inte bara betydelse för hur våra och andras biologiska kroppar sorteras utan vilken viktkategori vi tillhör inverkar även på vilka karaktärsdrag vi förknippas med. Om man placeras i de övre överviktskategorierna anses man vara frossande, lat, ful, konstig, okontrollerad, irrationell och viljelös. När kraftigt överviktiga förknippas med mindre önskvärda karaktärsdrag har övervikten kommit att bli ett mått varigenom delar av deras personskap mäts. Övervikt är således inte bara är ett mått på någons biologiska kropp utan även ett personlighetsmått.

Att kraftigt överviktiga värderas utifrån sin vikt är en spegling av en specifik föreställningsvärld. I den här presentationen kommer föreställningar kring vikt, människans natur och den kraftigt överviktiga att diskuteras.

3:2 Kroppen som kultur~natur: Kroppen som medicinskt problem

Sessionsbeskrivning

Den här sessionen fokuserar på samproduktionen av kultur~natur i förståelsen av den friska och den sjuka kroppen inom medicinska sammanhang. Sessionen tar upp både medicinska föreställningar och motberättelser mot dem. Hur kan vi förhålla oss till synen på kroppen som ett (potentiellt) medicinskt problem? Presentationerna belyser frågan genom att bland annat diskutera läkemedelsreklam, läkares samtal om patienter och kvinnors berättelser om steriliseringar.

Abstracts

Kristin Zeiler & Anette Wickström

Why do 'we' perform surgery on newborn intersexual children? The phenomenology of the parental experience of getting a child with ambiguous sex

Few parents-to-be consider that their child may be born with ambiguous sex, i.e. born with external and internal genitals, gonadal structures, sex chromosomes or hormone levels that are not typical only for one sex. Still, parents of a newborn child with ambiguous sex are expected to make a far-reaching decision for the child: should the child be operated upon so that it has either female or male genitals? Surgeries on external genitals are most often not life-saving but aimed at creating genitals that are acceptable to the individual and society. The surgeries have been the target of criticism from patients' organisations and researchers. Some patients who have had operations assert that the operations have created a sense of abnormality that was meant to be avoided. They describe how their sexual function and pleasure have been impaired. Criticisms have also been directed at the parents' proxy consent and it has been suggested that surgeries should be postponed until the child can participate in the decision. The aim of this paper is to examine, phenomenologically, why parents decide to have their children undergo genital surgery in spite of the fact that there is most often no medical reason to do so. Drawing on phenomenological work by Maurice Merleau-Ponty, Simone de Beauvoir and Sara Ahmed, we examine parents' frustration when their child's sex is ambiguous and their experiences of the practice of medical sex assignment. We also examine parental identity work when the child has been assigned a sex and the interaction between parents and medical professionals when parents make decisions regarding surgery on their child. Furthermore, we provide a critical perspective on the surgical practice.

Lina Larsson

Tid för iscensättning: kroppen i anestesisamtal

Den medicinska kroppen är inte entydig. Inte ens en specialitets förhållande till en specifik kropp är oberoende av de praktiker där kroppen iscensätts. När anestesiläkare rapporterar om patienter på en intensivvårdsavdelning finns kropparna i ett annat fysiskt rum några meter bort. Kroppen i samtalen är i stunden förhållandevis frigjord från den fysiska kroppen, i både tid och rum. Den fysiska kroppens tillstånd kan under rapportens gång förändras, men den rapporterade kroppen finns i ett fruset nu. Genom att kroppen i samtalet är förhållandevis frigjord från patienten kan den hanteras annorlunda än den kan när patienten som en förkroppsligad person är fysiskt närvarande i nuet.

Maria Björkman

Medicinsk retorik och kvinnors motberättelser i den svenska steriliseringshistorien

Utgångspunkten för detta papper är den svenska steriliseringslagen från 1941, enligt vilken man kunde sterilisera ”sinnessjuka”, ”sinnesslöa” eller personer med ”annan rubbning av själsverksamheten”. Alla steriliseringar var frivilliga enligt lagtexten, men i praktiken kunde tvång eller övertalning användas, och på vissa anstalter var det praxis att ställa sterilisering som villkor för utskrivning. Under fyrtiotalet blev steriliseringarna utsatta för offentlig kritik, och medicinalstyrelsen fick ta emot brev från förtvivlade personer som ångrade sin operation. Medicinalstyrelsens främste expert på steriliseringar, Nils von Hofsten, hävdade fortsatt ingreppens nyttighet för samhället, och inga lagändringar gjordes. Enligt Hofsten hade mycket få kvinnor ångrat sina steriliseringar. I Hofstens personarkiv på universitetsbiblioteket i Uppsala finns dock några få ark papper, som ger en fingervisning av hur medicinska experter konstruerade berättelserna om dessa kvinnors ånger och placerade in deras berättelser i den retoriska vetenskapliga ram som hävdade medicinalstyrelsens intressen. Av kvinnornas ursprungliga berättelser finns mycket litet kvar, enbart fragment av ”motberättelser” är synliga. Pappret belyser den vetenskapliga retoriken kring en praktik just när den började bli obekväm, och ger en fingervisning om den konflikt som fanns mellan medicinska experter och steriliserade kvinnor i synen på den friska och den sjuka kroppen.

SESSION 4:1 & 4:2
DJUR OCH MÄNNISKOR

Sessionsledare

Hillevi Ganetz, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet

Ordförande

(4:1) Hillevi Ganetz, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet
(4:2) Helena Pedersen, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet

Deltagare

Elisabeth Brandin, Humanvetenskapliga institutionen, Högskolan i Kalmar
Hillevi Ganetz, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet
Anne Katrine Gjerløff, SAXO Instituttet, afd. for Historie, Københavns Universitet
Cornelius Holtorf, Humanvetenskapliga institutionen, Högskolan i Kalmar
Malin Ideland, Lärarutbildningen, Malmö högskola
Tora Holmberg, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet
Oscar Ortman, Bohusläns museum/Västarvet, Uddevalla
Helena Pedersen, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet
David Redmalm, sociologi, Örebro universitet
Anna Samuelsson, sociologi, Uppsala universitet
Sarah Vinterlycka, Tema Q, Linköpings universitet

Sessionsbeskrivning

Animal Studies är ett under de senaste tio åren växande tvärvetenskapligt och internationellt fält som intresserar sig för relationerna mellan djur och människor. En anledning till det senkomna intresset är det hinder som utgjorts av den klassiska natur/kulturdistinktionen. Medan ”kultur” och ”samhälle” tänks bestå av människor, antas andra djur stå utanför detta och därmed förpassas de till “natur”. Idag har denna skarpa gränsdragning mellan natur och kultur utmanats av tänkare såväl inom akademin som rörelser utanför, som djurrättsaktivism och miljörörelsen. I sessionen presenteras papers från olika humanistiska och samhällsvetenskapliga discipliner som alla i vid mening rör människors relationer till djur inom olika områden.

4:1 Djur och människor

Abstracts

Elisabeth Brandin

Älgparksälgar mellan natur och kultur: artister, lekkamrater och skogens konung

Älgen har blivit kändis och har numera en egen plats för möten med människor, s.k. älgparker. Älgparker är lagligt sett djurparker, men de två rumsliga kontexterna skiljer sig åt, t.ex. genom mängden arter samt i storlek och antal hägn som älgen har tillgång till. Varugörande av platser för möten med älg är ett fenomen som skulle kunna förstås som del i upplevelseekonomin. Idag finns ca 20 älgparker spridda över Sverige, förutom sex djurparker som har älg. Vad innebär en ny rumslig kontext för varugörande av älgmöten för förståelse av älgen som natur-kultur? Empiriskt undersöks hur upplevelser av natur-kultur marknadsförs och vilka upplevelser av natur-kultur som besökare menar att de får. Detta görs genom att studera hur diskurser om älg konstrueras på i första hand älgparkers hemsidor med till dessa hemsidor länkade gästböcker och bloggar och, om materialet tillåter, även djurparkers hemsidor.

Anne Katrine Gjerløff

Kulturen i dyret

I 1800-tallet opstod der Zoologiske haver i mange større vestlige byer. De udsprang ofte af små, private menagerier, men udviklede sig til omfattende institutioner. De zoologiske haver indtog en dobbeltfunktion som populær rekreation og som nationale videnskabelige institutioner: underholdning og oplysning var det samlede mål. Dette gjaldt også for Københavns Zoo, grundlagt i 1859. I både arkitekturen og i besøgendes og ansattes beskrivelser af dyrene er det tydeligt, at Zoo befandt sig i et spændingsfelt mellem natur og kultur, hvor dyrene blev italesat som kultur og ikke som naturens repræsentanter, og hvor kulturelle ytringer som musik og udstillinger blev forbundet med naturen i kraft af nærheden til Zoos dyr. Eksempler på denne vekselvirkning er antropomorfisering af dyrene og eksotismen i fremvisninger af folkekaravaner og i arkitektur. Paperet vil illustrere mødet mellem og definitionerne af natur og kultur i Københavns Zoo i årtierne omkring 1900, og trække en linie op til nutidens Zoo.

Cornelius Holtorf

I djurparken är djur människor och människor djur

Min utgångspunkt är att de mest populära djuarterna i djurparker betraktas som personer. Särskilt den så kallade karismatiska megafaunan kan ha

individuella namn, genealogiska stamtavlor, och de kan t.o.m. adopteras av besökare. Deras beteende är ofta tolkat enligt samma normer som mänskligt beteende, och djurparker är angelägna att behandla sådana djurpersoner som komplexa individer. Samtidigt behandlas de mänskliga djurparksbesökarna som en ganska homogen grupp av betalande konsumenter som ska underhållas. I mitt paper diskuterar jag frågan hur djurparker definierar gränsen mellan djur och människor och vad detta innebär, särskilt vad gäller primater.

Oscar Ortman
Rock carvings and endangered species – how do we preserve them?

About ten years ago focus was placed on the external threat, i.e. pollution, regarding wild animals as well as cultural heritage remains. This situation was developed as an argument toward 'protecting' threatened animals or remains in different ways. An example of this was to collect animals and remains and relocate them to safer places for instance zoos or muesums. In this paper the author will provide some examples of this, largely from the county of Bohuslän in the south western part of Sweden. Examples include; the preservation efforts concerning weathered rock carvins; and rescue operations conducted by the Nordic Arc (Nordens Ark), a Zoo situated about 100 km north of Gothenburg. In my paper I would also like to discuss two urgent questions: What is it we save when we put animals in zoos and material remains in museums and what do these actions represent?

4:2 Djur och människor

Abstracts

Sarah Vinterlycka
När hunden själv får välja

De senaste åren har hundar blivit allt mer synliga i det svenska samhället. Detta märks inte minst i media då det kommit flera nya månadsmagasin och visats en mängd TV-program rörande hundar. Dessutom har hundcaféer, hundsalonger och butiker med diverse tillbehör och accessoarer för våra fyrfota vänner dykt upp på flera håll, för att nämna några exempel. Detta paper handlar om hur hundägandet formuleras som en arena i konsumtionssamhället genom att behov hos hundar och hundägare konstrueras. Detta studeras utifrån exemplet mat med utgångspunkt i hur idéer kring hundmat har uttryckts i reklam och redaktionellt material i hundtidskrifter från 1950-talet fram

till idag. Genom att följa hundmatens utveckling från matrester, till etableringen av särskild hundmat och vidare till en differentiering efter hundars egenskaper för att slutligen hamna i ”functional food”, ”slow food” och ”BARF”, kan man se man hur synen på hunden som subjekt och konsument växer fram.

David Redmalm

Det binäras magi: Om den binära kategoriseringens principer och om husdjuret som det antibinäras tankefigur

Presentationen utforskar binära kategoriseringars logik och möjligheterna till dekonstruktionistiska förhållningssätt till det binära. För att studera detta abstrakta begrepp analyserar jag binariteterna svensk/invandrare, man/kvinna och människa/djur med utgångspunkt i texter av Michael Azar, Judith Butler och Donna Haraway. Genom en jämförelse av dessa tre analyser visar jag att binär kategorisering blir möjlig, trots att de binära begreppen saknar egentligt innehåll, genom ett antal principer – det binäras magi. Utifrån en diskussion om Gadamers syn på satir, baserad på Hegels verkehrt Welt, visar jag avslutningsvis att ett satiriskt socialpsykologiskt förhållningssätt genomsyrar Azars, Butlers och Haraways dekonstruktioner av respektive binaritet. Jag framhäver husdjuret som det antibinäras tankefigur och argumenterar för att varje kritik av binära kategoriseringar måste sluta i frågan om vad det mänskliga är.

Anna Samuelsson

Natur, kultur, museer och miljö

Dualismen natur/kultur har inom kulturstudier och sociologi uttryckts i bristen på intresse för miljöfrågor och för andra arter, fram tills på senare tid utvecklade forskningsfält såsom gröna kulturstudier, ekokritik och djurstudier. I detta paper diskuteras möjligheter att överskrida dualismen i teori och praktik genom att undersöka uppdelningen mellan natur- och kulturhistoria på museer, och genom att utgå från teoretiska texter. Mitt förslag är helt enkelt att vi borde sträva efter att specificera begreppen istället för att reproducera dualismen – en reproduktion som också sker i sådana texter som försöker dekonstruera den. Liksom i antropologen Lévi-Strauss’ texter blir natur och kultur ofta behandlade som universella begrepp genom vilka vi förstår världen medan andra behandlas som godtyckliga. Mitt andra förslag är att använda museerna för i tematiska utställningar integrera (konventionella tecken för) natur och kultur och lyfta fram det som hamnar mellan stolarna i en traditionell normerande systematik, och att använda museerna som både kuriosakabinett och arenor för reflexiva diskussioner mellan vetenskap, allmänhet och politik.

Malin Ideland & Tora Holmberg

Hemligheter och lögner om djurförsök

Spänningen mellan öppenhet och hemlighet är ständigt närvarande i den naturvetenskapliga teknokulturen, och när det handlar om djurförsök framträder specifika hemlighetspraktiker. Forskare och andra som arbetar med djurförsök kan i en mening beskrivas som inträngda i ett hörn. De måste å ena sidan få allmänheten på sin sida för att legitimera sin forskning. Å andra sidan upplever de risker då de träder ut i offentligheten, diskursen om hotet från djurrättsaktivisterna är stark.

Papret avser att beskriva och analysera hemlighetsmakeri – som en integrerad del i djurförsöksapparaten – på tre interagerande nivåer; individuell nivå, institutionsnivå och global nivå. Vi närmar oss hemligheterna i relation till öppenhet, där de får representera olika paradigm för relationen mellan vetenskap och allmänhet. På ena sidan har vi en traditionell ordning där vetenskapen representerar auktoritet. På den andra sidan är ledordet transparens. Papret bygger på fältanteckningar och intervjuer med laboratoriearbetare och ledamöter i djurförsöksetiska nämnder.

SESSION 5:1 & 5:2
BERÖMMELSENS KULTURHISTORIA

Sessionsledare

Andreas Nyblom, Tema Q, Linköpings universitet

Ordförande

(5:1) Andreas Nyblom, Tema Q, Linköpings universitet
(5:2) Patrik Lundell, Tema Q, Linköpings universitet

Deltagare

Anders Ohlsson, Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet
Anna Biström, Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet
Björn Ivarsson Lilieblad, Tema Q, Linköpings universitet
Therése Andersson, Historiska institutionen, Stockholms universitet
John S. Hellström, Historiska institutionen, Stockholms universitet
Gunnela Björk, Avdelningen för historia, Örebro universitet
Johan Jarlbrink, Tema Q, Linköpings universitet
Eva Blomberg, Samtidshistoriska institutet, Södertörns & Mälardalens högskolor

Sessionsbeskrivning

Sessionen uppmärksammar olika aspekter av den samtida kändiskulturen och dess historia. Mediepersonligheter är ingen ny företeelse kopplad till uppkomsten av moderna kommunikationstekniker som film, teve och Internet. Kändiskulturen genomskär mediehistorien på tvären och överskrider traditionella föreställningar om åtskilda kretslopp som finkultur/populärkultur och natur/kultur. I historieskrivningen möter vi hjältar och ”stora personligheter” vars samtida berömmelse framställs som meritokratisk och naturgiven, som en följd av exceptionella egenskaper och prestationer. Inom det internationella forskningsfältet ”celebrity studies” analyseras istället celebriteter som kulturella konstruktioner, som produkter av diskursiva praktiker och representationer. Den mediala kändiskulturen individualiserar och påverkar vår förståelse av samtida och historiska företeelser och händelser. Sessionens första del innehåller fallstudier som behandlar kändiskulturens inverkan på litteratur, mode och livsstil, populärmusik, samt på mediekonsumentens tolkning av det offentliga livet. Sessionens andra del innehåller fallstudier som behandlar kändiskulturens inverkan på film, politik, idrott, samt hur någon, tillsynes utan anledning, plötsligt kan erövra en plats i rampljuset.

5:1 Berömmelsens kulturhistoria

Abstracts

Anders Ohlsson

Björn Ranelid: medialiserad författare

I mitt paper kommer jag att översiktligt presentera konturerna av en ”mediebiografi” över författaren Björn Ranelid och hans föränderliga position i det litterära fältet. Under inledningen av sin författarkarriär från debuten 1983 framstod Ranelid – och framställde han sig själv – som de svenska prosamodernisternas (t. ex. Lars Ahlin, Stig Dagerman) arvtagare med sina höglitterära anspråk och sin mediekritiska hållning. Hans flytt från sin relativa isolering i provinsen (Ystad) till centrum (Stockholm) ändrade i mycket förutsättningarna för hans författarskap: han började alltmer ta i bruk den plattform som mediescenen erbjöd. Via bl.a. Augustpriset 1994 – en punkt där högkulturella värden korsar kommersiella – utvecklas Ranelid till att idag vara en ”litterär celebritet”, och ”Björn Ranelid” blir ett slags varumärke eller (fritt flytande) tecken som av honom själv och andra kan fyllas med skiftande innehåll och betydelser.

Anna Biström

Hur ”Eva Dahlgren” är gjord

I media beskrivs Eva Dahlgren omväxlande med ord som ”sann” och ”självutlämnande” – och luttrad ”branschstrateg” som lyckats med konststycket att framstå som äkta och konstnärligt ambitiös trots kommersiella framgångar. Dahlgrens produktion, liksom receptionen av henne i media, speglar motsägelsefulla föreställningar om t.ex. det autentiska i motsats till det konstlade och kommersiella.

Studier inom området har ifrågasatt föreställningen om att det finns autentiska artister – i kontrast till de kommersiella och icke-autentiska. Detta får de autentiska ”undantagen” inom musikbranschen (artister som lyckats skapa en ”autentisk” image), att framstå som resultaten av en massproduktion av ”unika personligheter”. I min presentation kommer jag att diskutera hur ”Eva Dahlgren” – hennes artistpersona – är ”gjord”, en process som involverar flera aktörer och medier. Jag beskriver de underliggande föreställningar och ideal som denna process återspeglar – men också hur Dahlgrens egna rocktexter bekräftar och/eller ”svarar på” mediernas förväntningar, samt problematiserar föreställningar om autenticitet.

Björn Ivarsson Lilieblad

Känd för att vara känd: Soto Maior, en portugisisk ”prima donna” i 1890-talets svenska offentlighet

Decennierna före sekelskiftet 1900 fungerade masspressen som en viktig katalysator och normsättare för en ny stadskultur. Pressen, liksom den spirande populärkulturindustrin, inriktades mot att tillfredställa och behandla den framväxande urbanitetens normer, värderingar och behov. Under 1890-talet släppte pressen ett tidigare ganska ensidigt fokus på ”finkultur” och recenserade allt oftare underhållningsformer som revy, varieté och operett.

Ur denna kontext framträdde det sena 1800-talets egen ”Alice Timander”, den portugisiske ministern Soto Maior. Till skillnad från andra samtida celebriteter grundades inte medias intresse för Soto Maior på ett förkroppsligande av konstnärlig talang utan istället på hans förmåga att ständigt finnas på plats där ”det hände”, vid invigningar och premiärer. Maior kom ofta att framstå som en ledstjärna för hur det ideala urbana livet borde levas. I mitt paper diskuterar jag vad det under det sena 1800-talet kunde innebära att vara känd för att vara känd. Här diskuteras Soto Maiors kändisskap med utgångspunkt i den framväxande urbanitetens normer och värderingar och de behov detta skapade hos stadsbefolkningen.

Therése Andersson

Celebrity style: klädd för rödamattan och rehab

Dagens kvinnliga filmstjärnor och toppmodeller förekommer ofta i tidningar och på bloggar som stilikoner. I detaljerade reportage vägleds läsarna till den perfekta stjärnlooken, via tips på träning, kost, make-up och mode. I dessa mediala framställningar beskrivs stjärnorna besitta den exceptionella egenskapen att kunna klä sig ”rätt”: de är stilexperter och fungerar vidare som musor åt internationella designers. Samtidigt förekommer reportage om hur dessa stjärnor ser ut osminkade, efter hårt festande, i samband med rehabvistelser, och när karriären börjar gå utför. Den ”misslyckade” stjärnan skildras ofta i termer av att ha tappat sin stil och mist sin förmåga att klä sig rätt, och som sådan förpassats till sektionen ”fashion flops”. Den nyss så hyllade stjärnan beskylls istället för att skämma ut en designer eller designhus. Föreliggande paper behandlar mediala representationer av stjärnor där berömmelsen har en baksida: hur ”uppgång och fall” visualiseras genom kläder och stil.

5:2 Berömmelsens kulturhistoria

Abstracts

John S. Hellström

Ingemar Johansson som svensk hjälte: en diskussion kring massmediala hjälteberättelser och hjältebegreppets formbarhet

Ingemar Johansson är en av det svenska välfärdssamhällets största profiler och sporthjältar. Intensiteten i mediebevakningen av hans VM-match i juni 1959 är näst intill oöverträffad i svensk mediehistoria. Den massmediala uppmärksamheten kring hans död i januari 2009, där han ensidigt hyllades som en av svensk idrotts största hjältar, visar också att det kollektiva minnet av honom fortfarande är starkt. Men mediebilden av Ingemar Johansson var inte alltid så okomplicerad som den framstår i samtidens hjälteberättelse, snarare är konstruktionen av Ingemar Johansson som hjälte ett exempel på själva hjältebegreppets formbarhet. I min presentation kommer jag dels att diskutera hur nationella hjältar inom sporten skapas, dels visa hur massmedia konstruerat, dekonstruerat och nu rekonstruerat Ingemar Johansson som svensk nationalhjälte. Fokus kommer att ligga på hur hjältar konstruerats utifrån dominerande normer kring nationalitet, genus, modernitet och civilisation.

Gunnela Björk

Politik och underhållning: var går gränsen?

Att politiker och medier är beroende av varandra är ingenting nytt. Forskningen har i huvudsak fokuserat på mediernas roll i det här samspelet, men frågan är om det inte är befogat att ägna politikernas bidrag lite mer intresse. I ett demokratiskt system är politik mycket en fråga om förtroende och medierna har blivit allt viktigare arenor för enskilda politiker att etablera förtroende för sin person och för sin politik. Idag är det vanligt att en politiker får kritik för att han eller hon inte syns i medierna, inte förstår vikten av att delta i kändiskulturen. Det har med andra ord blivit en accepterad del av det politiska uppdraget att kunna hantera medierna så att man själv och budskapet framstår i en fördelaktig dager.

Mitt aktuella forskningsintresse handlar om memoarer skrivna av politiker. I mitt bidrag till den här sessionen vill jag använda memoarer för att undersöka hur politiker på elitnivå själva förhåller sig till sitt kändisskap, dvs till att vara en celebritet i den mediala offentligheten.

Johan Jarlbrink
Kändisbruk: Celebriteterna i Allans arkiv 1900

I detta paper undersöks hur celebriteterna på offentlighetens scen lever vidare, omvandlas och används av en som sitter i publiken. Utgångspunkten är Allan Holmström och hans årskrönikor som finns bevarade i Nordiska Museets arkiv. Holmström (1871–1963) var kontorist i Södertälje, vän av opera och idrott och en hängiven tidningsläsare. Men Holmström skrev också själv. I flerhundrasidiga årskrönikor förde han protokoll över det offentliga livet åren kring sekelskiftet. Här skildrade han kungligheter, politiker, operastjärnor, författare och idrottsmän i handskrivna artiklar, signerade ”Allan”. Holmströms krönikor ger en överblick över celebriteterna på tidens mediescen, men också inblick i hur en enskild person levde med i det offentliga genom att göra det till en del av det privata.

Eva Blomberg
Kändifieringens process

Mitt paper handlar om representationen av berömda människor – filmstjärnor – såsom de iscensätts i tidningen Filmjournalen från 1919 till 1953. Vad säger bilder och texter om dåtidens föreställningar om relationer mellan kategorier som ”kvinnor” och ”män”, vithet, sexualitet osv? Det handlar om hur relationer framställs och vad som skrivs in i stjärnstatusen, utseenden, personligheter och kroppar. Jag analyserar hur filmstjärnor framställs och förhåller sig till normalitet, svenskhet, personlighet, individualitet och sexualitet. Jag undersöker också hur artisterna har förhållit sig till medialiseringen och iscensättningen. De artister som skriver sina självbiografier reflekterar ofta över mötet med pressen, och den bild de konstruerats till.

SESSION 6:1 & 6:2
HUR ORGANISERAR VI KUNSKAP?

Sessionsledare/ordförande

(6:1) Max Liljefors, Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet
(6:2) Victoria Höög, Filosofiska institutionen, Lunds universitet

Deltagare

Max Liljefors, Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet
Jessika Grahm, Human Ecology, School of Global Studies, Göteborg University
Eddy Nehls, Institute for Care, health and culture, University West
Tora Friberg, Tema Q, Linköpings universitet
Christina Scholten, Centrum för tillämpad arbetslivsforskning, Malmö högskola
Annika Sandén, Tema Q, Linköpings universitet
Leo Bartonek, Stockholm
Victoria Höög, Filosofiska institutionen, Lunds universitet

Sessionsbeskrivning

Med hjälp av teorier, modeller och begrepp uppställer vetenskaperna sina representationer av verkligheten. Ofta fungerar teoriapparaterna som gränsmarkeringar mellan olika vetenskaper och forskningsfält; mellan natur- och humanvetenskaperna såväl som mellan de olika discipliner som studerar kultur och samhälle. Samtidigt upplever många forskare idag en allt större öppenhet gentemot mång- och tvärvetenskaplighet.

Denna session riktar fokus mot gränsövergångar och mötespunkter mellan olika vetenskaper och deras modeller för förståelse och representation. Vilka fördelar och risker, ur ett kulturvetenskapligt perspektiv, finns med att lyfta över och/eller kombinera teorier och begreppsapparater mellan olika forskningsfält? Möjliggörs nya frågeställningar? Växer potentialen för dialog och debatt mellan olika discipliner? Kommer nya empiriska fält inom räckhåll för kulturvetenskaplig forskning? Eller är de hävdvunna gränserna mellan vetenskaper rotade i alltför stora olikheter vad beträffar målsättningar, metodologiska krav och empirins karaktär?

Sessionen diskuterar dessa principiella frågeställningar genom tre konkreta fall, där olika vetenskapliga synsätt korsas och måste reflektera över sina förutsättningar att samverka.

6:1 HUR ORGANISERAR VI KUNSKAP? VISUALITET, MENING OCH MATERIALITET

Abstracts

Max Liljefors

Data/kunskap/mening: vetenskapliga visualiseringar av människan och världen

Sedan 1970-talet har teknologier som registrerar elektromagnetisk strålning (EMR) utanför det synliga ljusets spektrum kommit att spela en allt viktigare roll för representationen av kunskap inom naturvetenskaperna. Det har medfört vad filosofen Don Ihde kallar en våg av "visualism" inom vetenskapen, där data presenteras i datorberäknade bilder snarare än i text eller siffror; en ny vetenskaplig visuell kultur med stort genomslag i populärvetenskap, populärkultur och konst.

Eftersom merparten av EMR är osynlig för människans naturliga perception finns ingen naturgiven relation mellan data och bild. Tvärtom kopplas färger godtyckligt till utvalda tröskelvärden ("false colors"), inte sällan för att simulera naturligt seende ("pseudo colors") men utan visuell motsvarighet i studieobjektet. När sådana bilder idag av främmande galaxer, fostrets utveckling, ökenspridningen, hjärnans synapser, havens planktonbestånd, cellens inre processer (för att nämna några motiv) sprids genom nutidskulturen blandas deras vetenskapliga syften med estetiska och kommersiella. Ofta omges de av en retorik om perceptuell omedelbarhet, som verkar förneka den "skog av matematik" som finns mellan data och färdig bild.

Med bilder av kosmos som exempel undersöker mitt paper sanningskriterier och sannings-förväntningar i olika kontexter runt vetenskapens nya bilder. Var går gränsen mellan objektivitet och subjektivitet i bilder utan synliga korrelat i naturen? Hur förhandlas kunskap mot estetik i bilden när naturens förlaga per definition är osynlig? Detta paper springer ur mitt arbete inom den tvärvetenskapliga Bildgruppen vid Lunds universitet.

Jessika Grahm

Wo/man – a social construction of meaning and matter: Steps to an ecological framework integrating human body/mind and culture/nature

The social constructivist thinking has been criticized that the emphasis on semiotics makes the physical body irrelevant in these discourses. This paper argues

however that the semiotic perspective offers an opportunity to construct a framework going beyond the dual concept of wo/man. The concept 'social construction' is elaborated suggesting that the linguistic(=meaning) and the literal(=matter) way of constructing the world are linked together in such an inseparable way that meaning and matter can be understood as two manifestations of the same realm. Recent research in medicine and neurobiology is used claiming that our bodies and brains are (re)constructed in their daily interactions. The concept 'information' in neurobiology and humanities is elaborated suggesting that information, defined as matter, could be understood as carriers of meaning. This meaning/ matter integrating process seems to take place in such an inseparable way suggesting that wo/man could be understood as a social construction of meaning/ matter.

Eddy Nehls
What is sobriety?

In the article a posthuman perspective is used to understand the concept of sobriety. What is a human being is a good question to start with; if one wants to take on a post human perspective and in this article the answer is (partly) given by Gregory Bateson who says, in the title on one of his most famous books, that Mind and Nature is a necessary unity. The boundary between humans and non-humans is highly problematic because it is restraining the possibility to work in an unbiased fashion. Humans are only one actor among others whom all are connected in a network as the acronym ANT indicates. Working with such analytical tools is about finding traceable connections between actors. Sobriety understood in this way can't be the explanation to anything; it is on the contrary what should be explained.

6:2 HUR ORGANISERAR VI KUNSKAP? TIDSGEOGRAFI, SOCIALTEORI, VISUALISERING

Abstracts

Tora Friberg, Christina Scholten & Annika Sandén
Kropp, kön och makt i tidrummet

I vårt paper kommer vi att närma oss konferensens frågeställningar utifrån ett mer naturvetenskapligt perspektiv. Alltsedan 1950-talet när delningen av ämnet geografi skedde i Sverige har det pågått diskussioner om detta var en fördel eller nackdel. Det ledde emellertid till att den samhällsvetenskapliga delen, kulturgeografi, blev mer teoriorienterad samtidigt som det finns starka tradi-

tioner av ett naturvetenskapligt arbetssätt. Tidsgeografi en stark idétradition inom ämnet är påtagligt färgad av ett naturvetenskapligt förhållningssätt. Vi har emellertid båda funnit att det tidsgeografiska synsättet utmärkt väl gå att kombinera med samhällsvetenskaplig teori och har erfarenheter av detta i vår egen forskning där kön och genus står i centrum. I vårt paper kommer vi att diskutera tidsgeografins begreppsbildning och hur den kan tolkas och fördjupas genom att vi för en diskussion om levda erfarenheter i tidrummet. Nyckelord kommer att vara kön, tid, rum, vardagsliv, rörelser, makt, ordningar, domäner

Leo Bartonek
Kulturteori och socialteori – mer än goda grannar?

Frågan i rubriken kommer jag att försöka besvara med hjälp av tre steg. Till att börja med tas begreppskombinationen kulturell mångfald upp i ett kritiskt perspektiv. I fokus befinner sig begreppskombinationens centrala gråzon: den outredda relationen mellan ’kultur’ och ’tradition’. Därefter presenteras en profilskiss av en socialteoretiskt reflekterad kulturteori som inte sätter något bestånd av traditioner (Värderingar etc.) i brännpunkten, utan något beständigt pågående: aktörernas vardagliga re-produktion av resp. tradition. Föredraget avslutas genom att med hjälp av en kritisk kommentar till de ledande socialteoretikernas (Bourdieu / Giddens) reproduktionskoncept ge en aning om det meningsfulla i att även utveckla pendangen till denna kulturteori: en kulturteoretiskt reflekterad socialteori. Dessa tre steg kan ses som ett försök att motivera min tes, att kulturteorin behöver socialteorin för att ’kultur’ skall kunna emancipera sig gentemot ’tradition’ – och att socialteorin i sin tur behöver kulturteorin för att få grepp om sitt konceptuella huvudproblem: den sociala re-produktionen.

Victoria Höög
Objektiva föreställningar: Om historiska tolkningar av digitala vetenskapliga bilder

Obehindrat rör vi oss mellan att tala om objektiva sanningar, objektiva metoder, och objektiva kriterier, inte minst när vetenskapliga fotografier presenteras. Vilka historiska krafter skapade denna epistemiska norm? Är den historiska realistiska uppfattningen om den vetenskapliga bildens objektivitet fortfarande en adekvat referensram för tolkningen av nutida vetenskapliga bilder – när bilden inte längre en visuell realitet?

SESSION 7
INTERMEDIALA KULTURSTUDIER

Sessionsledare/ordförande

Björn Magnusson Staaf, Institutionen för Kulturvetenskaper, Lunds Universitet

Deltagare

Heidrun Führer, Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds Universitet
Mats Arvidsson, Institutionen för Kulturvetenskaper, Lunds Universitet
Jens Arvidsson, Institutionen för Kulturvetenskaper, Lunds Universitet
Magnus Dahlstedt, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet

Sessionsbeskrivning

Vad står i fokus för det växande forskningsfältet Intermediala studier (intermediality studies)? Intermediala studier är ett tvärvetenskapligt och teoretiskt mångfacetterat ämnesområde, som inbegriper och griper in i en rad andra discipliner och ämnen, bl. a. semiotik, litteratur-, konst-, musik- och filmvetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, reklamanalys och kulturstudier. I denna session dryftas frågeställningar som berör intermedialitetsforskningen och dess relation till framför allt kulturstudier. Hur och hur mycket och varför behöver dessa ämnen/inriktningar varandra? Sessionen presenterar såväl teoretiska resonemang som illustrativa fallstudier.

Abstracts

Heidrun Führer
Vad är egentligen intermedialitet?

Intermedialitet har nästan blivit ett modeämne – åtminstone på den internationella forskningsnivån. Där öppnar man upp sina traditionella ämnesfrågeställningar för att de blir mer tvärvetenskaplig och mer medveten om deras samhälleliga och ideologiska implikationer som utmärker vår förståelse av kultur. Däremot vet ingen på gatan eller gymnasiet eller inom det vanliga kulturlivet vad intermedialitet handlar om: de olika mötena mellan medier och konstarter som vår kultur är präglat av – allt från graffiti till emblematik, musikvideo till opera, reklam till renässanstavlor, datorspel till romaner osv. I det här föredraget skall ges en överblick över vilka objekt och vilka frågeställningar Intermediala studier i Lund sysslar med eller kan syssla med, men likväl ges en historisk överblick hur länge sådana frågeställningar har varit en bärande del i vårt kulturarv.

Mats Arvidsson
Ekologi, ideologi och musik

Intermedialitetsforskningen betonar att meningsskapandet av de olika konstarterna och medierna varken sker i isolering från varandra eller från samhälleliga och ideologiska tendenser, dvs. fokus riktas mot hur dessa samverkar och relateras till varandra i och genom historien. Meningsskapandet av t.ex. musik är i stor utsträckning beroende av såväl hur den kommunikativa kontexten ser ut som de samhälleliga och ideologiska komponenter som framträder i denna kontext. Med ett ekologiskt perspektiv kan vi förstå hur meningsskapandet sker i dessa kommunikativa kontexter, genom att lyfta fram den ömsesidiga relationen mellan mottagare, konstart/medieform och miljö – inte minst hur individen formar sin kunskap om världen samt hur hon agerar i enlighet med denna. Föreställningen om att exempelvis instrumental musik enbart kan förstås utifrån sina strukturella egenskaper tycks därmed ställas på sin spets, eftersom den tycks ignorera i vilken form den instrumentala musiken framträder: det tekniska mediet CD-skivan med dess tillhörande konvolut innehållande bl.a. verbaliseringar av musiken inbjuder inte sällan till ett försök att konvergera det klingande (strukturella) med det verbala (kommunikativa kontexten). Verbaliseringen av musiken blir en viktig ideologisk komponent i meningsskapandet. Följande frågor problematiserar relationen mellan ekologi, ideologi och musik: I vilken kommunikativ kontext tar meningsskapandet sin början och när slutar den? Sker meningsskapandet primärt i lyssnandet eller i verbaliseringen av musiken? Hur ser relationen ut mellan verbaliseringen av musiken och musiken i sig? Vilka kunskapsteoretiska implikationer kan ett ekologiskt perspektiv ge på intermediala kulturstudier?

Jens Arvidsson
Filmen om Zidane – en modell för intermediala kulturstudier

Douglas Gordon och Philippe Parrenos film Zidane. A 21st Century Portrait (2006) är en audiovisuell presentation av fotbollspelaren Zinedine Zidane. Betraktad som konstverk, långfilm, porträtt, en skildring av och representerande ett mass- och populärkulturellt fenomen, är filmen på flera sätt ett utmärkt exempel på intermedialitet. Ett behov i det intermediala studiefältet är en accentuering och framhävande av dess användning och betydelse i ett större kulturellt perspektiv än bara ett estetisk eller formellt. Hur kan en intermedial kulturstudie av Zidane-filmen se ut? Frågor som bör besvaras om intermediala studier och kulturstudier möts är t.ex. om det innebär ett avsteg från traditionell formell estetik. I likhet med visuella (kultur)studier, bör inter-

mediala kulturstudier visa på ett engagemang i det konsthistorikern Keith Moxey uttrycker om en ”animerad estetik”. Syftet med detta paper är att skissera fram en modell för att enkelt beskriva vad en intermedial kulturstudie kan innebära.

Magnus Dahlstedt

Coachning eller bekännelse? Föräldracoachning som styrning genom mentalitet

Föräldracoachning är något av ett tidens tecken. Föräldracoachning återspeglar rådande idéer om hur föräldrar bör tänka och leva för att bli ”ansvarstagande”. I bidraget analyseras S.O.S. familj, en svensk tv-serie som sändes på TV3 hösten 2008. Med utgångspunkt i den teoretisering kring makt och styrning som har utvecklats i Michel Foucaults fotspår analyseras de föräldraideal som tv-serien förmedlar, som en form av governmentality – styrning genom mentalitet. Ett viktigt inslag i den föräldracoachning som äger rum i S.O.S. familj är dess intermedialitet. Programmet är inte endimensionellt i den meningen att det enbart riktar sig till de tittare som sitter i tv-soffan. Programmet kan snarare ses som en mångfacetterad ansamling av medierade teknologier, med ett stort mått av interaktivitet, där var och en på egen hand söker tips och råd. På så sätt mångfaldigas inte bara de tekniker varigenom föräldrar bearbetas. Samtidigt mångfaldigas de arenor där sådan bearbetning utspelas.

SESSION 8
LIVETS NATUR OCH KULTUR: KÖN, FAMILJ, DÖD

Sessionsledare/ordförande

Mikael Askander, Intermediala studier, Inst. för kulturvetenskaper, Lund universitet

Deltagare

Margaretha Herrman, Institutionen för omvårdnad, hälsa och kultur, Högskolan Väst
Carina Kullgren, Institutionen för omvårdnad, hälsa och kultur, Högskolan Väst
Anna Bredström, REMESO, Dept. of Social and Welfare Studies, Linköping University
Åsa Pettersson, Tema Barn, Linköpings universitet
Mikael Askander, Intermediala studier, Inst. för kulturvetenskaper, Lund universitet

Sessionsbeskrivning

Detta är en blandsession som sammanställts av paper inkomna till konferensens öppna sessioner. De inkluderade bidragen behandlar föräldraskap, feministisk sexualitetsforskning, miljöpolitik i TV-program för barn, samt esteticeringen av döden i TV-serien Six Feet Under. En gemensam nämnare för bidragen är att de på olika sätt aktualiserar frågor om vad som är natur respektive kultur i det sociala livet.

Abstracts

Margaretha Herrman & Carina Kullgren
Ungt föräldraskap i ett post-socialistiskt Lettland

Förutsättningarna för att utveckla ett positivt och välfungerande föräldraskap är direkt relaterade till den specifika samhällssituation man lever i. Den familjepolitik som förs, de möjligheter och gränser som sätts av arbetsmarknaden och de föreställningar och normer som dominerar ifråga om genusrelationer, är avgörande för hur det överhuvud taget är möjligt att praktisera sitt föräldraskap. Om de nordiska länderna kan sägas ha varit privilegierade i dessa hänseenden så ser situationen i våra östliga grannländer helt annorlunda ut.

Syftet med papret är att diskutera hur föräldraskap är strukturerat och organiserat bland unga föräldrar i Lettland, i relation till frågor om könsföreställningar, moderskap, faderskap och jämlikhet, nationalitet och medborgarskap, samt delvis i förhållande till hälsofrågor. Hela problematiken bygger på spänningen mellan natur och kultur, samtidigt som frågorna är ytterst angelägna att studera i de länder som befinner sig i ett transitionstillstånd med ambitioner att bygga upp fungerande demokratiska system.

Anna Bredström

Intersectionality and Sexual Risk Taking: Developing Feminist Safer-Sex Research

Feminist research has played an important role in showing that risk taking in sexual relations is intimately linked to gendered notions of what constitutes proper masculinity and femininity. As men are seen to be equipped with a natural and spontaneous sexual urge, the construction of heterosexual masculinity works to empower men. By contrast, the construction of heterosexual femininity works to disempower women, for whom sex instead becomes closely related to love and relationships. Drawing from my present research on young people's understandings and experiences of sexual relations, I will discuss the theoretical challenges for feminist sex research comprised by an intersectional approach that take into account several power relations simultaneously. The paper also includes a critique of the absence of the topic of pleasure in much feminist scholarship on the subject as well as a discussion on how feminist safer sex research often assumes an unproblematic link between the male body and masculinity.

Åsa Pettersson

The nature of children: Climate change, environment and responsibility in children's TV

Children's TV programmes in Sweden are a matter of quite some prestige and so is the state of 'our environment'. The Swedish public service company (SVT) has from its start in 1956 been broadcasting programmes for children and for just as long has the nature of nature been an issue of interest in TV.

In my research on children's TV-programmes, in a Swedish public service context, environmental issues are a recurrent topic; it was current in 1980, in 1992 as well as in 2007. To inform child viewers of the importance of caring for 'our environment' and to take responsibility for 'our planet' is stressed in children's programmes. Moreover, this topic is linked to a related theme focussing on the enjoyment of outdoor life, fresh-air and exercise.

There are links between the Swedish word 'natur' [eng: wild nature] and children that can be viewed in children's TV-programmes. Children have contradictory positions in the programs, as they are put forward as being responsible for stopping the climate change in time and as victims of past generations exploitation of the Earth's resources, but also as having a special bond to the wild nature. The aim of this paper is to analyse the relationships between the different levels presented above. The broadcasting company's understanding of what children are and what they need in terms of TV-content becomes visible in the programmes,

but so does the current ways of addressing the environmental challenges that are expressed to be at stake at a particular point in time. When three time periods are looked into the discourses of TV fiction stands out and the different ways of linking children and childhoods to issues of sustainability emerges. This provides a possibility for discussing the nature of TV-fiction, but also the nature of children and the nature of nature constructed in TV. The analyses are inspired by critical discourse analysis and visual culture; both linguistic as well as visual aspects are in focus understanding discourses of children, childhoods and their relation to the environment and outdoor life in the TV-programmes.

Mikael Askander

Att sminka de döda: Estetiseringen av döden i tv-serien Six Feet Under

Jag tänker presentera ett paper som handlar om den amerikanska tv-serien Six Feet Under, och i fokus för min framställning står berättelsens behandling av föreställningar om döden som knuten till naturen och som något ”naturligt” – satt i relation till kultur och konst. I Six Feet Under behandlas en rad ämnen centrala för det västerländska samhällets diskurser om natur, kultur, moral och existens. Den fick ett stort genomslag i USA hösten 2001, efter terrorattacken mot World Trade Center. Jag beskriver kort tv-seriens form och innehåll, något om dess mottagande, samt gör ett antal exemplifierande nedslag i några av seriens episoder, för att visa på hur resonemanget om kultur och natur kommer till uttryck i berättelsens audiovisuella gestaltningar av de döda och de levandes hållning till och inför döden. Jag tar fasta på hur musik, rörliga bilder och ord samspelar i skapandet av mening i dessa uttryck. Teoretiska perspektiv för mina läsningar av Six Feet Under hämtar jag från intermedialitetsforskning och i viss mån narratologi.

SESSION 9
POLITIK: GLIDNINGAR OCH FÖRGIVETTAGANDEN

Sessionsledare/ordförande

Anders Frenander, Centrum för kulturpolitisk forskning, Högskolan i Borås

Deltagare

Linnéa Lindsköld, Centrum för kulturpolitisk forskning, Högskolan i Borås
Per Möller, Tema Q, Linköpings universitet
Tobias Harding, Tema Q, Linköpings universitet
Anders Frenander, Centrum för kulturpolitisk forskning, Högskolan i Borås

Sessionsbeskrivning

I den svenska diskursen om politik på kulturens område används, medvetet eller omedvetet, flera olika definitioner av 'kultur'. Inte minst hänvisas ofta till ett brett, antropologiskt begrepp och fastän gränsen för vad som inkluderas i detta breda begrepp kan förefalla självklart överskrids eller utsuddas den inte sällan.

På 1950-talet likställdes ofta kulturpolitik med 'social miljöpolitik' och häri låg idéer om att kulturen och kulturpolitiken skulle bidra till omformandet av naturen, till exempel i samband med byggandet av nya bostadsområden. Numera infogas kulturen ofta i ett tillväxtperspektiv med särskild betoning på att ekonomisk tillväxt på denna grund bidrar till samhällets uthållighet, genom att minska på slitaget av naturen och naturresurserna. Samtidigt utger sig kulturpolitiken för att vara könsneutral, men ur ett historiskt perspektiv så har både kulturen (särskilt hög- eller finkulturen) och politiken dominerats av manliga aktörer för manliga intressen. De senaste åren har en del problematiseringar dykt upp, till exempel ifrågasätts varför kultur till största delen skapas av män, men konsumeras av kvinnor. Svårigheten att definiera vad kultur är innebär att man med en negativ definition kan säga att "det här är inte kultur" om det som inte passar in, vilket ofta drabbar kvinnor vars kulturkonsumtion alltsedan Madame Bovary påståtts tillhöra populärkulturen. Idén om kulturens autonomi och ett neutralt kvalitetsbegrepp försvårar dessutom en genusanalys av kulturpolitiken eftersom det finns en ovilja att se kulturen som underställd samhällets normer.

Sessionen ska närmare granska dessa glidningar och förgivettaganden i kulturpolitikens kulturbegrepp.

Abstracts

Linnéa Lindsköld

Kulturpolitikens genus – perspektiv på jämställdhet i kulturpolitiken

Kulturpolitiken utger sig för att vara autonom (på en ”armlängdsavstånd”) och könsneutral, men ur ett historiskt perspektiv så har både kulturen och politiken dominerats av manliga aktörer för manliga intressen. De senaste åren har en del problematiseringar dykt upp, till exempel ifrågasätts varför kultur till största delen skapas av män, men konsumeras av kvinnor. Idén om kulturens autonomi och ett neutralt kvalitetsbegrepp försvårar dessutom en genusanalys av kulturpolitiken eftersom det finns en ovilja att se kulturen som underställd samhällets normer. Utifrån Kristina Fjelkestams genusanalys av Edmund Burke och Immanuel Kants tankar om estetik och ’det sublima’ (2008), där hon vill upplösa gränserna mellan estetik och politik, ska jag se om vi kan finna några spår av dessa tankegångar i den senare hälften av 1900-talet.

Per Möller

Det kulturella utflytandet: Om kulturbegreppet i den kreativa ekonomin

För kulturlivet har den kapitalets och produktionens kulturaliserings process som på senare tid populärt benämns den kreativa ekonomin inneburit en paradoxal tendens. Å ena sidan expanderar kulturen och blir mer central inom ekonomin. Å andra sidan utsätts kulturen för allt hårdare ekonomiska anspråk. Framförallt är denna tendens märkbar på lokal och regional politisk nivå, var kulturpolitik i många fall sammanfaller med en övergripande politik för ekonomisk tillväxt. Den numer vedertagna uppfattningen att kulturella resurser och händelser är viktiga för att skapa ett attraktivt stads-varumärke är inte bara ett tecken på en generell politisk vändning efter välfärds-statens fall. Det är också en ideologisk figur som på olika sätt annekterar och modellerar kulturbegreppet; kultur som event, som upplevelse, som kreativ bransch. Jag är intresserad av vilka uttryck kulturbegreppet tar sig i denna kontext och vilka värden kulturen sägs och syns skapa. Undersökningen, som är en del av mitt avhandlingsarbete kring Malmös förändringsprocess, är vidare fokuserad på de befintliga kulturproducenterna i staden. Hur påverkas dessa av den uppkomna kulturella medvetenheten och kulturbegreppets glidning?

Tobias Harding

Vad är kulturpolitik? Professionellt, smalt och okontroversiellt?

Bland de mest etablerade dikotomierna i svensk kulturpolitik finns den mellan högt och lågt i kulturen. Under de senaste femtio åren har denna institutionaliserats som sammanfallande med gränsen mellan professionell kultur och amatörkultur (där amatörkulturen således uppfattas som amatörmässig i negativ, snarare än positiv mening). Finansieringen av huvuddelen av den ideellt utövade kulturen har också politiskt och administrativt (åtminstone på statlig nivå) förlagts utanför kulturpolitikens område, i synnerhet till folkbildnings-, folkrörelse-, ungdoms-, integrations- och minoritetspolitikens områden.

Inom kulturpolitikens högkulturellt professionella fält har kontroverserna tenderat att handla om ekonomiska prioriteringar och – i viss mån - organisationfrågor. Kulturens innehåll har däremot ansetts ligga bortom politikens legitima arms-längdsbegränsade utrymme. Kvalitet är en central frågeställning. Utanför fältet blir kvalitet irrelevant.

Utanför det som institutionaliserats som kulturpolitikens kärnområde dikuteras däremot inriktnings- och avgränsningsfrågor enligt andra spelregler: inom skolpolitiken har t.ex. litteraturkanon och befordrandet av demokratiska – eller svenska – värden på senare år förts upp på den politiska dagordningen. I detta paper diskuteras hur dessa frågor institutionaliserats i kulturpolitiken ur ett historisk-institutionellt perspektiv.

Anders Frenander

Kan kulturpolitik vara miljöpolitik? Eller; kan miljöpolitik vara kulturpolitik?

Var gränserna går för det kulturbegrepp som man opererar med inom kulturpolitiken är notoriskt svårt att svara på. Det beror i hög grad på vilket sammanhanget är. En gräns som man tycker borde vara enkel att klarlägga är den mellan kultur och natur. Inte desto mindre har det i diskursen kring kulturpolitiken med jämna mellanrum hävdats överlappningar och kopplingar.

I det nyligen överlämnade betänkandet från kulturutredningen sker detta återigen. Utredningen föreslår att kulturpolitiken bör bli vad man kallar en ”aspektpolitik”. Det innebär att kulturen ska tolkas som ett brett begrepp; att kultur inte ska ses som en särskild sektor i samhället, utan att kultur(frågor) ska integreras i andra samhällssektorers verksamhet. En sådan sektor som pekas ut är miljöpolitiken. Kultur och miljö hänger ihop, menar man.

Möjligen kunde man tro att den intensifierade diskussionen om klimathot, växthuseffekter och miljöförstöringen under de senaste decennierna var orsaken till detta synsätt. Men det är ingalunda nytt. Redan i diskussionen under 1950-talet fanns sådana föreställningar. Genom närläsning av några relevanta texter från denna tid och framåt ska jag granska vilka föreställningar om ”kultur”, ”natur” och ”miljö” som förekommit och hur kopplingen mellan dem artikulerats i olika skeenden.

SESSION 10:1 & 10:2
ETNOGRAFISKA DIALOGER: METODOLOGISKA REFLEKTIONER I TVÄRVETENSKAPENS TID

Sessionsledare/ordförande

Bodil Axelsson, Tema Q, Linköpings universitet
Helene Egeland, Oslo
Jenny Lee, Tema Q, Linköpings universitet

Deltagare

Karin Becker, Institutionen för Journalistik och kommunikation, Stockholms universitet
Johanna Lärkner, Tema Q, Linköpings universitet
Jenny Lee, Tema Q, Linköpings universitet
Karin Höijer, Institutionen för kostvetenskap, Uppsala universitet
Malin Sveningsson Elm, Media- och kommunikationsvetenskap, Karlstads universitet
Bodil Axelsson, Tema Q, Linköpings universitet
Helene Egeland, Oslo

Sessionsbeskrivning

De metodologiska och teoretiska reflektionerna kring etnografiska fältarbeten har kommit att bli lika mångtaliga och mångstämmiga som de etnografiska fälten i sig. Denna utveckling har skett i takt med att de klassiska antropologiska fältarbetena har fått sällskap av nästgårdsetnografier utförda av till exempel kulturstudieforskare, kulturhistoriker, etnologer och kommunikationsforskare. Ett ökat forskningsintresse för transnationella och globala flöden har skapat diskussioner både om hur forskare producerar sina fält och hur de människor som studeras själva genererar sina levda geografier och sociala sammanhang. Vidare, influenser från dialogisk teori likaväl som från teorier om visuell kultur riktar uppmärksamhet mot att våra sätt att tala, likaväl som våra sätt att se, influeras av mångfacetterade teknologiska, språkliga och visuella konventioner som når långt utanför de enskilda situationerna. Samtidens ökade flöde av teknologiskt medierad kommunikation (tex. Internet, mobiltelefoni och digital bildkommunikation) tycks accentuera förekomsten av sociokulturella rum för kommunikation.

Den här sessionen bjuder in till metodologiska och teoretiska reflektioner kring etnografiska fältarbeten. Den välkomnar paper som diskuterar hur forskningsmaterial formas (genom olika kombinationer av närvaro, sinnesintryck, digital dokumentation och intervjuer) och som diskuterar hur kulturhistoriska och/eller samtida aspekter av fält kan eliciteras och teoretiseras.

10:1 Korsvägar i tid och rum

Abstracts

Karin Becker & Nancy Hauserman
Always On the Move? An ethnographic study of street vendors

This paper examines methods developed for a cross-disciplinary study of street vendors as entrepreneurs, focusing on the positions they occupy in the mix of urban public life, and looking at cities across the globe. We approach vending from a cross-disciplinary perspective, investigating it as a many faceted form of business enterprise, with a particular focus on the visual and esthetic aspects of the practice. While current research on vending focuses on specific cities, and/or specific groups of "global peddlers"– usually immigrants from a different region or country - our aim is to examine the phenomenon across a range of geographic locations, to trace the diversity of vending as a practice, and to learn what motivates vendors to do this kind of work.

We have conducted brief periods of fieldwork in several cities in the US, Europe and Asia, and in a rural Caribbean community, and more continuous observations in the cities where we live. Our methods have involved still photography and interviews – the latter ranging from a few quick questions on the run, to formal interviews following a list of questions. The methods have proven useful two respects: first, they have enabled us to trace some parameters of street vending as a global phenomenon, and second, they have served as a means of understanding the goals and practices of some individual vendors. While we plan to continue to gather material from additional locations and select several for a more extended inquiry, we find we are at a crossroads in the research. We are facing a critical question, namely to what extent can we generalize from this material? How can it be used to address broader questions about street vendors and their relation to patterns of globalization? The question reflects in part the methodological demands of our respective disciplines, possible limitations in the material we have collected, and perhaps most critical, the mobile relationship between ourselves as researchers and the street vendors we are studying.

Johanna Lärkner
Etnografi om 7 miljoner vanliga människor?

Min avhandling handlar om minnet av det stora fosterländska kriget (eller andra världskriget som det är mer känt som här) och bygger till stor del på

etnografiskt fältarbete i två stora städer i det som en gång var Sovjetunionen, St Petersburg och Kiev. Det finns knappt någon familj som inte har någon släkting som dog i kriget och mitt intresse koncentreras till skärningspunkten mellan officiell historia och familjehistoria. Krigsminnet har i både Ryssland och Ukraina hög officiell status och det sker storslagna offentliga firanden i samband med den s.k. segerdagen i maj varje år, även om situationen i Ukraina kompliceras av att det fanns nationaliströrelser som slogs mot röda armén.

I mitt paper vill jag ta upp några av de metodologiska utmaningar som jag mött så här långt i mitt arbete, till stor del kommer det handla om vad som kan kallas ”(inter)disciplinary angst”, vilket har att göra med hur ett relativ kortvarigt, ryckigt och storstadsorienterat fältarbete som mitt förhåller sig till idealen i min bakgrundsdisciplin socialantropologi. Min metod består huvudsakligen av det som inom socialantropologin betecknas deltagande observ-ation, vilket kan inrymma en stor rad tekniker. Eftersom detta är ett fältarbete i en storstad kommer det ha ett stort inslag av intervjuer. Det fenomen jag är intresserad av att studera berör i princip båda städernas samtliga invånare, något som naturligtvis är omöjligt att täcka in med de metoder jag har tänkt mig. Därför är diskussioner om urval och representativitet centrala. Jag kommer också ta upp hur min etnografi förhåller sig till annat forskningsmaterial.

Jenny Lee

Ethnography and history – a long distance relationship?

Every consumption space has its own logic. To enter a market hall in the beginning of the 21st century entails expectations of certain comportments rather than others. Vendors and consumers enact a form of market hall sociability, a form of socialization into a web of expectations and obligations. What you are supposed to say and do in a market hall promote a specific sociality among the consumers. If consumption spaces cater to certain sensibilities, certain tastes, this is in no way innocent or arbitrary. Instead it is a story of inclusion and exclusion, a story about the logic of a specific spatial setting with its social and cultural codes.

My dissertation investigates the consumption spaces engendered by the market hall system in Stockholm over the past 150 years. How has this particular spatial setting, the market hall, changed over the past century? The market hall has been shaped by its history and is shaped by the present social and cultural landscape it is situated in. To study the consumption practices in the market halls, the way inclusion and exclusion works, how cultural capital is acquired and distinctions made, I have engaged in fieldwork in the three market halls

in Stockholm. What are the implications of the fact that I chose to study three different market halls, each with its own spatial characteristics and separate historical trajectories? To what extent has my background in economic history affected the way I approached the field? Does the long perspective make me see things differently? How can the historic perspectives benefit the contemporary material? And how can the ethnographic enrich the historical analysis?

Karin Höijer

Etnografi i traditionernas gränsland

I mitt avhandlingsarbete befinner jag mig i gränslandet mellan hem och skola, mellan kvalitativa och kvantitativa traditioner och mellan olika filosofiska och pedagogiska synsätt. Mitt i detta gränsland utspelar sig det jag är intresserad av – elevers meningsskapande kring mat i hem- och konsumentkunskapsundervisningen. Arbetet med att samla in material har skett i omgångar, från början på ett trevande sätt med förutsättningslösa observationer i en liten skola ute på landsbygden och senare med mer fokuserade observationer i en större skola i en större ort. I mitt val av metod har jag vägt för- och nackdelar med traditionella tekniker med penna och papper mot mer aktuella videoinspelningar och fastnat för det traditionella. För att få ytterligare djup i mitt material har jag kompletterat med fokusgruppintervjuer där elever fått samtala kring mat och hem- och konsumentkunskap under ledning av mina frågor. Vid intervjuerna visades sex fotografier på olika livsmedel och maträtter som eleverna med stor entusiasm granskade och funderade kring. I efterhand har många frågor kring dessa intervjuers genomförande väckts och idéer kring andra metoder där eleverna engageras i gemensamma projekt kring mat tillsammans med forskaren har formulerats, starkt inspirerade av fotografiernas inverkan på eleverna under fokusgruppintervjuerna där de närmast fungerade som propplösare. I detta paper ska jag reflektera kring vad det innebär för mig att vara forskare i ett klassrum, vuxen i mötet med eleverna, att vara etnolog i kostvetenskap samt vilka metodologiska frågeställningar som ställs i traditionernas gränsland.

10:2 Etnografiska och interdisciplinära rum

Abstracts

Malin Sveningsson Elm

Att arbeta etnografiskt i massiva onlinespel

Datorspel har ökat i betydelse, både som ekonomisk faktor och som kulturellt fält. Med det ökade intresset för spel och spelande har forskningen inom dessa områden ökat också, och detta gäller kanske speciellt forskning som har att göra med kulturella och sociala aspekter av spelkontexter och de individer som befolkar dem. Att studera kultur inbjuder till användandet av etnografisk metod, och detta har också blivit en allt vanligare syn i game studies fältet. Men game studies är ett nytt och dynamiskt forskningsområde, och metodologiska frågor är fortfarande ämne för diskussioner, överväganden och förhandlingar.

När man diskuterar metodfrågor i samband med spel kan det vara idé att specificera vilken typ av spel det är man studerar, för det har stor betydelse för hur arbetet kan gå till. Det finns stora skillnader mellan olika typer av spel som gör att de måste studeras på olika vis. Om man t.ex. studerar ett spel som spelas på dator eller konsol offline, dvs. inte uppkopplat mot internet, behöver det inte bli så annorlunda från en traditionell medieetnografiska ansats. Man har fysiska miljöer att ta hänsyn till om man gör observationer på internetkaéer, hemma hos folk när de spelar, eller på små eller stora lan-evenemang. Men om man studerar ett MMOG (massively multiplayer online game, eller på svenska massivt onlinespel) som t.ex. World of Warcraft och gör en inomspelsetnografi blir saker och ting lite annorlunda. Vad gör det för skillnad att den plats där fältarbetet äger rum finns inuti ett spel? Och att de människor man möter, liksom man själv som forskare, medieras via sina ava tarer, sina ”spelgubbar”, på en datorskärm? Och att största delen av det människor säger sker via skriven text på skärmen, antingen i publika chattkanaler eller som privata meddelanden? Med dessa förutsättningar i åtanke, vad ska man ta upp i sina fältanteckningar? Och hur ska det som händer i spelet förstås och analyseras?

Detta paper ska diskutera frågor som kan uppstå under fältarbetet i en inomspelsetnografi av ett MMOG, frågor som rör hur datorspelandet kan förvandlas till etnografiskt forskningsmaterial och i längden analytisk text. Utgångspunkten kommer att tas i ett pågående fältarbete i World of Warcraft.

Bodil Axelsson

Kunskapande i mötet mellan jo-jo-konstnären och den lokala etnografen

Som del i det konstnärliga forsknings- och utvecklingsprojektet ”Konst genom staden” har jag varit med i tillkomsten av Sound Machine, ett verk av Esther Shalev-Gerz. Verket blev till i ett samarbete mellan ett universitet och två lokala museer med medel från Vetenskapsrådet. Ett forskningsmaterial bestående av fältanteckningar, mejl och videofilmer skapades då jag utförde fotarbetet i projektet, det vill säga till fots guidade och följde den tillresta konstnären under hennes återkommande besök i den lokala kontexten och under hennes frånvaro på olika sätt samlade ihop och koordinerade de resurser och deltagare på det lokala planet som konstnären definierade som nödvändiga för att hennes verk skulle kunna genomföras. Inom etnografisk forskning är rörelsen ”från erfarenhet till text” knappast en okänd och obearbetad problematik, men den får en särskild tvist när den aktualiseras i relation till ett konstnärligt forsknings- och utvecklingsprojekt. I det här fallet innebär rörelsen ett skifte i position, från konstnärens lokala assistent till att vara forskaren som tar kommando över sitt forskningsmaterial. I fotarbetet generades ett rikt material som spänner över flera överlappande kunskapande processer: den kunskap som de olika deltagande institutionerna i projektet utvecklade om varandra, den konceptuella och tekniska kunskap som konstnären utvecklade genom att genomföra sitt projekt samt den kunskap som utvecklades av mig om nätverkande och projektekonomi. I det här konferensbidraget kommer jag att särskilt fokusera på axeln praktisk och konceptuell kunskap och ställa frågor kring vad mitt forskningsmaterial kan säga om den.

Helene Egeland

Fra dialog til monolog? – Refleksjoner rundt mulige disiplinerende og kreative aspekter av metodiske og teoretiske valg

I løpet av 1980-tallet ledet omfattende politiske, teknologiske, produksjonsmessige, økonomiske og organisatoriske endringer til at mange større industribedrifter rundt om i Europa ble sterkt redusert, eller også nedlagt. Dette fikk betydelige konsekvenser for mange samfunn hvor store deler av den yrkesaktive befolkningen var sysselsatt innefor denne produksjonen. Geografen Doreen Massey er en av de forskerne som har problematisert de identitetsmessige og kjønnsmessige aspektene disse endringene fikk i ulike lokalsamfunn i England. Hennes analyser baserer seg først og fremst på kvalitative intervjuer.

I en studie jeg er i ferd med å avslutte så har jeg forsøkt å belyse et lignende samspill – nemlig samspillet mellom økonomiske, produksjonsmessige og

miljømessige endringer, og endringer i kulturlivet i en tidligere industriby i Norge. Gjennom en diskursanalytisk tilnærming analyserer jeg hvordan fortellinger om et postindustrielt sted, og fysiske endringer i utformingen av byrommet, sammen skaper en tolkningsramme for samtidige image-byggingsprosesser.

Analysen baserer seg på et etnografisk materiale som består av deltagende observasjoner på mediaevents, intervjuer, analyser av visuelt og audiovisuelt materiale (postkort og DVD), intervjuer, nettsider, lokalavisreportasjer og til slutt analyser av lokalhistoriske oppslagsverk om stedet. Gjennom analysen har jeg forsøkt å vise at to fortellinger om stedet etableres danner en tolkningsramme for stedet som fremmer visse identiteter, og samtidig aktivt ser bort fra andre. Således forsøker analysen å problematisere de identitetspolitiske konsekvenser samtidige imagebyggingsstrategier kan ha.

I etterkant har jeg stilt meg spørsmålet om hvilken rolle de metodiske, metodologiske og teoretiske valg jeg hadde tatt hadde spilt for den kunnskapen jeg hadde fått frem. Ville for eksempel et mye mer begrenset empirisk materiale nødvendigvis sagt noe annet? Og hvilken rolle spilte det teoretiske verktøyet – i mitt tilfelle et diskursanalytisk – i å åpne opp eller lukke analysen? Det er noen av disse spørsmålene jeg ønsker å reflektere over i dette paperet.

SESSION 11
ADOPTION, FAMILJ OCH NATION

Sessionsledare/ordförande

Carolina Jonsson, Historiska studier, Malmö högskola

Deltagare

Tobias Hübinette, Mångkulturellt centrum, Botkyrka kommun
Carina Tigervall, Socialhögskolan, Lunds universitet
Maarit Koskinen, Faculty of education, University of Jyväskylä
Carolina Jonsson, Historiska studier, Malmö högskola

Sessionsbeskrivning

Familjen kan ses som en intersektion mellan natur och kultur, mellan biologiska och sociala band, där olika rumsliga, sociala, kulturella och historiska föreställningar blir tydliga. Vad som utgör en familj är inte något självklart eller naturgivet, familjetillhörighet och släktskap är – liksom nationen – en föreställd gemenskap vars innehåll och mening förändras över tid. Ett sätt att komma åt de normer och värderingar som omgärdar familj, nation och tillhörighet är att studera internationella adoptioner. Adoption som social och kulturell praktik har förekommit på olika sätt i alla tider och samhällen, men det var först under 1950-talet som de internationella adoptionerna växte fram som ett omfattande globalt fenomen. De senaste decennierna har hundratusentals barn flyttats från fattiga och krisdrabbade delar av världen för att bli omhändertagna av en ny familj i de rikare västländerna. Syftet med denna session är att problematisera synen på, hanterandet av och upplevda erfarenheter av internationella adoptioner, såväl i det vardagliga livet som i den förda adoptionspolitiken. Vår forskning har ett kritiskt perspektiv, och våra presentationer fokuserar på frågor som rör familjebildning, släktskap, ursprung, etnicitet, rasifiering och diskriminering.

Abstracts

Tobias Hübinette & Carina Tigervall

Adoption med förhinder: Om erfarenheter av rasifiering och etniska identifikationer bland adopterade och adoptivföräldrar i Sverige

Följande presentation redovisar en studie baserad på intervjuer med 20 vuxna utlandsadopterade och 8 adoptivföräldrar med utlandsfödda barn. Studien undersöker hur dessa två grupper upplever och förhåller sig till diskriminering på

grund av ett icke-vitt utseende. Adopterades och adoptivföräldrars erfarenheter av rasifiering ses i studien som ett medel för att studera hur kategorin ras verkar i praktiken på en vardaglig nivå i ett samtida Sverige. Studien intresserar sig också för hur aktörer påverkas av och svarar på rasifieringen i form av utvecklandet av olika etniska identifikationer och motståndsstrategier såväl på en individuell som på en kollektiv nivå. Studien visar hur intim relationen är mellan familj, nation och ras, liksom hur den svenska tystnaden kring ras och den hegemoniska färgblindheten har resulterat i att skillnaden mellan svenskhet och vithet har kollapsat.

Maarit Koskinen

At home between two worlds: The identity construction of the internationally adopted young adults in the context of two cultures, two races and two parents

Finland has currently around 3.500 individuals adopted from other countries. Most of them are transracially adopted and their appearance differs from their adoptive parents and the native population. This study aims to examine how the identity of the internationally adopted young adults is formed in the context of two cultures, two races and two parents. The object of the study is 18-30 year old inter-country adoptees. The research material is gathered by individual interviews, online discussions and postal questionnaires. Eight interviews have already been conducted, and analyzed by using a combination of narrative and thematic analysis methods. The preliminary findings address that internationally adopted young adults identify themselves culturally Finnish but the environment qualifies them as foreigners because of their dissimilar appearance. By telling about adoption they negotiated their as Finnish in the assessment of environment. Most of the adoptees identified themselves racially as a member of their own ethnic group, they accepted their appearance that differed form their adoptive family, and considered their difference as a positive matter. Still they felt the biggest proximity to the race of their adoptive parents and kept distance to the people of own ethnic group. By distinguishing themselves from the other ethnic groups they protected themselves against racism. Yet all the interviewees had encountered different types of racism. Most of the interviewed adoptees were curious about their biological and cultural origins. Adoptees were primarily interested in the common features between them and their biological parents. Almost all interviewees felt strong belonging to their adoptive family. The acceptance of the individuality of the adoptees in the adoptive family was more significant constructor of belonging than the similarity between the adoptees and adoptive parents. Strong temperament differences and insufficient interaction between adoptees and adoptive parents diminished the sense of belonging to the adoptive family.

Carolina Jonsson

Internationella adoptioner och medborgarskapets paradoxer: Rätten till en familj och barnets bästa i statliga utredningar från 1960-tal till 2000-tal

”Barnets bästa” är ett ofta vagt definierat men ändock rättsligt begrepp som är styrande i de flesta frågor som rör barn- och familjepolitik. Vad innebär detta begrepp och vem har tolkningsföreträde när det gäller att avgöra vad som ska betraktas som det bästa för ett barn? Barnets bästa har inte någon på förhand given (rättslig) betydelse, utan definieras oftast i den kontext där det används. Begreppets innebörd bestäms av rådande normer relaterade till familj, föräldraskap, barndom och välfärd, och är därmed föränderligt över tid. Denna presentation bygger på en studie av ett antal statliga utredningar som rör internationell adoption. Studien undersöker hur begreppet ”barnets bästa” formulerats från 1960-talet, då adoptioner av utländska barn fortfarande var en relativt ny företeelse för lagstiftarna att ta ställning till, fram till 2000-talet när utlandsadoptioner blivit en väletablerad och utbredd praktik. Under de första två decennierna av den undersökta tidsperioden var utredningarna i första hand intresserade av att underlätta för barnlösa (par) att bilda familj genom adoption, och att hitta ”lämpliga” familjer åt föräldralösa barn från fattiga och krisdrabbade länder i tredje världen, och utredningstexterna är därför i första hand centrerade kring frågor som rör föräldraskap och normalitet. Under 1980-talet och 1990-talet sker dock en förskjutning i adoptionsdiskursen, och allt mer betoning läggs på barnets rättigheter och intressen i adoptionsprocessen, bland annat på grund av internationella stadgar såsom Haagkonventionen och FN:s konvention om barnets rättigheter, rättigheter som stundtals står i motsättning till andra mänskliga och medborgerliga rättigheter. Frågan om barnets rätt till och behov av sitt (”biologiska” och ”etniska”) ursprung börjar också debatteras allt mer under denna tid, och kulminerar på 2000-talet då olika frågor såsom homosexuellas rätt att adoptera, bioteknikens utveckling, adoptivbarns psykiska hälsa samt det ökade intresset för så kallade återresor till ursprungslandet livligt diskuteras i både politik och media, och formar den förda adoptionspolitiken.

SESSION 12
KULTURMILJÖVÅRDENS FRAMTIDSFRÅGOR

Sessionsledare/ordförande

Anders Högberg, Malmö Museer samt Lunds universitet

Deltagare

Björn Nilsson, Malmö Museer samt Södertörns högskola
Eva Svensson, Miljövetenskap, Avd. f. Hälsa och miljö, Karlstads universitet
Cornelius Holtorf, Humanvetenskapliga institutionen, Högskolan i Kalmar
Per Lekberg, Kalmar Läns Museum

Sessionsbeskrivning

Framtidsscenarier fokuserar idag på klimatförändring, ekologisk omställning, globalisering, individualisering, marknadsanpassning etcetera. Samhällspolitiska visioner präglas av nyckelord som hållbar utveckling, delaktighet, mångfald, mervärdesskapande och bärkraft. Detta präglar kulturarvsarbetet på flera plan. Men vad betyder detta egentligen för det praktiska kulturarvsarbetet och våra nuvarande och framtida kulturmiljöer? På vilket sätt deltar kulturmiljöarbetarna i det offentliga samtalet om samhällsutvecklingen och samhällsbygget? Och hur ser kulturarvsektorns framtidsperspektiv ut i jämförelse med andra institutioner och civilsamhället i stort?

Ett första syfte med sessionen är att diskutera hur kulturmiljövården i historieskrivning och historiebruk ser på framtiden – vilka framtidsfrågor anses angelägna och vilka värdegrunder styr branschens framtidsanalyser. Detta är nyckelfaktorer för bevarande, brukande och gestaltning av kulturmiljöer. Men trots att framtidsdimensionen inom kulturmiljöarbetet är påtaglig, saknas ofta de principiella framtids-frågorna ofta på praktikens dagordning. Retoriskt kan man påstå att sektorn bevarar för framtiden utan att diskutera hur framtiden kan tänkas se ut.

Ett ytterligare syfte med sessionen är att sätta framtidsfrågor på agendan med målet att konkretisera framtida möjligheter. Kulturmiljöarbetets praxis är framför allt skydds- och bevarandeinriktat vilket kan medföra att framtiden ses som ett potentiellt hot. En stor del av framtidsforskning och utvecklingsarbete går naturligtvis ut på att förutse hot, målet är dock att finna möjligheter. Detta synsätt är svagt inom kulturmiljövårdens praktiker.

I sessionen ska kulturmiljöområdets framtidsfrågor, i relation till andra samhällsinstitutioner och civilsamhällets framtidsvisioner, då främst med fokus på samspelet mellan natur- och kulturmiljöarbete, lyftas till diskussioner. Hur kan en framtida samverkan mellan idag till delar skilda fält se ut?

Abstracts

Björn Nilsson

Biologiska och antikvariska arkitekter: Landskapandet som mötesplats för en framtida kultur- och naturmiljövård

Naturvården och kulturmiljövården omskapar aktivt vår omgivning. Inom den fysiska planeringen bör biologer och antikvarier uppfattas som landskapsarkitekter. Landskapandet sker i en process, präglad av likartade regel- och värdesystem. I ett spel mellan förordningar, ideologier och praktiker framstår skapandet av förment ursprungliga landskap som central. De landskapande praktikerna uppfattas som återställande eller bevarande, och kopplas till manifesta begrepp som ”biologisk mångfald” eller ”fornlämningsområde”. Själva bevarandet är emellertid en skapande process, inte minst eftersom bevarandemålen står i relation till vad som i situationen erkänns som värdefullt. Inom såväl kulturmiljövården som naturvården diskuteras detta, men alltjämt utifrån en förutsättning att det existerar på förhand givna värden. Denna på olika sidor upprättade landskapliga kanon försämrar möjligheterna till en samlad natur- och kulturmiljövård. Om biologer och antikvarier i högre grad uppfattar sig som gestaltande, snarare än återställande och bevarande, öppnar sig nya möjligheter för båda fälten att finna en gemensam mötesplats inom den landskapsarkitektoniska domänen.

Eva Svensson

Kulturarv och innovativa system för hållbar utveckling

Kulturarvet är av betydelse för samhällsutvecklingen. Trots detta har kulturarvssektorn svårt att få genomslag i större samhällsfrågor, eftersom det inte på ett för andra samhällssektorer tydligt sätt har påvisats på vilka sätt kulturarvet spelar roll. Problematiskt i sammanhanget är att kultur-arv dels framställs som en enhet, dels som något åtskilt från andra sektorer. Kulturarvet förutsätts göra en egen insats i olika samhällsfrågor.

I detta paper efterlyses ett flexiblare förhållningssätt där kulturarvsfrågor med framgång kan inordnas i större samhälleliga sammanhang. Ett sådant sammanhang är miljöområdet. I arbetet med att skapa hållbar utveckling efterlyses idag

helhetssyner, där vitt skilda företeelser som produktion, konsumtion, livsstil, teknologi, utbildning och ekonomi knyts samman i innovativa system för hållbar utveckling.

Avsikten med detta paper är att diskutera hur kulturarv kan ingå i skapandet av framtidens innovativa system för hållbar utveckling och därmed utveckla både kulturarvssektorn och en hållbar framtid.

Cornelius Holtorf
Why preserve heritage?

The heritage sector is motivated by a desire to preserve for the future what remains of the past. Some key notions are "preservation in situ", "preservation by record", "conserve do not restore" and "stewardship." This thinking is based on the assumption that future generations will value the original remains we leave for them. But given that the only thing we know about the future is that it will be different from the present, are we justified in making this assumption? And, which responsibilities do we have towards future generations anyway, vis-à-vis the responsibilities we have towards living generations? In this paper I suggest that the entire heritage sector's philosophy reflects mostly the current popularity of 'green' thinking and a widely shared desire to 'care', 'save' and 'sustain' in our own time. An alternative approach that takes the future more seriously might lead to very different practices than what we see today in heritage management.

Per Lekberg
Vilka är kulturarvingarna?

Ska demokratin fungera krävs en solidaritetskänsla som motiverar oss att ta ansvar för det gemensamma samhället. Historieskrivning, historiemedvetande och historie-bruk betyder mycket för människors gemenskapsidentitet och tillhörighetskänsla. Men vilka är kulturarvingarna, de yttersta uppdragsgivarna? Frågan handlar om behovet av berättelser, om den föränderliga kulturhistoriska väven, om samhället som har att gemensamt förvalta och om kulturvetare som abdikerar från kulturvetandet och istället leker intellektuella lekar och sammanblanda mål och medel.

Kulturmiljövården har stora möjligheter att bidra till ett hållbart och demokratiskt stärkt samhälle om vi drar av oss narrkåpan, tagelskjortan och Indiana Jones-hatten och behandlar basala frågor inom vår samhällsuppgift. Det

demokratiska samhällets tolkningsföreträde måste aktivt användas. Andra krafter är mer än villiga att fylla det tomrum som annars uppstår. Det behövs berättelser som skapar broar mellan då, nu och framtid och som poängterar att vi här och nu formar framtidens samhälle och medborgarnas syn på varandra.

SESSION 13:1 & 13:2
KONSTNÄRLIGT ARBETE, IDENTITET OCH LIVSSTIL

Sessionsledare/ordförande

Marita Flisbäck, Lärarutbildningen, Malmö Högskola
Johan Söderman, Lärarutbildningen, Malmö högskola

Deltagare

Cristine Sarrimo, Konst, kultur, kommunikation (K3), Malmö högskola.
Marta Edling, Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, Uppsala Universitet
Margaretha Herrman, Institutionen för Omvårdnad, hälsa och kultur, Högskolan Väst
Carina Kullgren, Institutionen för Omvårdnad, hälsa och kultur, Högskolan Väst
Barbro Andersson, Konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet
Andreas Melldahl, Institutionen för utbildning, kultur och medier, Uppsala universitet
Martin Gustavsson, Ekonomisk historia, Stockholms universitet
Iréne Winell-Garvén, Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet
Henrik Stenberg, Sektionen för hälsa och samhälle, Högskolan i Halmstad
Eva Blomberg, Samtidshistoriska institutet, Södertörns & Mälardalens högskolor
Marita Flisbäck, Lärarutbildningen, Malmö Högskola

13:1 Konstnärligt arbete, identitet och livsstil: Den konstnärliga yrkesbanans socialisationsprocess

Sessionsbeskrivning

Sessionerna Konstnärligt arbete, identitet och livsstil behandlar båda kultursektorns arbetsmarknader i ett kulturstudieperspektiv, men med två olika ingångar och fokus. I denna session sätts den konstnärliga yrkesbanans socialisationsprocesser i centrum. De frågor som ställs rör hur konstnärligt kunnande och yrkesidentitet formas under utbildning, i yrkesliv och i vardagslivets övriga livssfärer. I bidragen diskuteras vilken betydelse sociala positioner har i samband med karriär och yrkesutövande, samt hur resurser och föreställningar knutna till dessa verkar begränsande och/eller möjliggörande.

Abstracts

Cristine Sarrimo

"Det är ett annat rum, det kreativa, än det offentliga rummet"

I mitt forskningsprojekt "Bloggare och bard – om författarens skiftande roller" utforskar jag bland annat akademiseringens betydelse för den skönlitteräre författarens roll och skrivprocess. Syftet med denna presentation är att diskutera en aspekt av den empiri som samlats in på en tvåårig akademisk författarskola: Hur ser studenter och lärare på författarskolan på sitt skrivande? Och hur är deras sätt att formulera sig kring sitt skrivande kopplat till strukturella aspekter? Den teoretiska utgångspunkten är att individen är relaterad till skilda strukturer: den akademiska institutionen är en sådan, men även redan väletablerade författarroller samt skilda sociala krav och hur de påverkar studenternas och lärarnas synsätt. Det sker ett ständigt utbyte eller en förhandling mellan strukturella aspekter och individens livsvärld. En del av denna förhandling formuleras med hjälp av metaforen "rum", ett inre och ett yttre sådant som också kan betecknas som en privat respektive en offentlig sfär. Vad betyder denna metafor och hur fångar den spelet mellan individ och struktur?

Marta Edling

Fri Konst? Bildkonstnärlig utbildning vid Konsthögskolan Valand, Konstfackskolan och Kungliga Konsthögskolan 1960-1995

Syftet med detta bidrag är att ge en bild av hur de tre äldsta bildkonstnärliga konsthögskoleutbildningarna i Sverige utvecklats från 1960-1995. Under denna tid har utbildningarna integrerats i högskolan samtidigt som det också skett påtagliga förändringar i det omgivande konstlivet och i den konstnärliga yrkesrollen. Avsikten är att ge en översiktlig bild av hur företrädare inom utbildningarna sett på sitt uppdrag och hur de omgivande förändringarna påverkat de grundläggande föreställningarna om hur fostran till ett konstnärligt yrkeskunnande bäst sker. I bidraget uppmärksammas särskilt hur man under lång tid framhållit den frihetliga och individuellt orienterade utbildningsgången som verksamhetens kärna. Den logik som underbygger den fria utbildningsgången säger att konstnärer i strikt mening inte utbildas, utan snarare utvecklas, och det finns i enlighet med denna logik också en föreställning om att konsthögskolor inte är, eller kan vara, skolor i gängse bemärkelse. De ses i högre grad som en närande och tillåtande miljö som låter den individuella konstnärliga utvecklingen ha sin gång, något som frammanar bilden av en förutsättningslös och öppen, och därmed mer eller mindre oförutsägbar, utbildnings-praktik. Detta förhållningssätt analyseras i bidraget och sätts också i samband med konstbegreppets och konstnärsrollens ideologiska konstruktion.

Margaretha Herrman & Carina Kullgren

Pitchen: Att sälja idéer och skapa yrkespositioner i ett senmodernt arbetsliv

Inom reklam- och filmbranscherna är pitchen en både vedertagen och vanligt förekommande arbets- eller insäljningsmodell. Att pitcha kan liknas vid en ”mini-PR-kampanj”, och innebär att manusförfattare, regissör och/eller producent på mycket kort tid och i kondenserad form presenterar en filmidé för exempelvis potentiella finansiärer. Utmaningen handlar om att ha en slagkraftig idé, framträda professionellt och skapa engagemang för realiseringen av sitt projekt. I detta paper kommer pitchsituationer att diskuteras som exempel på yrkesformering och –socialisering. Både professionella och utbildningsmässiga pitchar (hur studenter under utbildning tränar pitch som del av lärande för arbetslivet) har studerats med hjälp av etnografiska metoder. Studien fokuserar specifikt film-produktion och vi diskuterar performativa aspekter genom iscensättningar som baseras på situationens inramning, bedömningsprocesser, kvalitetsdefinitioner, sociala positioneringar och utvecklandet av nätverk. Den starkt ritualiserade formen lyder under vissa regelverk och koder som reglerar deltagarnas upp-förande – förståelsen av och förmågan att hantera dessa kan avgöra utgången.

Barbro Andersson, Andreas Melldahl & Martin Gustavsson

Bildkonstnärers banor: Från hemmet till olika delar av arbetsmarknaden 1939–2007

Bidraget följer två generationer konstnärer över tid: från föräldrahem i olika delar av Sverige, via studier vid Kungliga konsthögskolan i Stockholm (KKH) till olika delar av bildkonstnärernas arbetsmarknad. I centrum står 96 individer, 50 som antogs till KKH åren 1950-51 och 46 som antogs trettio år senare, åren 1980-81.

De 96 individerna förenas av att ha formats vid samma skola (”sekundärsocialisation”) men skiljs åt genom deras olika sociala och geografiska bakgrunder (”primär socialisation”). Vi visar att individernas olika ärvda och förvärvade resurser påverkar såväl tillträdet till som positionerna på arbetsmarknaden, samt hur detta förändras över tid.

Bidraget är skrivet inom projektet Konsten att lyckas som konstnär - Socialt ursprung, utbildning och karriär 1945-2007 [http://www.ekohist.su.se/konsten/index.htm] som har byggt upp en databas över samtliga ca 1 200 elever på KKH åren 1939–1986 samt ca 10 000 konstnärer verksamma på den svenska bildkonstnärsarbetsmarknaden åren 1945–2007. Projektets kvantitativa material kombineras med ett trettiotal intervjuer.

13:2 Konstnärligt arbete, identitet och livsstil: Kreativitet och meningsskapande

Sessionsbeskrivning

Sessionerna Konstnärligt arbete, identitet och livsstil behandlar båda kultursektorns arbetsmarknader i ett kulturstudieperspektiv, men med två olika ingångar och fokus. I denna session förläggs särskild vikt vid den konstnärliga yrkesverksamhetens meningsskapande och kreativa processer. De texter som presenteras lyfter fram frågor om hur yrkesverksamheten tar form i skilda praktiker, inom ramen för olika sociala institutioner och organisationer. Frågor som ställs rör vad som möjliggör kreativa processer och hur tolkningar av dessa inramas av sociala, kulturella och historiska föreställningar om vad en konstnär gör, är och bör vara.

Abstracts

Iréne Winell-Garvén

Astri och Evert: Två konstnärer under yrkesutövning

Den ena vill skulptera stort och fritt, den andre bli erkänd författare. I ett italienskt pensionatsrum skriver nygifta, akademiutbildade Astri Taube år 1925 brev till Evert Taube: ”Jag går ut och ritar allt möjligt som du möjligtvis kan behöva.” Av dagböcker framgår att hon tidigare renskrivit hans manus ”Liguriens pärla”. Även Evert har konstutbildning, men författarskapet är det åtråvärda. I konstnärsparets liv återfinns faktorer som även i dag analyseras i forskning om konstnärliga yrkens arbetsvillkor. Brev och dagböcker pekar ut en gränslöshet där arbete och fritid, bostad och arbetsplats flyter i varandra. Paret måste skapa egna arbetstillfällen och karriärer under konkurrens och osäkerhet.

Relativt autonoma konstfält och litterära fält, i Bourdieus betydelse, indikerar möjligheter och begränsningar för konstnärskap och yrkesutövning. Andra faktorer är föreställningar som individen själv och samhället runt omkring har beträffande självförsörjning, familjebildning, barn m.m. Vägen till Parnassen. En sociologisk studie av kvinnligt konstnärskap i Sverige 1864-1939 kartlade och analyserade de agenter och institutioner som formar yrkesidentiteten. En fortsatt studie via opublicerade brev och dagböcker kan förhoppningsvis komma konstnärers egna erfarenheter närmare. Texten om Astri och Evert i 1920-talets Sverige är ett första bidrag.

Henrik Stenberg
Konstnären som konsult i arbetslivet

Mitt forskningsområde berör konstnärer som är verksamma vid arbetsplatser runt om i landet inom ramen för projekten SKISS (samtidskonstnärer i samtidssamhället) och Airis (artists in residence). Konstnärernas uppgift i dessa projekt är att tillsammans med anställda i respektive organisation med konstnärliga redskap bidra till att nya kreativa processer tar form i arbetet och i förlängningen bidrar till ett ökat välbefinnande på arbetsplatsen. Syftet med forskningsprojektet är att genom intervjuer med konstnärer undersöka konstnärernas uppfattningar om utfallet av dessa projekt och hur de beskriver och tolkar de sociala processer de har varit involverade i. Jag vill vidare undersöka hur deltagandet i dessa projekt påverkar konstnärernas egna konstnärskap och skapande. Den senare frågan leder mig in på en mer teoretisk undersökning av begreppet kreativitet och särskilt hur kreativitet kan förstås som ett förhållande mellan en individuell ”förmåga” och olika sociala samspel där skeenden i arbetslivet kan vara en aspekt av sociala samspel. Den problemställning som kan formuleras är: På vilka sätt bidrar konstnären genom deltagande i projekt i arbetslivet med sin specifika form av skapande och hur påverkas konstnärens konstnärskap i sin tur av detta deltagande?

Eva Blomberg
Näringsliv, arbetsliv och underliv

Mitt paper kommer att handla om svenska artisters konstnärliga arbete. Jag analyserar hur arbetet, livsstilen och identiteten iscensätts i tidningen Filmjournalen från 1919 till 1953 och jämför med hur de själva beskriver sitt arbete, sin karriär och identitetskonstruktion m.m. Jag visar hur framväxten av film, biografer, danslokaler, radio och medier skapade nya lukrativa marknader för artister. Artisterna, det vill säga skådespelare och skådespelerskor, var en grupp som ökade med underhållningsindustrins framväxt. Deras utbildningsmöjligheter förändrades också starkt. Det jag framför allt vill diskutera ur ett könsperspektiv handlar om konstnärsyrkets dilemma; dels marknadsföringen av artisterna, dels konflikten mellan konstnärskap och typer.

Margaretha Herrman
Filmarbetare – identitet, praktik och konstnärliga ambitioner

I studiet av filmarbetets praktik fokuseras hur film¬arbetare med olika yrkestillhörigheter resonerar om yrkesformerande, tillhörighet och självbild. Diskussion förs om olika yrkesföreträdares anspråk på tolkning, auktoritets- och relationskapital, konkurrenssituationer sinsemellan och krav på konstnärlig uttrycks-

frihet. Studien fokuserar också de handlingar och förhandlingar som iscensätts av individer och grupper i deras relation med varandra i den dagliga yrkespraktiken. Frågor har ställts om yrkesvillkoren men också om vem eller vilka, som ”skapar” filmen och vems intressen som väger tyngst i den konstnärliga processen. Vilka möjligheter har filmarbetare att bidra till kreativa eller konstnärliga idéer inom ramen för en långfilmsproduktion? Studien fokuserar filmskapandet som en individuell och kollaborativ praktik av betydelse för filmens slutresultat och kvalitet. Detta perspektiv inbjuder till problematisering av arbetsprocessen och de traditioner som finns bakom och i en filmproduktion när det gäller arbetsmiljö, arbetsroller, relationer och filmarbetets konstnärliga och kreativa sidor.

Marita Flisbäck

Att omförhandla bilden av ett obundet geni

Det konstnärliga yrkesfältet har dominerats av en romantisk föreställning om konstnären som obundet geni. Att vara konstnär har förknippats med att söka idéer framdrivna av en frihetstörst där vardagsliv, familj och omsorg om andra framstått som kreativitetens motsats. I detta sammanhang har feministiska konstvetare pekat på hur kvinnliga konstnärer i historien ofta ”tvingats” välja bort familjeliv för sitt konstnärskap. Men är föreställningen om konstnärligt skapande som motsats till kroppsligt arbete, reproduktion och omsorgsarbete fortfarande aktuell? Med teoretisk inspiration från Luce Irigaray och ekofeminism diskuteras i detta papper strategier för att utmana och använda dikotomin mellan konstnärligt nyskapande (kultur) och reproduktivt arbete (natur). Empirin bygger på uppföljande kvalitativa samtalsintervjuer med en grupp kvinnor som följts sedan år 1999. Kvinnorna pekar på hur familjeliv och omsorg om andra är berikande erfarenheter att väva in i en konstnärlig yrkespraktik. I texten diskuteras detta som försök att med hjälp av vardagliga erfarenheter omförhandla den manligt dominerande uppbrottsromantiken om ett obundet geni.

SESSION 14
LANDSBYGDENS PLATSIDENTITETER: NATUR, KULTUR OCH GLOBALISERING

Sessionsledare/ordförande

Magnus Andersson, K3, Malmö högskola
André Jansson, Avdelningen för medie- och kommunikationsvetenskap, Karlstads universitet

Deltagare

Håkan Berglund-Lake, Institutionen för humaniora, Mittuniversitetet, Campus Härnösand
Magnus Andersson, K3, Malmö högskola
André Jansson, Avdelningen för medie- och kommunikationsvetenskap, Karlstads universitet
Katarina Saltzman, Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet

Sessionsbeskrivning

Sessionen behandlar svensk landsbygdskultur i en tid karakteriserad av globalisering och urbanisering. Dessa processer är sammankopplade på flera plan: ekonomiskt, politiskt och inte minst kulturellt. Moderna termer som ”kulturell ekonomi” handlar i första hand om hur städer konkurrerar globalt om företag, turister och kompetens. Kulturella strategier blir här viktiga, och de går till stor del ut på ut på att stärka stadens identitet som ett centrum för kultur. I konkurrensen platser emellan, där till och med ”icke-platsberoende” tjänstenäringar tenderar att formera urbana kluster, står landsbygden inför både politisk-ekonomiska och symboliska utmaningar. Vilka kulturella strategier ska tillämpas och hur kan ny kommunikationsteknologi bidra till att överbrygga geografiska och sociala avstånd? Kommer globaliseringen även fortsättningsvis reproducera naturen (ur olika aspekter) som landsbygdens symboliska nod – stadens antites? Vilka identiteter och visioner präglar landsbygdens olika befolkningsgrupper? I denna session är vi intresserade av olika aspekter av den urban-rurala klyftan, med särskilt fokus på landsbygdens ambivalenta platsidentiteter.

Abstracts

Håkan Berglund-Lake

När skogen inte känns igen. Förändrad skogsmarksanvändning och dess existentiella effekter

Idag finns en stor politisk enighet om att samhället måste ställa om sin energianvändning till förnybar energi. I ett land som Sverige med vidsträckta skogar kommer detta sannolikt att leda till en ökad produktion av biomassa och vindkraft. Viktiga samhälleliga intressen med avseende på allas vår framtid kommer därför att ha något slags centrum i skogrika och avlägsna trakter av landet. Glesbygden kommer alltså att utgöra exploateringsytor för att lösa en av framtidens stora ödesfråga, men inte i första hand för människor boende här utan för andra, boende på andra platser och verksamma i andra sammanhang. En intressant fråga att ställa är hur glesbygdsborna själva ser på denna förändring av skogsmarksanvändningen som samtidigt innebär en fysisk förändring av deras livsmiljö. Utifrån ett fenomenologiskt perspektiv kommer jag i mitt paper att diskutera de existentiella villkoren under vilka människor i glesbygd förhåller sig till och hanterar radikala fysiska förändringar i sin livsvärld orsakat av beslut bortom deras förmåga att påverka och kontrollera. De förändringar som avses är förändringar av skogslandskapet som en följd av införandet av nya skötselmetoder i skogsbruket och anläggandet av vindparker.

Magnus Andersson

Provincial Globalization: Theorizing Local Appropriation of Global Cultural Strategies

Depopulation is a serious problem in many rural regions. Many people in the countryside, especially young people, are drawn to the City and its greater opportunities of work, education and enjoyment. Today many policies are developed in rural regions to slow down or even turn the depopulating development. These policies come very often down to cultural strategies in which the province/region is charged with symbolic values in different ways (i.e place marketing). All this takes place in the transforming context of globalization, in which media and communication technologies reduce the distance between the global and the local. As a consequence the dominating cultural strategies of global actors – i.e. nations, megacities, global companies – are visible and reachable also for local actors. It may be argued that he knowledge of cultural strategies and place marketing represents what Giddens calls an abstract expert system, in which the knowledge is disembedded from its local contexts and stretched out on a global scale. Thus, rural policymakers might very well adopt global discourses/ideolo-

gies/strategies, circulating in the networks of the expert system and in global mediaspheres. These may concern creativity (cities, classes, industries), sustainable development, children and democracy or something else from the global agenda.

The paper deals with how these processes of local appropriation could be considered theoretically, especially in the light of urbanization.

André Jansson
The Public Image of Rurality: Empirical Findings from a Swedish Survey

The symbolic opposition between rurality and urbanity is a well-established trope in modern thought, often linked to other binaries such as tradition-change and nature-culture. But like all cultural constructs the meaning of rurality is also negotiable, anchored in actual life conditions as well as in representational schemes and imaginations. This triadic relationship, in turn, is becoming increasingly mediatized. The media affect what people associate with ruality, i e the countryside, in both an infrastructural and a symbolic sense. People's access to various media technologies, as well as the views presented by the media, contributes to the continuous recoding of both specific places and rural/urban space in general. This paper presents a cultural sociological analysis of which values people in Sweden ascribe to rural and urban areas, with a particular focus on the role of people's media access/use and perceived media representations. The results are derived from the national SOM survey, conducted in fall 2008. (Data are available from mid-February 2009, and thus no findings can be highlighted in this abstract.)

Katarina Saltzman
Landsbygdens vårdade landskap och stadens vilda natur

I min presentation vill jag diskutera begreppet natur, hur det används och vad det får för effekter, i ett par olika typer av nutida svenska landskap. Min ena utgångspunkt är skapandet av ”natur” inom ramarna för olika former av landskapsvård på den svenska landsbygden idag. Genom jordbrukspolitisk styrning, naturvård och kulturmiljövård främjas idag produktionen av vissa slags landsbygdsnatur på bekostnad av andra. Min andra utgångspunkt är synen på den oplanerade ”natur” som slår rot i stadens utkanter och mellanrum. Mot bakgrund av Bruno Latours kritik av naturbegreppet (2004) vill jag diskutera huruvida (den i vårt samhälle i allmänhet förgivettagna) gränsdragningen mellan natur och kultur bidrar till att fördunkla snarare än förklara landskapets komplexitet, dynamik och samspel mellan mänskliga och icke-mänskliga aktörer.

SESSION 15
CULTURE, LABOR AND EMOTIONS

Sessionsledare/ordförande

Tom O'Dell, Dep. of Service Management, Lund University

Deltagare

Robert Willim, Department of Ethnology, Lund University
Erika Andersson Cederholm, Department of Service Management, Lund University
Johan Hultman, Department of Service Management, Lund University
Richard Ek, Department of Service Management, Lund University
Tom O'Dell, Department of Service Management, Lund University

Sessionsbeskrivning

The cultural management of emotions is an integrated aspect of daily life, both at work and in play. Being professional, for instance, is often equated with a calm stance and resistance to emotional outbursts in the work place. Moving from work into other spheres of daily life implies a movement into new arenas of affective possibility and control. In this sense, excited outbursts are an expected form of expression at sporting events, while more sober forms of joviality, anguish, and frustration are framed and handled in other contexts, such in shopping malls, retail stores, or commuter trains. Even for the experience economy, in which audiences and consumers are seen as co-producers in an emotional product, the many workers facilitating and inducing the co-production processes must manage their emotions while patrons engage in a similar endeavor arranged according to slightly different cultural parameters. This session focuses upon the handling of emotions in the context of work and service encounters, and the manner in which "emotional labor" takes form and comes to expression in the course of daily life for both consumers and producers.

In this pursuit we examine, among other things, how a downbeat waiter in a restaurant endeavors to remain "professionally friendly", an artist deals with having to sell her or his emotionally-entrenched works, a retail store inscribes emotions on both its personnel and consumers, and how commuter frustrations can be understood in terms of embodied and ritualized routines. Throughout it all, our goal is to examine the interlinking social processes of culture and emotional labor.

Abstracts

Robert Willim
Ruined Workplaces – On Postindustrial Romanticism

When the buildings and constructions of industrial society are abandoned and start to decay, former workplaces gain a new potential. Through activities like urban exploration, old abandoned factories become arenas for photographic expeditions. The photos are presented on websites and in books, and are characterized by a kind of postindustrial romanticism. Meanwhile other industrial settings are refurbished into new facilities such as offices, museums, or experience centers. Here the patinized industrial structures are combined with new constructions optimized for new activities. I will discuss these two strands of postindustrial pursuits by using the term Industrial Cool. The term is an attempt to capture the aestheticizations and historicizations of former industry, as well as the emergence of a new emotional landscape of postindustrial romanticism.

Erika Andersson Cederholm
TheBusiness of Sociability: The In-between role of the Meeting Professional

The aim of this paper is to shed light on the professionalization of the Swedish meeting industry, but more specifically, to investigate the hybrid, in-between role of this new type of meeting profession. Through a documentary analysis of an influential Swedish corporate meeting magazine, I argue that the meeting profession is a "business of sociability", drawing on Simmel's notion of sociability as the play-form of sociability, exhibiting the intrinsic value of social interaction. Commodified sociability is presented as a specific form of social interaction that highlights the tension between the measurable, tangible and instrumental on the one hand, and the intangible, emotional, and playful on the other. Furthermore, this form of interaction embodies other contradictions as well, highlighting tensions and blurred distinctions. It encourages new intersections between professional and personal roles and life spheres while creating new professional niches, thus promoting novelty and change. However, the meeting profession acts as a normative regulator as well, most specifically concerning ideal ways of being and interacting with others.

Johan Hultman (presenting the paper, co-written with Erika Andersson Cederholm)
The boundary-work of commercial friendship

There are tendencies in the tourism and hospitality industry that relationships with and among service provider/hosts and visitors/guests are increasingly

articulated, marketed and practiced as an experience-product in its own right, thus indicating a commodification of intimate relationships. This paper analyses the boundary-work when economic and non-economic relationships and life spheres in small rural businesses in the tourism and hospitality industry are negotiated. We discuss the concept of boundary work as an analytical and methodological tool to capture the ordering processes of an ambiguous social context. Drawing on the tradition of symbolic interaction and practice oriented perspectives, we aim to show how situated social processes may be analysed. Through the analysis of in-depth interviews with business-owners and document analysis of marketing material, the paper will highlight how hospitality values such as intimacy is enacted – conceptualised, talked into-being and practiced – and thus, in a hospitality context, transformed into an economic value and framed as commercial friendship.

Richard Ek

Retailscapes Unbound

There is a growing interest in retailscapes in the social sciences. How they work, how they should be organized, hoe consumers navigate through these spaces and what they experience in the process are all issues addressed within marketing, geography, sociology, and anthropology.

Yet for all this attention, the role these spaces play in the transformation of society remains overlooked and under examined. Although it is often pointed out that retailscapes populate our societies and play an important role in sustaining, reproducing, and transforming contemporary consumer culture, neither the process by which this transformation is carried out, nor its political implications are addressed.

There is then a need to illuminate the politics of retailscapes, to bring to fore the ways in which these spaces expand and circulate their logics. In this paper we move in this direction by focusing on the production of affect accomplished in the retailscape. That is, we investigate how certain emotions are inscribed into consumers and products as they move and are transformed through and by retailscapes.

Tom O'Dell

Hospitality to Go!

The field of mobility has become a vital arena of research activity in the humanities and social sciences over the course of the past decade. This is a subject of study in which vast amounts of work have already been conducted on subjects

ranging from international migration and the life circumstances of migrant laborers to tourism and transnational travel. However, in light of how much time most people spend commuting, a review of the literature reveals that this is an activity (and form of mobility) which has attracted surprisingly little scholarly attention.

This paper focuses upon commuter trains and the emotional and cultural energy surrounding the commute. In the process it strives to problematize and reframe the notion of the home, not as a bounded and walled off structure, but as something more rhizomatic that reaches out, touches us, and helps organize our lives in realms of daily life that we hardly suspect – as something that travels with us. In the process, drawing upon the work of Derrida, Deleuze, Spinoza and Thrift, I shall illustrated some of the ways that routines work to create and communicate the feeling of homeness and stability in us, as we travel – even as they force us to adapt our behavior and change. In the end, that's partially what it means, "to commute".

SESSION 16:1 & 16:2
NATUREN SOM KULTURSKAPANDE RESURS

Sessionsledare/ordförande

(16:1) Gunilla Halldén, Tema Barn, Linköpings universitet
(16:2) Johan Hedrén, Tema Vatten i natur och samhälle, Linköpings universitet

Deltagare

Disa Bergnéhr, tema Barn, Linköpings universitet
Gunilla Halldén, tema Barn, Linköpings universitet
Ella Johansson, Mångkulturellt centrum, Botkyrka
Eva Änggård, Institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete, Stockholms universitet
Bengt Erik Eriksson, tema Vatten i natur och samhälle, Linköpings universitet
Johan Hedrén, tema Vatten i natur och samhälle, Linköpings universitet
Magnus Hultén, Institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete, Stockholms universitet
Anne-Li Lindgren, tema Barn, Linköpings universitet

Sessionsbeskrivning

Människans förhållande till naturen och uttrycken för natursynen och naturumgänget kan ses som en tankefigur av central betydelse i många sammanhang. Natur är emellertid inte ett oproblematiskt begrepp. Våra upplevelser av naturen är präglade av mentala föreställningar. Det vi ser omkring oss tolkas i de begrepp vi har. Kultur och natur är på det sättet omöjliga att helt skilja åt. Natursynens förändring kan spåras i de begrepp som används och de emanerar ur ett umgänge med naturen, men kommer också att forma vår uppfattning om naturens funktion. Analyser visar hur våra idéer om naturen avspeglar idéer om människan och samhället.

Via studier med olika frågeställningar vill vi diskutera hur kategorin natur tas i bruk i olika kulturella praktiker och blir synliga i diskurser. Vi arbetar med olika typer av källmaterial som intervjuer, etnografiska studier med vieoinspelningar, läromedel, tidningar, reklam och filmer.

16:1 Naturen som kulturskapande resurs: Praktiker

Abstracts

Disa Bergnéhr
Naturen och det kompetenta barnet i Förskolan

I föreliggande studie analyseras facktidningen Förskolans nummer under 2000-talet. Syftet är att presentera och diskutera hur barnet, dess egenskaper och färdigheter, skrivs fram i relation till lärande och lek utomhus och i naturen. Hur porträtteras förskolebarnet – dess karaktäristika och utveckling – i materialet? Hur knyts natur och utevistelse till det barn som beskrivs i vardagens förskola? Det är kring dessa frågeställningar som arbetet centreras. Tidigare studier visar att bilden av barnet som kompetent har vuxit sig stark i de nordiska länderna. Föreliggande studie bekräftar denna bild. I Förskolan framställs barnet som ett kompetent, aktivt och lärande subjekt. Förskolepersonalen refereras till som medforskare i sökandet efter kunskap, och natur och vistelse utomhus lyfts fram som miljöer där barns 'upptäckariver' och 'forskande arbetssätt' uppmuntras och utvecklas. Återkommande resonemang är att barn ska utmanas i sitt tänkande, lära sig reflektera, och bli medvetna om sitt lärande i en värld där kunskapen är subjektiv.

Ella Johansson
Simborgarskap, simkunnighet och det goda medborgarskapet

I det korta nittonhundratalets Sverige var simkunnigheten en förvärvad egenskap som alla förutsattes dela. Att kunna simma ingick i ett gott medborgarskap. Det noterades så småningom i skolbetygen. Simmandet och simkunnigheten är ett område så gott som något för att följa och belysa det svenska nations- och folkhemsbygget.

Simkunnighet handlar om disciplinering och är ett nationellt svenskt projekt som motiveras med argument om hälsa och säkerhet, men som också är förbunden med ett gott liv, med en god barndom, riktiga sommarlov och en lättillgänglig form för umgänge med naturen. Simborgarmärket, med dess egendomliga namn, knyter ihop den disciplinerande aspekten av simning med en egalitets- och delaktighetsideologi.

I samtidens diskussioner om simkunnighet finns en oro för att simkunnigheten minskar. Den är förknippad med invandringen av icke-nordiska människor, men också till en allmän oro för disintegration i samhället. Hur fortsätter simkunnighetprojektet i nutidens bassänger? I innerstädernas upprustade gamla badhus

i morisk stil och i äventyrsbadens simulerade tropiker badas det under nya förtecken. Vem simmar numera med vem, och varför?

Eva Änggård
Om hur platser skapas i skogen i en förskola med utomhusprofil

Min presentation handlar om hur platser i naturmiljö laddas med mening av personal och barn i en förskola med utomhusprofil. Data är hämtade från en etnografisk studie och består främst av videoobservationer, intervjuer och insamlade dokument. Den studerade förskolan ligger i utkanten av en storstad har två avdelningar, en för barn mellan 1½ och 3 år och en för barn mellan 3 och 6 år. I förskolan tillämpas olika praktiker som bidrar till att identifierbara platser skapas i skogen. Var och en av avdelningarna har utvalda platser som besöks flera dagar i veckan. Dessa platser avgränsas på olika sätt och på platserna används olika delar för speciella ändamål. På vägen till skogen följer man samma stigar dag efter dag och det finns rituella inslag som innebär exempelvis att man låtsas öppna dörrar. Naturen laddas på olika sätt med magi, genom att personalen dramatiserar och fabulerar och genom barnens lekar. Alla dessa praktiker bidrar till att skapa platsidentitet och ge naturen kulturella innebörder.

Gunilla Halldén
Barndomsminnen – naturminnen

Barndom och natur ses ofta som sammankopplade med varandra och handlar både om hur barn bör förhålla sig till natur och hur barn faktiskt brukar naturen. Att sätta fokus på barnen kan ge nya perspektiv på vår natursyn, samtidigt som det säger något om den rådande barnsynen. I ett delprojekt analyseras olika typer av minnesmaterial för att komma åt hur äldre människor berättar om den naturkontakt de hade som barn. Jag använder mig dels av intervjuer dels av uppteckningar från Nordiska Museets arkiv. Berättelserna står i relation till diskurser och det man minns bestäms både av tankegångar om vad som är viktigt, som man hade tillgång till då händelserna utspelar sig, och av tankegångar man erövrat längre fram i livet. Analysen visar att klass är viktigt liksom social acceptens. Det är också tydligt att årstidsväxlingar är viktigt och att barndomen är knuten till olika utomhusmiljöer.

Abstracts

Bengt Erik Eriksson

The Nature of Nature in Popular Culture – The Case of Toys

As commercial artefacts, toys can be read as expressions of ideology and culturally approved desires. In the function, construction and design of toys we find popular notions on gender differences, political statements, specific images of history and future, perspectives on the interaction among people, images of work and leisure, and so on. In this paper the aim is to highlight how toys reflects different images of and human relations to nature. Based on a collection of toys, toy catalogues, advertisements, cartoons, animated films sales material from producers and the like I try to establish a typology of images and relations to nature, connecting this to the images of science, technology and progress. In particular, I analyse the promises and threats that lies in toys images of the untamed nature and what these images can say about the possibilities of sustainable development.

Johan Hedrén

Ecology as crisis, lifestyle and aesthetics: The ideological and utopian energies of ecological rhetoric

The aim of this paper is to analyze how ecologically related ideas and signs are used in the construction of ideal philosophies of life and aesthetics in commodity related discourse on food and housing products in Sweden with an emphasis on the 2007 and 2008. This is done through a critical analysis of both written and visual embodiments of signs and symbols of ecology and nature in marketing discourse, journals and news paper articles concerned with such commodities. The analytical work is co-ordinated through a set of questions spelled out in relation different kinds of relevant material: How is the natural or ecologically sound way of life embodied (housing, communications, leisure, family affairs, urban/rural relations etc)? Which identity and personality is connected to the ecologically sound way of life (gender, age, ethnicity, occupation, clothing, behaviour etc)? What is significant for the construction of the ecological or naturally sound mentality (morality, values, attitudes)? What is typical for the metaphors and other tropes in the field (modernity/tradition, holism, balance, wilderness, emblematic figures in culture, species etc). How is the ecological knowledge framed, that is, how and by whom is it considered to be generated (science, practitioners, lay people, indigenous people etc)?

Magnus Hultén

Människan kan öka naturens skönhetsvärden: Folkskolans relativisering av naturens värden under 1950-talet

Naturen gavs nya betydelser och gestalter i folkskolans naturkunnighet under efterkrigstiden. En av dessa var kulturlandskapet, det vill säga det lanskap som människan själv hade format och vars värden hon därför själv kunde styra över. Människan påverkar naturen, konstaterade läroböckerna. Hon kunde göra den ful men också fin – ja, hon kunde faktiskt öka naturens skönhetsvärden.

I artikeln kommer jag att beskriva de diskurser och verktyg som möjliggjorde talet om naturens skönhetsvärden. Jag kommer avslutningsvis att argumentera för att detta innebar en relativisering av naturens egna ”naturliga” skönhetsvärden. Och att ingrepp i naturen alltså kunde legitimeras härigenom. Talet om naturens skönhet i 1950-talets läromedel kan alltså paradoxalt nog ha bidragit till den naturförstörelse vi sett under andra halvan av 1900-talet. Kanske finns liknande problem i hur dagens skola behandlar visioner för ett hållbart samhälle? Vägen till att fostra ett gott förhållande till naturen kan bjuda på många fallgropar i kultursamhället!

Anne-Li Lindgren

Visualiseringen av naturen i tidig svensk skolfilm

När film från 1920-talet och framåt introducerades som en del av undervisningen i Europa och USA beskrevs den framför allt som ett nytt visuellt hjälpmedel för att lära ut naturkunskap. Det visuella gjorde det vetenskapliga roligt och tilltalande. Men utbildningsperspektivet öppnar också för mer konkreta innehållsliga aspekter på skolfilmen om man sätter den i relation till andra läromedel. När skolfilmen var ett nytt fenomen hade naturen en påfallande tydlig plats i undervisningslitteraturen i Sverige och Norden. Såväl i de allmänna läseböckerna som i det mer specificerade ämnena historia och naturkunskap ägnades betydande plats åt naturskildringar i text och bilder. Naturen fick en given plats också i skolfilmen och ett särskilt intresse riktas mot vilken natursyn som fördes fram där. Förutom att fokusera på frågan om natursyn använder jag också ett barnperspektiv för att visa hur hänvisningar till barn och barns egna röster, användes för att skapa föreställningar om att just skolfilmens naturbeskrivningar var relevanta för de unga.

SESSION 17:1 & 17:2
SPORT~CULTURAL STUDIES

Sessionsledare/ordförande

(17:1) Helena Tolvhed, Historiska studier, Malmö högskola
(17:2) David Cardell, Idrottsvetenskap, Malmö högskola

Deltagare

Johan Arnegård, Institutionen för UTEP, Stockholms universitet
Åsa Bäckström, Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap, Stockholms universitet
David Cardell, Idrottsvetenskap, Malmö högskola
Kalle Jonasson, Barn, unga, samhälle, Malmö högskola
H. Thomas R. Persson, Idrottsvetenskap, Malmö högskola; IPAS, Università Bocconi
Klas Sandell, Institutionen för UTEP, Stockholms universitet
Jesper Thiborg, Idrottsvetenskap, Malmö högskola
Helena Tolvhed, Historiska studier, Malmö högskola

Sessionsbeskrivning

Sport är ett samhällsfenomen som både formar och formas av diskurser om naturlighet och ställer frågor om det naturliga och det kulturella på sin spets. Sporten utgör en symbolisk och materiell skådeplats för reproduktion och omförhandling av kroppars sociala betydelser, i det dynamiska samspelet mellan kroppskonstitutioner, kroppsliga praktiker, maktordningar och mänskliga sociala och kulturella identiteter.

Sessionen Sport~Cultural Studies fungerar som diskussionsplattform för empiriskt och teoretiskt inriktade presentationer med tematiskt fokus på sport och idrott som kulturarena. Hur görs sport i relation till natur och kultur, och hur skapas ramverk för att upprätthålla eller ifrågasätta en sportens ideologi?

Sessionen innehåller bidrag som behandlar sportens roll i och för kultur och samhälle och för uppfattningar om naturlighet och kroppslighet i ett historiskt eller nutida perspektiv som diskuterar den upphöjda betydelse som sport tillskrivs i moderna och senmoderna samhällen.

Abstracts

Åsa Bäckström
Sinnlig, skamlös och stolt – om kvinnlig svensk skejtboardåkning

Det har skett ett antal vändningar inom samhällsvetenskaplig forskning på senare tid. En sådan vändning har beskrivits som kroppslig, och som en konsekvens därav kan vi enligt somliga idag också tala om en sinnlig revolution. Skateboardåkning är en synnerligen fysisk aktivitet där kroppens sinnen används i hög grad. Ljudet av hjulen mot underlaget indikerar till exempel materialets beskaffenhet och brädans fart för utövaren. I den här presentationen diskuteras (kvinno-)kroppens upplevelse av skateboardåkning. I kroppen omsätts omgivningens arkitektur till sinnlig upplevelse och affekt. Där möts den fysiologiska känslan och den sociokulturella. Kroppar uttrycker och gör. De lyckas och misslyckas. De strålar av lycka och böjer sig i skam. Teoretisk inspiration hämtas från Tomkins bland andra.

Kalle Jonasson
Parkour

Presentationen är ett utkast till ett filosofiskt/etnografiskt avhandlingsprojekt i idrottsvetenskap som syftar till att diskutera Parkour i förhållande till modernitet, urbanitet och hållbar utveckling.

Parkour, ”konsten att förflytta sig”, (även känd under namnet free-running) är en nyligt uppkommen idrott som går ut på att, likt vatten rinner fram, ta sig förbi hinder av alla sorter, företrädesvis i urbana omgivningar. Den har jämförts med så vitt skilda sporter som kampsport, gymnastik och skateboarding. Parkour är intressant att förhålla diskussionen om natur~kultur, då den till skillnad från både moderna tävlingsidrotter (fotboll etc.) och postmoderna/senmoderna livsstilsidrotter (skateboard etc.) inte kretsar kring bruket av specialutformade vare sig miljöer eller ting. Som en av få idrotter kan Parkour utövas i både – vad man i en modernitetsdiskurs skulle kunna kalla – ”naturliga” och ”kultiverade” miljöer. Området lämpar sig väl för att diskutera, men också för att introducera, amoderna (icke-moderna) filosofer som Bruno Latour, Gilles Deleuze, Felix Guattari, Donna Haraway och Michel Serres. Dessa jobbar gränsöverskridande mellan discipliner på ett vad man skulle kunna kalla affirmativt och konstruktivt (dock inte renodlat socialt sådant) vis genom att lämna dialektiken mellan dikotomier som exempelvis subjekt/objekt respektive natur/kultur.

H. Thomas R. Persson
Myten om ett multikulturellt Danmark

Social integration och samhällelig sammanhållning, eller social cohesion är högt uppsatt på den politiska agendan inom den Europeiska Unionen och dess medlemsländer och man vänder sig i allt högre utsträckning till idrotten för hjälp. Som ett resultat har ”Sport for All”, ursprungligen var baserad på en population som framförallt var uppdelad enligt ett klassystem, blivit ersatt av en diskurs med fokus på exkluderade eller segregerade grupper i våra samhällen.

Detta paper analyserar visuella manifestationer av det multikulturella Danmark i en idrottskontext. Det tar avstamp i DIFs ”Sport for All” – oberoende av nivå, ålder och genus policy. En ”ny” danskhet i och som ett resultat av idrott problematiseras genom en analys av Internetpublicerade bilder av danska idrottsintegrationsprojekt, idrottstidskrifter och instruktionsmanualer publicerade av danska idrottsförbund. Bilden av den multikulturella idrottsarenan analyseras med hjälp av Barthes diskussion av myten; Stuart Halls bidrag till debatten om representation, ideologi, kodning och avkodning; Bakhtins heteroglossia; samt det samtida politiska klimatet i Danmark färgat av Danskt Folkepartis invandrardiskurs och de så omdebatterade Mohammad teckningarna.

Helena Tolvhed
Kropp, idrott och feministisk teori

Den feministiska forskningen har belyst hur kroppar har konstruerats som olika och därmed som biologiska (legitima, eviga, naturliga) grunder för sociala skillnader (t ex Grosz 1994, Gatens 1996). På idrottens kulturella arena ställs frågor om kroppen som naturlig eller skapad och om ”naturliga” könsskillnader på sin spets. R. W. Connell (1987) har diskuterat idrotten som del i ett socialt upprätthållande av kön, något som hon menar är nödvändigt på grund av att biologin utgör en alltför bräcklig grund. Samtidigt kan idrotten just i egenskap av kroppslig praktik utgöra en arena för utmaning och omförhandling av diskurser om kropp, kön och biologi, vilket Judith Butler diskuterar i artikeln ”Athletic Genders: Hyperbolic Instance and/or the Overcoming of Sexual Binarism” (Stanford Humanities Review, Vol. 6:2 1998).

I min avhandling *Nationen på spel. Kropp, kön och svenskhet i populärpressens representationer av olympiska spel 1948 – 1972* (2008) analyserar jag hur idrottande kroppar representeras. Med *kropp* och *nation* som intersektionella analytiska nav utvecklar jag en metodologi som syftar till att generera en djupare problematisering och förståelse för det historiska sammanhanget. I denna pre-

sentation diskuterar jag hur representationer av kvinnors idrottande – som utmaning av de diskurser som knyter kroppsligt arbete, ansträngning, aktivitet, muskler och kroppskontroll till kön – förstås och förhandlas kulturellt.

17:2 Sport~Cultural Studies: Sportifiering, fritid, simulering

Abstracts

Johan Arnegård & Klas Sandell
Idrottens gränstrakter: Om äventyrsidrott och friluftssport

Idrotten har alltid förändrats – påverkat och påverkats – i förhållande till samhället i övrigt. Inte minst har det funnits ett dynamiskt samspel i dess ”gränstrakter” till delvis överlappande samhällsfenomen som sport, friluft-liv och naturturism. Två dagsaktuella och sammanlänkade tendenser i dessa gränstrakter är friluftslivets sportifiering och idrottsaktiviteternas frigörelse från landskapet. ”Sportifiering” innebär att instrumentella inslag från tävlingsidrotten vunnit insteg i traditionella friluftsaktiviteter som annars kan karaktäriseras som starkt upplevelsepräglade utan inslag av uttalade tävlingsmoment. Idrottsaktiviteternas frigörelse från landskapet handlar om den ökande tendensen till att aktiviteter där mötet med det naturpräglade landskapet har varit centralt och eftersträvansvärt, nu börjar utföras i särskilt uppbyggda funktionsspecialiserade miljöer. Man frigör sig från klimatzoner och årstidsväxlingar genom att bedriva ”friluftssporterna” i kontrollerade inomhusklimat. Således går delar av friluftskulturen alltmer mot speciella utövandeformer. En förändring av aktiviteternas bärande innehåll och attraktion sker till ett mer samhällsanpassat och tillrättalagt aktivitetsmönster.

David Cardell
Industriell lek – en studie i barndomens rum

De senaste åren har ett fält av kulturindustriell lek etablerats i svenska städer. Under namn som ”Busfabriken”, ”Lek o Bus Landet Multisport” och ”Funhouse” erbjuds möjlighet till konsumtion av inomhus avgränsade rum fyllda av lekredskap, så kallade sportzones och kalasrum med olika teman. Erbjudanden till barn, föräldrar och skolor om att vistas i dessa sammanhang innefattar timmeslånga aktiviteter till dagslånga läger. I reklam för verksamheterna betonas lekfullhet, fartfylldhet, party och kalas – allt i en värld skapad för barnen. Detta paper syftar till att undersöka denna barndomens kulturindustriella lockelser

och verksamheter utifrån en genomgång av informationsmaterial och reklam. Studien utgår från att fältet möjliggör och uppmuntrar en form av social koreografi (Hewitt) som knyts till särskilda rum av produktiv konsumtion (Lefebvre). Papret svarar för en skissering av fältets kännetecken och logik, med stöd i tidigare forskning om barndom, vilken betonat denna livsfas som spänningsfält av natur och kultur. En relation som gör sig gällande estetiskt i den reklam som studeras.

Jesper Thiborg
Tävling i datorspel – från digital lek till idrottskultur?

Från att de första datorspelen konstruerades i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet har de förändrats markant. I takt med den teknologiska utvecklingen och tillgängligheten av den har antalet som spelar datorspel ökat. Idag är datorspelande en betydande fritidsaktivitet för hundratusentals, om inte ett par miljoner, personer i Sverige. Datorspelsindustrin har växt sig stark och det sägs att datorspel köps lika hög utsträckning som musik och film. Föreningar och organisationer som arrangerar aktiviteter runt datorspel har vuxit kraftigt i antal de senaste åren. I samklang med datorspelandets popularitet har individers vilja av att mäta sina förmågor, krafter och skicklighet vuxit fram och idag går det att livnära sig fullt ut eller till viss mån på sitt datorspelande.

Syftet är här att belysa och diskutera framväxten och karaktären av tävling i datorspel vilket av organisationer och utövare ofta benämns som eSport (elektronisk sport). Det vill säga dess väg från digital lek till något som liknar idrottskultur. Förutom namnet har även andra av idrottens karaktäristika anammats såsom att organisera sig i föreningar, tävlingssystem och ideal.

SESSION 18
NEOMATERIALITET, KROPPSLIGHET OCH MAKT

Sessionsledare/ordförande

Eva Knuts, Institutionen för kulturstudier, Göteborgs universitet

Deltagare

Therése Andersson, Historiska institutionen, Stockholms universitet
Viveka Berggren Torell, Institutionen för didaktik och pedagogik, Göteborgs universitet
Marcus Gianneschi, Centrum för konsumtionsvetenskap, Göteborgs universitet
Eva Knuts, Institutionen för kulturstudier, Göteborgs universitet
Cecilia Fredriksson, Institutionen för Service Management, Lunds universitet

Sessionsbeskrivning

Kläder och mode är ett stort intresse för många i dag, men vad som glöms bort i diskussioner om stil och trender är frågor om maktutövning förankrad i människors vardagliga erfarenheter. Makt är inte en egenskap som befinner sig i människor eller materialitet. Makt skapas/utövas genom kopplingar av ”det sociala” och ”det materiella”. Temat för sessionen är de kopplingar som hela tiden uppstår mellan kropp och kläder. Det kan handla om vardagliga situationer så som att shoppa kläder eller att klä på sina barn, klä sig för fest eller situationer då yrkesroller dominerar, som vid modevisningar och filminspelningar. Frågor om materialitet och representation är centrala: vilka normer aktiveras och hur upprättas, reproduceras eller ifrågasätts maktrelationer i vardagliga situationer? Kan makt utövas på avstånd genom kläders materialitet? På vilka sätt ”sys” moral och normer in i kläder?

Abstracts

Therése Andersson
Kostymfilm och materialitet

Hur ser kopplingarna mellan makt, kropp och kläder ut i situationer när yrkesrollen dominerar, i form av kostymdesign och påklädning vid filminspelning? Filmkostymering markerar en påklädningssituation vars resultat blir medialt uppvisad och där kläderna fungerar som en nyckel till förståelsen av en film. Inte minst i historiska filmer har kostymer en avgörande roll. Filmkostymerna är utmärkande på så sätt att de är skapade för ögonblicket, för en specifik filmberättelse

och ett estetiskt uttryck. Liksom de är designad för att bäras upp av en särskild skådespelare. På vilka sätt ”sys” normer in i scenkläder? Hur påverkas kroppen av estetiken? Diskussionen utgår från Sofia Coppolas film Marie Antoinette (2006).

Viveka Berggren Torell

Regnvåta t-shirts och ormskinnstajta underställ: Fotbollsspelares upplevelser av kläder

Gränsen mellan kropp och kläder blir allt mer otydlig. Särskilt dagens sportkläder kan betraktas som kroppsförändrande teknologier. De kan vara designade ända ner på fibernivå för att skapa välbefinnande eller höja prestationsförmågan genom inverkan på kroppen. Ofta används post-humanistiska teorier för att diskutera materialitet i dag. Men hur kan klädernas ”neo-materialitet” beforskas om man vill hålla fast vid att mänsklig subjektivitet är intressant att diskutera? Papret redovisar en ansats att göra detta med hjälp av Merleau Ponty’s fenomenologi, i forskning gjord inom det etnologiska post dok projektet ”Fotboll och kläder. En av kosumtionskulturens kopplingar”. Fokus ligger på fotbollsspelares upplevelser av sina tränings- och matchkläder och av hur de har förändrats sedan 1990-talet. Vilken makt spelarna har över sin ”sport uniform” berörs också. Källmaterialet är ff a intervjuer som har gett inblick i hur kläderna känns mot kroppen, hur de kan lukta eller t o m hur de låter.

Marcus Gianneschi

Varor och märken – ett neomaterialistiskt perspektiv på varumärken

Varumärken har sedan efterkrigstiden inom såväl företagsekonomisk teori som praktik kommit att betraktas som företagens viktigaste tillgång när det vill skaffa sig konkurrensfördelar, förbättrad lönsamhet och känslomässiga bindningar till sina kunder. Under senare år har intresset för varumärken inom kulturstudier ökat, men det är trots allt fortfarande slående lite samhällsvetenskaplig och kulturteoretisk forskning utanför handelshögskolor som har intresserat sig för varumärken som forskningsobjekt. Pappret tar sin utgångspunkt i en affektiv riktning inom samhällsvetenskapen som håller på att ta form. En riktning som utforskar en Spinozisk korrespondens mellan kropp och själ. Materiella, kroppsliga och expressiva aspekter av personliga stilpraktiker analyseras i relation till ett par svenska varumärken i klädindustrin. Bör varumärken förbli osynliga i studier som vill förstå kläder, mode och stilpraktiker utifrån begrepp som kroppslighet, makt och materialitet? Tillåter en neomaterialistisk analys oss att gå längre än symboliska teorier om varumärkens expressiva funktioner för att förstå vad ett varumärke är?

Eva Knuts

Personal shopper: ”En inspirerande upplevelse som fyller dig med glädje, säkerhet och kunskap som varar livet ut”

En ny profession växer fram i Sverige: ”personal shopper”. Modeexperter finns på många arenor i dag: modebloggar på Internet, tidningar och på TV. Personal shopper kan ingå på dessa arenor, men är framförallt en modeexpert som jobbar nära kunder, följer dem runt i butiker eller kommer hem till kundens garderob och ger tips och råd. Personlig shoppare är en service som erbjuds av alltfler klädbutiker och företag. En personlig shoppare kan hjälpa till med att plocka ut kläder, skor och accessoarer. De erbjuder allt från att hjälpa till att rensa i garderoben till att ”styla” om en person helt. Tjänsten beskrivs som en upplevelse men också som ett rationellt sätt att hitta rätt i kläddjungeln. ”Personligt”, ”unikt” och ”egen stil” är positiva nyckelbegrepp i modevärlden. Hur ska man hitta sin egen stil? Fokus kommer att vara relationen mellan ”expert” och kund och det paradoxala i att personlighet är något som erbjuds på en marknad med massproducerade varor. Hur arbetar personliga shoppare med att mejsla fram en människas personliga stil? Hur resonerar de som köper denna service? Förläggs makten att utforma stil hos den personliga shopparen?

Cecilia Fredriksson

På modets marknad

Modeindustrin befinner sig i ett spänningsfält mellan olika logiker. Dynamiken mellan design och detaljhandel är i fokus för min studie kring modeindustrins kulturella organisation. En grundläggande forskningsfråga handlar om hur modeindustrins specifika villkor avspeglas i relationen mellan mode och detaljhandel. Entreprenörer inom modets fält vittnar om svårigheter att etablera “nyskapande design”. Detaljhandelsledet betraktas som en problematisk flaskhals där ny design sällan lyckas passera. Kedjeföretagen har skapat ett “demokratiskt mode”, billigt och lättillgängligt. Paradoxen mellan design och detaljhandel, mellan mode och management kan tolkas som olika logiker inom olika system. Dessa system producerar olika representationer som branschen måste hantera. En viktig forskningsingång är att empiriskt belysa samspelet mellan de aktörer som upprätthåller och reproducerar modets marknad. I syfte att fördjupa förståelsen av skiftande arbetsvillkor och strategier inom detaljhandeln kommer ett antal verksamheter att analyseras utifrån sin koppling till modet som aktuell arena för samhälleliga processer.

SESSION 19
UPPHOVSRÄTTENS NATUR OCH KULTUR

Sessionsledare/ordförande

Ulrik Volgsten, Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet

Deltagare

Ulrik Volgsten, Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet
Martin Fredriksson, Tema Q, Linköpings universitet
Staffan Albinsson, Vara konserthus
Rasmus Fleischer, Samtidshistoriska institutet, Södertörns högskola

Sessionsbeskrivning

Upphovsrättsliga frågor och problemställningar möter oss i vardagen i alla möjliga sammanhang. För att bara nämna några exempel: nedladdning av musik via nätet, kopiering av studentlitteratur och tvister om rätten att visa film med uppehåll för reklaminslag - eller rätten att förhindra sådana inslag. Exemplen kan mångfaldigas flera gånger om. Ett av problemen handlar om upphovsrättens, ”den intellektuella egendomsrättens” natur. Har vi en naturlig rätt till egendom? Till ”intellektuell egendom”? Är det en äganderätt? Och än mer komplicerat, kan man ha äganderätt till en upphovsrätt? Men även den ”intellektuella egendomens” natur ställer till problem. Är den ett uttryck för kultur? Kan kultur i så fall upphovsrättsskyddas? Och kan rättigheterna i så fall säljas vidare? Är upphovsrätten en del av vår kultur? Eller är den ett uttryck för den springande punkt där natur och kultur möts (i vad Adorno beskrev som en ”negativ dialektik”)? Sessionen riktar sig till alla som sysslar med upphovsrättsliga frågor, dess natur och/eller kultur.

Abstracts

Ulrik Volgsten
Upphovsrätten och kulturpolitiken

Upphovsrätten ger upphovsrättshavaren rätt att begränsa det offentliga bruket av det upphovsrättsskyddade objektet. Då de skyddade objekten ofta ingår som byggstenar i både individuella och kollektiva identiteter uppstår en källa till konflikt mellan upphovsrätten och vad vi i vid bemärkelse kan kalla kulturen. Upphovsrätten riskerar att hamna i konflikt med flera av tidigare delmål inom kulturpolitiken, framför allt målen att motverka kulturens negativa kommersiella verkningar, samt att främja yttrandefriheten. I den nya kulturutredningen

föreslås att dessa delmål inte tas upp i kommande proposition. Detta är illa för den bemärkelse av kultur som avses här och som i den nya kulturutredningen behandlas minimalt i termer av icke-institutionaliserat civilsamhälle. I denna presentation diskuteras behovet att lyfta fram denna kulturpolitiskt undanskymda del, inte minst p.g.a dess viktiga roll för de mer etablerade sidor av kulturen som kulturpolitiken traditionellt befattar sig med. I linje därmed föreslås också att upphovs-rättens negativa verkningar på kulturen bör uppmärksammas inom kulturpolitiken.

Martin Fredriksson

”De patenterade konsterna” – Upphovsrättskritik i svensk riksdagsdebatt 1860-1960

Ända sedan 1700-talet har upphovsrätten motiverats utifrån John Lockes naturrättsliga föreställning om att varje individ har en odiskutabel rätt till frukterna av sitt eget arbete. Att författare, konstnärer och andra upphovsmän därmed har en naturlig äganderätt till sina egna verk är en grundtes som fortfarande präglar synen på upphovsrätten. Under senare år har denna tes mött högljutt motstånd, men det har alltid funnits röster som har ifrågasatt det självskrivna och naturliga i upphovsmannens rätt att begränsa andra människors tillgång på kultur. I min presentation tänker jag se hur sådana motdiskurser har artikulerats i upphovsrättshistorien. Det blir en presentation vigd åt avvikare och nejsägare i den svenska riksdagsdebatten om upphovsrätt från mitten av 1800-talet fram till 1960. Vad kan dessa röster säga om upphovsrättens slitning mellan naturrättens principer och idealet om en kulturell offentlighet och vilka perspektiv kan de ge på dagens diskussioner.

Staffan Albinsson

Knappast för pengarna! – upphovsrättsintäkternas andel av svenska tonsättares inkomster

Upphovsrätterna debatteras nu åter lika mycket som vid sekelskiftet 1400-1500, under franska revolutionen och vid mitten av 1800-talet (då rätten om ersättning efter döden fastställdes i många länder). Mest har fildelningsproblemet debatterats utifrån moraliska aspekter: ”det är fel att stjäla”. Argumenten kastas fram och tillbaka. Skivbolagen beräknar förluster. Men vad med dem som skapat musiken, filmerna, bilderna och texterna? Vilken förlust lider de? Om de inte lider någon större förlust kan ju upphovsrätten kanske slopas?

Med hjälp av en enkät bland landets professionella tonsättare, medlemmar i Föreningen Svenska Tonsättare, har uppgifter samlats in kring både hur de ser på

sin yrkesroll och kring totala inkomster och upphovsrättsintäkternas andel av dem. Datan har bearbetats och en bild har framkommit som bl a tyder på att upphovsrättsersättningar spelar stor roll för många tonsättare, att det finns en mycket ojämn fördelning med några som tjänar mycket och många som tjänar lite och att upphovsrättsersättningarna för en del ger goda inkomster även efter det att ålderspensionen inträder.

Rasmus Fleischer

Ljudfilmen som naturkatastrof: Första stegen mot en högtalarekonomi

Kring 1960 inrättades ett nytt "lager" av musikrättigheter, dels till musiker och dels till skivbolag, både i den nya svenska upphovsrättslagen och internationellt i Romkonventionen. För musikernas del var detta uppfyllandet av ett fackligt krav, som från början inte handlade om individuell upphovsrätt, utan om kollektiv kompensation för den antagna förlusten av arbetstillfällen till följd av "musikmekaniseringen". Farhågorna bröt igenom med ljudfilmen år 1929, då högtalare för första gången ersatte levande musiker i stor skala. Ett antal alternativa motstrategier mot den inspelade musikens övertag av offentligheten kom för lång tid (cirka 1930-1980) att prägla den fackliga attityden till upphovsrätt. I min uppsats diskuteras detta, samt hur det egentligen kom sig att musikerna rättsligt sett hamnade iskivbolagens knä, trots att svenska utredare hade velat prioritera precis tvärtom.

SESSION 20:1 & 20:2
REPRESENTATIONER AV NATUR OCH KULTUR: BERÄTTANDE OCH RUMSLIGHET

Sessionsledare/ordförande

Magnus Rodell, Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Uppsala universitet
Jenny Björklund, Institutionen för humaniora, Växjö universitet

Kommentator

Magnus Rodell, Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Uppsala universitet

Deltagare

Jenny Björklund, Institutionen för humaniora, Växjö universitet
Per Nilsson, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, Riksantikvarieämbetet
Ebba Högström, Institutionen för samhällsplanering och miljö, KTH
Johannes Siapkas, Institutionen för arkeologi och antik historia, Uppsala universitet
Fredrik Krohn Andersson, Konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet
Catharina Gabrielsson, Cities Programme, London School of Economics and Political Science

Sessionsbeskrivning

Natur och kultur är en ständigt återkommande dikotomi i den västerländska kulturhistorien. Inom de olika konstformerna, inom olika tanketraditioner, men också i människors vardagsliv har relationen mellan natur och kultur både formulerats och undersökts på en mängd olika sätt. I vissa fall har naturen använts som en politisk resurs. I andra fall har den mänskliga kulturen varit den kraft som skall besegra naturen. Berättande är ursprungligen ett litteraturvetenskapligt begrepp, och rumslighet har i huvudsak haft sin tidigare hemvist inom geografin. På senare år har emellertid forskare visat att såväl berättande som rumslighet spelar en central roll också inom andra discipliner. Föremål, platser och rum, konst, historia med mera förmedlar liksom litteraturen berättelser. I vår session är ambitionen att föra samman forskare från olika discipliner för att undersöka hur forskningen kring just berättande och rumslighet kan belysa och kanske bidra till att fördjupa förståelsen av de dynamiska relationerna mellan natur och kultur.

20:1 Representationer av natur och kultur: Berättande och rumslighet

Abstracts

Per Nilsson

Arkeologiska reflektioner kring berättande och rumslighet. Exemplet hällristningar

Hällristningarna är en fantastisk bildskatt som visar hur bronsålderns människor tolkade och gestaltade sin omvärld. Många av hällristningarna interagerar med naturliga formationer i berget och genom detta samspel mellan natur och kultur skapades berättelser och narrativa uttryck. Arkeologiska undersökningar har dessutom visat att hällristningarna fortsatte att brukas på olika sätt även efter att traditionen att hugga in hällristningar upphörde.

Såväl skapandet som återbruket av hällristningarna kan ses som exempel på en medveten och dynamisk relation mellan kultur och natur, men även förstås i termer av en dialog med det förflutna. Återbruket av äldre strukturer i landskapet har inom arkeologisk forskning främst tolkats som ett sätt att bekräfta rätten att utnyttja ett visst landskapsrum. I mitt föredrag kommer jag att argumentera för att dessa strukturer även kunde uppfattas som problematiska. Min utgångspunkt är att i tider av samhällelig förändring kunde det förflutnas platser även spela rollen av den ”Andre”.

Ebba Högström

Lummiga parker och platser som blev över

Då: Den svenska statliga mentalvårdens stora anläggningar. Avskilt belägna. Muromgärdade. Innanför denna rumsliga och juridiska gräns byggnader i symmetri. Träd. Blommor. Odlingar. Patienter som arbetar. Patienter som går.

Nu: Bilden av och innehållet i de gamla mentalsjukhusen har ändrats. En total institution, en förlegad vårdstruktur har blivit till lummiga kultur-historiska parker med nya livsstilsboenden för medelklassen. Medborgarna med psykiska funktionshinder bor inte kvar, de är integrerade i samhället, i ’särskilda boenden’. Men i vilket rum är samhället?

Vårdvisionen idag: Läkande vårdmiljö. Terapeutiska rum. Naturen som den läkande kraften. Avskildhet, meditation, lugn och ro. Vilken berättelse är det som berättas? Vilka rum talas det om?

Jenny Björklund
Rumsren eller rumslig? Kön, kropp och sexualitet i några svenska samtidsromaner

Louise Boije af Gennäs och Mian Lodalen skildrar i sina romaner två slags kvinnliga kroppar: den heterosexuella överklass- eller medelklasskroppen och den lesbiska arbetarklass- eller vänsteraktivistiska kroppen. Den heterosexuella överklass- eller medelklasskroppen är kontrollerad och kulturellt skapad på olika sätt – genom kläder, smink, gester och ibland till och med ätstörningar. Den lesbiska arbetarklass- eller vänsteraktivistiska kroppen beskrivs som en plats för frihet: den är naturlig och inte lika begränsad av kläder och smink, och den blir därmed mindre kontrollerad – den får uttrycka sexualitet och ta plats i rummet genom gester och andra kroppsliga uttryckssätt.

Jag kommer att diskutera hur de olika kropparna skildras i Boije af Gennäs' och Lodalens romaner och hur kön, sexualitet och klass påverkar kroppens möjligheter att uttrycka sig och göra anspråk på rumsligt utrymme. Kroppen blir på så vis en mötesplats för olika identiteter, men också för uppfattningar om natur och kultur.

20:2 Representationer av natur och kultur: Berättande och rumslighet

Abstracts

Johannes Siapkas
Det mediterrana landskapet – en kulturell garant

Antikvetenskapen har två fasta förankringspunkter; en rumslig i Medelhavsområdet, och en kulturell i de klassiska högkulturerna. Antikvetenskapen saknar ett tydligt teoretisk och metodologiskt centrum, och kännetecknas istället av att olika vetenskapliga ämnestraditioner, som arkeologi, historia, konstvetenskap, osv., möts i den. I antikvetenskapen återfinns både det estetiska och det antropologiska kulturbegreppet. Föreställningar om rumslighet har varit fundamentala i antikvetenskapen. Föreställningar om antika kulturer, betraktade i enlighet med det antropologiska kulturbegreppet, har på olika sätt förankrats i det mediterrana landskapet. Relativt nyligen har rumslighet börjat betraktas som dynamisk. Detta kan delvis associeras med framväxten av ett dynamiskt (antropologiskt) kulturbegrepp. Detta har också inneburit att berättandet, som ett vetenskapsteoretiskt problem har aktualiserats. I mitt bidrag vill jag belysa hur introduktionen av dynamiska föreställningar om rumslighet och kultur har förändrat vår syn dels på det mediterrana landskapet dels på antikens kulturer.

Fredrik Krohn Andersson

”By, landskap, kraftverk” – kärnkraftens poetik

Under 1950-talets mest euforiska kärnkraftsoptimism bar den nya kraftkällan på ett löfte om ett definitivt överskridande och behärskande av naturen. ”Under århundraden har människan varit rädd för kylan, mörkret, hungern och vilddjuren”, framhävde Tage Erlander 1955 och ställde mot detta möjligheten att, genom kärnkraften, skaffa sig ett ”herravälde över naturens krafter”. Syftet med detta paper är att utifrån en narrationsmodell hämtad från sociologen Margaret R. Somers lyfta fram hur det konkreta realiserandet av kärnkraften – byggandet av kärnkraftverken – mellan 1965 och 1973 formuleras i berättelser. I dessa utgör natur, landskap, kulturmiljö och plats centrala komponenter, och möjliggör som i Gustav VI Adolfs tal vid invigningen av Oskarshamnsverket en sammanlänkning av exempelvis modernitet, traditionalitet och nation.

Jag vill genom en jämförelse med en internationell kontext visa att den svenska konceptualiseringen av byggandet är påtagligt tömd på den utopiska energi som i ett flertal andra länder omsätts i arkitektoniska visioner orienterade mot framtiden. Utifrån kärnkraftsbeställarnas informationsmaterial, filmer, invigningstal, kulturhistoriska undersökningar etc. skall jag diskutera varifrån berättelserna formuleras, vilka resurser som tas i anspråk och vilka kollektiva identitetspositioner som möjliggörs genom dessa narrationer.

Catharina Gabrielsson

Free space and freeganism: det tomma husets potential

Några veckor efter finanskrisen drabbat London hösten 2008 fylldes tidningarna med rapporter om hur ett konstnärskollektiv invaderat en tom 1700-talsbyggnad i Mayfair och öppnat den för allmänheten som ett ”icke-hierarkisk centrum för kunskap och lärande”, kallat Temporary School of Thought. Omgivet av ambassader, kontor och privatbostäder i mångmiljonklassen kom byggnaden på Charles street att under några månader utgöra basen för ett socialt, konstnärligt och institutionellt experiment. Som en materialisering av ekonomiska transaktioner, lagar och förordningar är förekomsten av tomma hus ett välkänt problem i London, en stad med skriande bostadsbrist och med kanske världens högsta fastighetspriser. Med utgångspunkt i fallet ovan och som en del av en större undersökning är detta en analys av det tomma husets potential som ett fysiskt ”frirum”. Härvidlag förutsätter jag staden som ”natur” – i betydelsen förefintligt faktum och kontext – och förstår ”kultur” som en produktion med kraft att förändra detta faktum.

SESSION 21:1 & 21:2
KONSUMTIONENS KULTURHISTORIA, 1 & 2

Sessionsledare/ordförande

Ulrika Torell, Nordiska museet
Roger Qvarsell, Tema Q, Linköpings universitet
Jenny Lee, Tema Q, Linköpings universitet

Deltagare

Eva Svensson, Miljövetenskap, Avd. f. Hälsa och miljö, Karlstads universitet
Orsi Husz, Department of History, Stockholm University
Maja Willén, Konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet
Bodil Axelsson, Tema Q, Linköpings universitet
Jenny Lee, Tema Q, Linköpings universitet
Pamela Schultz Nybacka, Företagsekonomiska institutionen, Stockholms universitet
Sophie Elsässer, Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet
Karin Wagner, IT University of Göteborg
Karin Salomonsson, Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet

Sessionsbeskrivning

Det har ofta hävdats att industrisamhället har avlösts av ett samhälle där konsumtionen snarare än produktionen står i centrum. Inom såväl ekonomisk vetenskap som när det gäller politisk styrning talar man om att den ekonomiska och sociala utvecklingen är beroende och styrs av efterfrågan och de val konsumenterna gör. Även formerandet av det vardagliga livet och de sätt på vilket man markerar sin sociala position och identitet sägs ha mer och mer med konsumtion att göra än med familjebakgrund, yrke och inkomst. Valen av klädstilar, kostvanor, heminredning och fritidssysslor påverkas av utbudet av varor, men är också en följd av snabbt växlande moden och olika gruppers strävan efter att markera kulturell tillhörighet, livsstilar och livsideal. I ett senmodernt samhälle har de traditionsbundna sätten att uttrycka sin identitet och roll minskat i betydelse, i takt med att möjligheterna till rörlighet mellan olika sociala rum har ökat. Som kulturella markörer fungerar istället ett växande utbud av konsumtionsvaror.

Sessionen presenterar dels teoretiska bidrag som rör konsumtionens roll i samhälls-utvecklingen och innebörden av begreppet konsumtionssamhälle. Dels empiriska studier av konsumtionskulturernas historia, enskilda konsumtionsprodukter, de rumsliga miljöer där konsumtionen ägt rum eller dess produkter förmedlats, mediala presentationer av utbuden genom artiklar, reklam och förpackningar m.m.

Abstracts

Eva Svensson

Handla ekologiskt och sortera sopor: kvinnan som miljöaktör

Detta paper utgår från en undersökning av 13 familjer som ingått i projektet MiljöVarDag i Karlstad (i vilket 100 familjer under ett års tid har fått lära sig en mer miljövänlig livsstil). De 100 familjerna valde att genomföra olika åtgärder i sina vardagsliv relaterade till temana energi, transport, mat och avfall, med mat som det mest populära.

Ett genomgående drag var den framträdande roll kvinnorna spelade. Det var kvinnorna som initierande och drev åtgärderna, och påtagligt var att dessa familjer hade välorganiserade hem, centrerade kring kvinnorna, där miljöåtgärderna kunde infogas i fungerande rutiner.

För kvinnorna var ekologisk mat och sopsortering de mest intressanta uppgifterna, trots att dessa arbetsuppgifter ökade redan dubbelarbetande kvinnors börda. Genom miljöåtgärderna, manifesterade i förevisande av ekologiska produkter och komposter, legitimerade kvinnorna sitt dubbelarbete i hemmet, och fick erkännande för sin skicklighet och omsorg om både familjen och den samhälleliga framtiden av sin omgivning.

Orsi Husz

A passion for things

The paper analyses the Swedish debate on throwawayism (”köp-slit-och-släng”) in 1960-61 in a historical context. This famous media debate is interpreted in three overlapping contexts: first as a controversy between traditional and modern consumer attitudes, a symptom of the current changes in consumption practices and lifestyles around that time. Second, it can be seen as just an other example of the persistent moralising about consumption during the twentieth century. At first sight this debate can easily be placed in a tradition of consumption criticism by terms of polarising. This tradition – carried on by the consumers’ cooperation, the housewives’ movements and the different agencies for consumer guidance – is best exemplified by the popular cartoon characters, the two young girls, Spara [Save] and Slösa [Spend] from the Swedish Savings Banks magazine for schoolchildren (Lyckoslanten published from 1926). Third and most interestingly the debate is interpreted as a breaking point in the

normative discourse on consumption. It signals a rupture in the persistent polarising, by introducing emotions and feelings in a positive way – on both sides of the debate. Emotions in connection to material things and thus consumer commodities have of course always been present in practice and also generated considerable economic value. However, in the normative discourse, feelings have been incontestably outplaced by reason. I found that the Swedish debate on throwawayism and consumption, rather unexpectedly, justified a passion for commodities.

Maja Willén
Den öppna bostaden som konsumtionsgenerator

I slutet av 1900-talet slog bostäder med öppen planlösning på allvar igenom i Sverige och ersatte en mer funktionsseparerad bostadstyp. Med den öppna planlösningen har ett nytt sätt att använda bostaden vuxit fram och med detta nya konsumtionsvanor. I det öppna rummet blir inredning synlig på ett sätt som inte var fallet i den funktionsuppdelade bostaden. De möblerbara ytorna är samtidigt färre vilket kräver en annan sorts möbler än tidigare.

Köket har en central plats i den öppna ytan och fungerar både som umgängesutrymme och som uppvisningsarena. Köket är lika mycket en utsmyckningsdetalj som en funktionell arbetsplats. I inredningsmagasin, teveprogram och matlagningstidningar syns den öppna planlösningen, och dessa forum både uppmanar och inspirerar till ökad konsumtion.

Fokus för denna text är att undersöka kopplingen mellan den öppna planlösningen och konsumtion av inredningsrelaterade varor. Studien är en del av mitt avhandlingsprojekt och undersökningen är främst utförd i Hammarby Sjöstad i Stockholm.

Bodil Axelsson
Performativ popularitet: samkonstitueringen av konsumtionsgemenskap kring det förflutna

Under de senaste tjugo åren har det varit en historiekulturell boom. Böcker om historia händelser, skeenden och händelser säljer bra och de filmer och tv-program med historiskt innehåll som produceras för en internationell publik finner distributörer och publik i Sverige. Här finns inte mindre än tre konkurrerande tidskrifter som särskilt inriktar sig på historia liksom nischade resebyråer och bokklubbar. Man kan säga att det vuxit fram ett populärhistoriskt landskap där konsumenter och producenter möter varandra.

I det här konferensbidraget vill jag resonera kring hur det här populärhistoriska landskapet samkonstitueras genom produktion och konsumtion. Detta sker genom en samläsning av å ena sidan hur historieläsare resonerar kring hur de orienterar sig mellan, och värderar, olika medieformer och genrer, och å den andra sidan hur tidskrifter och bokklubbar kultiverar det konsumtionslandskap som läsarna strövar genom. Särskilt kommer konferensbidraget inriktas på medieföretagens gester att göra historia populärt, det vill säga deras strategier för att skapa ett så stort intresse som möjligt för skildringar av det förflutna. Till de strategier som diskuteras hör täta förbindelser mellan redaktionellt material och annonser; hur medieföretag, som i vissa avseenden konkurrerar med varandra, korslänkar sina produkter; och hur chefredaktörer och bokklubbschefer skapar närhet mellan producenter och konsumenter genom att anspela på likhet och föreställda gemenskaper.

Jenny Lee

Ways of knowing quality: How the notion of quality is negotiated in three Swedish market halls

Very often quality is equated with luxury and the market hall is equated to a place of expensive but high quality foods by both customers and vendors. This paper will look at how notions of quality are expressed and negotiated in the context of three market halls in Stockholm. How do consumers and vendors understand and construct quality? The term quality almost always has a positive connotation. But the term is problematic: it tends to blur the descriptive and the normative and make them indistinguishable. If we look at how the negotiations of taste and quality are acted out in the discussions on quality in the market halls, we may observe various negotiations among vendors and customers, where the vendor holds the upper hand as the expert on the optimal size of a lobster or the perfect time to eat a crab – and of course the difference in provenance of the shellfish. But defining quality is also done in relation to some other point of reference that is placed higher up on the gastronomic hierarchy: “this is almost as good as the stilton at Fortnum & Mason”. The purpose of this paper is to trace these negotiations of quality and see how “quality” becomes something you “know”.

Abstracts

Pamela Schultz Nybacka

Bokcirkel på grönbete: Identitet och överflöd i läsandets konsumtionshistoria

Det har sagts att konsumtion och bokläsning är jämförbara (De Certeau 1988/1984), men bokläsningen har en särpräglad och grundläggande roll i konsumtionshistorien. Boken är den första massproducerade varan (McLuhan 1962) och med utbredningen av läskunnigheten blev läsning antingen en bildningsväg eller en fruktad farsot (Littau 2006). Oavsett vilket tycks skönlitteraturen lockat läsarna till konsumtionsdrömmar (jfr. Ahlberger & Lundkvist 2007). Utvecklingen på 1900-talets bokmarknad kritiserades av Habermas (1962), eftersom kommersiella bokklubbar och pocketböcker trängde undan de kulturesonerande läsesalongerna och gav upphov till en oreflekterad, ickekumulativ kulturkonsumtion. Ändå tycks pocketbokens uppsving sedan 1990-talet ha gett upphov till en ny våg av läsekultur, där varje medlem i en bokcirkel kan köpa sig ett eget exemplar. Bokcirkeln blir därför en viktig kraft på den litterära pocketbokmarknaden. Inom bokcirklarna skapas inte bara en gemensam gruppgemenskap, utan de många olika läsningarna av ett och samma verk möjliggör en dynamisk, rik och mångfacetterad konsumtion och läsaridentitet.

Sophie Elsässer

Dammsugarens gestaltning i tidningen Råd & Rön

Tidningen Råd & Rön utkom 1958 med sitt första nummer och har sedan dess varit en källa till konsumentupplysning för sina läsare. Men formerna för denna har naturligtvis förändrats i takt med att samhället – och tidningens direktiv – förändrats. I början fungerade tidningen som ett slags hemkunskapslärare. Då stod hushållen inför stora förändringar med den tekniska utvecklingen och kvinnornas uttåg på arbetsmarknaden. Under 70-talet och delvis 80-talet kom de tekniska apparaterna i skymundan i Råd & Rön. Apparaterna var ju då välbekanta i hemmen och tidningen fokuserade mer på annat material. Med tiden återkom dammsugaren alltmer i tidningen. Den vanligaste vinkeln har under alla år varit tester av funktionen. På 2000-talet testas dammsugare tämligen frekvent, tidningen gör nu många av testerna tillsammans med sina internationella systertidningar. Jag kommer att göra en jämförelse mellan dammsugartester och dammsugarannonser från några utvalda år. Vilka förändringar i synen på konsumtionens funktioner och värden kan utläsas ur dessa exempel?

Karin Wagner

Naturen förpackad: Om visuell kommunikation och ekologi

Förpackningen är ett viktigt redskap för marknadsföring, inte minst för ekologisk mat. Det finns olika strategier för att förmedla det ekologiska budskapet till konsumenten och referenser till naturen är vanligt förekommande i både text och bild. ”Bra för naturen, gott för dig” står det på påsarna till Risentas produktserie Naturmix, vilken presenteras på hemsidan under rubriken ”Naturlig smakglädje”. Längst ner på hemsidan vajar det gröna gräset yvigt. Just den gröna färgen är en vanlig markör för ekologiska produkter, som för tankarna till växtlighet och naturen. För ett par decennier sedan var det den oblekta papperspåsen som signalerade naturlighet, nu har färgen tagit över. Syftet med detta paper är att diskutera hur begreppen ”naturen” och ”naturlighet” används i marknadsföring och gestaltas genom förpackningar för att övertala konsumenter att köpa ekologisk mat.

Karin Salomonsson

”Svårt att hitta stilen?” De personliga rådgivarnas roll i konsumtionskulturen

Om man inte ens tycker sig hinna med vardagen, men ändå har önskningar om personlig utveckling och social framgång, finns det hjälp att få. Under de senaste åren har en rad tjänster vuxit fram som innebär att man kan få personlig rådgivning, eller coaching, i hur man på bästa sätt shoppar, klär sig, tränar sin kopp, förnyar sitt hem eller sitt sexliv, lever sunt och utvecklar sin karriär. Dessa personal shoppers, homestagers, och image coacher erbjuder råd och navigering i det skiftande konsumtionslandskapet med till synes oändliga möjligheter och vägval. Det har blivit socialt och kulturellt accepterat (av vissa) att låta experter fatta beslut och råd kring områden som tidigare kanske uppfattades som alltför privata. Jag är intresserad av att se hur dessa relativt nya yrkesgrupper marknadsför och legitimerar sitt arbete, och på vilka sätt de utgör en aktiv del i något man skulle kunna kalla en förvandlingsekonomi.

I mitt paper kommer jag att diskutera resultat från det VR-finansierade forskningsprojektet Personlig paketering. En etnologisk studie av förvandlingsekonomins nya yrkesgrupper. En ambition inom projektet har varit att analysera de personliga tjänsterna som ett uttryck för en tilltagande kommersialisering och kommodifiering av det personliga, intima och känslosamma, parat med kravet på en estetisk dimension i skapandet av (köns)identiteter och tillhörigheter. De empiriska resultaten baseras på intervjuer med rådgivare och kunder samt text- och bildanalys av bloggar, marknadsföringsmaterial etc.

Ulrika Torell, Roger Qvarsell & Jenny Lee

Burkar, påsar och paket: Förpackningar, konsumtionskulturer och vardagsliv i svenskt 1900-tal

Sedan en tid tillbaka har en grupp forskare, som på olika sätt har anknytning till Nordiska museet respektive Tema Q, Linköpings universitet, bedrivit ett antologiprojekt som handlar om konsumtionskulturer kring livsmedel i Sverige där utgångspunkt tas i varornas förpackningar. I projektet används förpackningen som empiriskt material och som perspektivfokus, i ett antal delstudier för att spegla svensk livsmedelshandel och dess historia. Det omfattar varuförpackningarnas utveckling och roll i ett alltmer komplext distributionssystem, som en förutsättning för masskonsumtionens former. I boken speglas bland annat förpackningsutvecklingen med konservburken och kaffepaketens historia, marknadsföringen kring standardpaketerat socker på 1920- och 1930-talen; självbetjäningsbutikens introducering och senare tiders konsumenttilltal i våra dagliga konsumtionsmiljöer och rum. En central ambition med projektet är att använda och diskutera förpackningen som materialkategori och studieobjekt för kulturanalytiska och kulturhistoriska studier inom konsumtionsområdet.

SESSION 23
HEMBYGDENS NATUR~KULTUR: LOKALT KULTURARV I RÖRELSE

Sessionsledare/ordförande

Maud Färnström, Inst. för kulturvetenskaper, Lunds universitet

Deltagare

Anna Eskilsson, Tema Q, Linköpings universitet
Maud Färnström, Inst. för kulturvetenskaper, Lunds universitet
Johanna Rosenqvist, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet
Leif Häggström, Kulturmiljö i Halland

Sessionsbeskrivning

Fornminnes-, hembygds och hemslöjdsrörelser är ett axplock av alla folkrörelser som spelat stora roller i Sverige under en tid av ca 100 år. Som aktörer på en lokal arena har de haft en betydelsefull social funktion, därutöver också som vårdare och bevarare av såväl natur som kultur. Framför allt har kulturarvet varit i fokus och fungerat som en utgångspunkt i en pedagogisk och stundtals normativ verksamhet. Föreningar av detta slag existerar fortfarande, även om svårigheterna har tilltagit efterhand. Så betraktas allmänt idag det ideellt betingade, kollektiva arbetet i ett projekt som något ovanligt. Inom föreningarna är utmaningar och frågor många. Hur hanteras detta i de lokala föreningarnas praktik? Hur ser relationen ut idag mellan förhållandet till natur och kultur i en etablerad folkrörelse? Sessionens spännvidd rör sig mellan folkrörelser, – natur- och viltvård, turism samt materiell och visuell kultur.

Abstracts

Anna Eskilsson
Natur~kultur, nu~då i hembygden

Idag har miljöfrågorna trängt in i politiken och i människors vardag. Samspelet mellan människors kulturella beteende och dess konsekvenser för naturen diskuteras ständigt. När hembygdsrörelsen etablerades för omkring hundra år sedan, fanns en tydlig inriktning mot att bevara såväl naturen som kulturen. Industrins skadeverkningar för naturen var ett kärt samtalsämne för en av rörelsens stora ideologer Karl-Erik Forsslund.

Hembygdsrörelsen och naturskyddsrörelsen låg nära varandra på många sätt och var till och med nära en sammanslagning. Rörelserna fick en gemensam tidskrift under namnet Bygd och Natur från 1939. Namnet på tidsskriften finns kvar, men annars är det mycket som har förändrats. Idag finns det många fler hembygdsföreningar än det fanns då och det bildas fortfarande nya föreningar, särskilt i städerna. Vilken relation finns mellan kultur- och naturarv i hembygdsföreningars verksamhet idag? Hur förhåller det sig till hur det var då när allting började?

Maud Färnström
Från agricultural till agribusiness

I fokus är hembygdsrörelsen som kulturbyggande institution under det föränderliga 1900-talet. Samhällelig strukturomvandling utgjorde en anledning till uppkomsten, liksom ett föränderligt förhållande till naturen, en natur som tagits för given som en outsinlig produktionsfaktor. Rörelsen blev en refug undan det nya livets krav på anpassning till en annan logik än bondesamhällets. Detsamma gällde för insamlade objekt, vilka tidigare använts oreflekterat i arbetet. Dessa inträdde i en ny cirkulation, kuriosa från ett undanglidande känt livsmönster till ett nytt och ”modärnt”.

Hembygdsrörelsen består, dock inte problemfritt. I vilken utsträckning förmår hembygdsföreningar i konkurrens med underhållningsindustrin att upprätthålla funktionerna? Under ökad ekonomisk press har det hittills varit turistsektorn man blygsamt ”flirtat” med. Att överlåta kulturarv och historieskrivning till entreprenörer i branschen kan dock medföra problem. Föremålen skulle löpa risk att ”flyta fritt”. Skulle rörelsens seriositet undermineras i anpassning till ett marknadsorienterat upplevelsekoncept? Skulle steget därmed vara fullbordat från ”agricultural” till ”agribusiness” också av de värden som förvaltats?

Johanna Rosenqvist
Skånsk hemslöjd som visuell kultur eller som natur

Gamla allmogeföremål ses ibland som i det närmaste naturgivna föremål som representerar den lokala kulturen i naturliga material och tekniker. Lokala hemslöjdsföreningar har lagt ner stor möda på att samla, vårda och visa föremål. I det avseendet har hemslöjdsrörelsen mycket gemensamt såväl med hembygdsföreningar och hushållningssällskap på ideell basis som en nationell museiverksamhet. Det finns flera skäl att komplettera den etablerade bilden av konst- och konsthantverkshistoria genom att fördjupa förståelsen av den svenska hemslöjden och dess plats i det moderna samhällets framväxt och historia.

Hemslöjdsföreningarna och deras butiker har fungerat som förmedlande länkar mellan köpare, som företrädesvis fanns i städerna, och tillverkare som i stor utsträckning levde och verkade på landsbygden. Föreningarna fungerade som del av en bildningsverksamhet, som stilbildande inredningsinstitutioner och som arenor för hantverksskickliga människor i allmänhet och kreativa kvinnor i synnerhet. Hemslöjdens produkter bör därför diskuteras som visuella manifestationer av kulturell medvetenhet i ett samhälle i förändring.

Leif Häggström

Den dubbla nyttans grogrund: Om att kombinera fornlämnings- och viltvård

De areella näringarna ser ofta fornlämningar snarare som problem och hinder än som meningsfulla delar av kulturlandskapet. Kulturmiljövården uppfattas som stoppklossar i ett vinstmaximerande bruk av landskapet. De areella näringarna ser mycket av den nordiska faunan mer som problem och hinder än som meningsfulla delar av en levande naturmiljö. Betesskador och bökande skapar minskade intäkter och kräver våldsamma motåtgärder. De två problemen kan tacklas utifrån en gemensam strategi. De ”döda ytor” som lagskyddade fornlämningar utgör i de areella näringarnas landskap kan med lite kreativitet användas för att förebygga skador från faunan. De kan öka viltbestånd, vilket är en ekonomisk resurs, utan att skadorna behöver öka. Ett aktivt arbete som lyfter fram möjligheter med fornlämningar och kulturlandskap kan öka acceptansen för skyddslagstiftningen samtidigt som det ger en reell ekonomisk nytta. Hur detta kan göras kommer att diskuteras i mitt föredrag liksom svårigheten att tänka nytt och utanför inarbetade ramar.

SESSION 24
GLOBAL KULTUR OCH DET LÅNGA 1900-TALET

Sessionsledare/ordförande

Fernando Flores, Idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet

Deltagare

Karin Skill, IEI, Linköpings Universitet
Jonnie Eriksson, Idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet
Fernando Flores, Idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet
Anna Cappi, Idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet
Gunnar Broberg, Idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet
Monica Libell, Idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet
Victoria Höög, Filosofiska institutionen, Lunds universitet

Sessionsbeskrivning

"Global kultur" är ett begrepp som idéhistorien måste ta sig an. Flera forskare har det senaste decenniet ägnat temat avhandlingar, studenter med en ny bakgrund kommer till de akademiska institutionerna, kurser ges. "Det långa 1900-talet" innehåller en mängd frågor som visar hur Sverige, Europa och icke-europeiska områden har mötts, förenats eller vänt varandra ryggen. Tanken med denna session är att utifrån ett antal inlägg diskutera befintlig forskning och erfarenheter från undervisning och samhällsdebatt om globala idéteman. Allt tyder på att sådana alltmer kommer att efterfrågas men att de ska kunna göras rättvisa innebär å andra sidan inte klassisk svensk och europeisk idéhistoria ska stryka på foten. Enligt vår preliminära plan ska detta tvärvetenskapliga seminarium om global kultur organiseras utifrån exempel från aktuell forskning dels om studier på en icke-europeisk geografi (Latinamerika, Öst- och Centraleuropas idéhistoria, Mellanöstern och Öst- och sydostasiens idéhistoria, m. m), dels utifrån övergripande tematiker som vuxit fram under 1900-talet: sexualitetens idéhistoria,, fransk intellektuell idéhistoria, humanioras roll i moderniteten etc. Vi vill också lämna plats för bidrag som kan erbjuda längre tidsperspektiv på förhållandet mellan det europeiska och det globala. Tonvikten kommer som sagt att ligga på idéhistoriska perspektiv.

Abstracts

Karin Skill
Ansvar för den argentinska Naturen?

Miljöpåverkan är ofta nationsöverskridande, och det är sällan som det går att uttyda och därmed avkräva ett tydligt ansvar. De som drabbas behöver inte nödvändigtvis ha bidragit till miljöpåverkan. Miljöfrågan bör därför studeras ur ett globalt rättviseperspektiv som fokuserar såväl enskilda individers som nationalstaters syn på sin roll i det globala systemet. Den modernistiska uppdelningen mellan natur och kultur är centrala referenspunkter i mycket av miljöforskningen. Vad dessa verk gör är att visa på människans dominans över naturen och möjligheterna att styra naturen, men samtidigt ger det också människan en moralisk skyldighet att ta ansvar för naturen och miljön vilket i västerländsk forskning kommit att kallas för en individualisering av miljöansvaret eller en politisering av vardagliga aktiviteter. Att människor från under-/outvecklade nationalstater ofta framställts som närmare naturen, och mindre kontrollerande av naturen personifierat har samtidigt belysts av postkoloniala tänkare. Syftet med detta bidrag är att presentera en analys av en argentinsk etnografisk studie om miljöansvar genom att belysa de sätt som medborgare refererar till idéer om Naturen, mänsklig påverkan, utveckling och teknikens roll. Kan synen på sitt eget ansvar relateras till medborgerlig och statlig position i det globala systemet?

Jonnie Eriksson
Maskinisk darwinism: teknologins naturhistoria hos Samuel Butler och Gilles Deleuze

Senare decenniers visioner om informationsteknik och nanoteknologi, om artificiell intelligens och cybernetiska organismer, har starkt bidragit till spekulationer kring en posthuman framtid, att märka i populärvetenskap och populärkultur, men de har också kommit att börja inverka på definitionen av humanvetenskaper inom forskning och lärande. I båda fallen står vi inför en tid eller en värld bortom människan, till och med ett liv som överskrider den levande varelsen.

Hur tänker vi oss en sådan ”maskinisk” värld – en vetenskap för maskinernas kultur, maskinernas natur? Hur skriver vi historien om tekniken som den obestämda relationen mellan natur och kultur?

Utifrån Samuel Butlers (1835–1902) och Gilles Deleuzes (1925–1995) utmaningar av darwinismen, i riktning mot en teori om materiens minne, oorganiskt liv och

teknologisk evolution, vill jag diskutera olika perspektiv på en sådan lära – om apparaternas uppkomst och maskinens härledning.

Fernando Flores
Postmodern vitalism: från D'Arcy Thompson till Mandelbrot

Man har gett namnet "vitalister" till de tänkare som tillskriver den levande materian en särskild status. Den särskilda statusen kräver vissa uppoffringar. Vitalismen är tvungen att erkänna ett orsaksbegrepp som avviker markant från det dominerande mekanistiska modellen i det modernistiska programmet. Den vitala "kraften" eller "principen", agerar genom den organiska vävnaden för att orsaka den rörelseform som vi annars kallar "tillväxten". Om alla kroppar i universumet är underordnade fysiska lagar (som t.ex. gravitationen) är de levande kropparna också underordnade en annan kraft eller princip som jag har valt att här kalla levitationsprincipen. De organiska kropparna underordnas också de fysiska lagarna men är i en viss mån dess negation.

Vitalismens dagar inom den vetenskapliga biologin tycks vara en produkt av 1800– talet, men som epistemologi har utvecklats vidare i samband med den postmoderna informationens teknologi och i allmänhet med anknytning till den filosofi, som genererades under 1900– talet i förhållande till datorerna och robottekniken. Inom den allmänna världsföreställningen, överlever vitalismen i futuristiska sagor, som i den filmsagan "Stjärnornas krig" av filmskaparen Georg Lucas.

Under 1900– talets senare hälft finner vitalismen andra – icke biologiska – utgångspunkter. Långt ifrån biologiska studier och som en konsekvens av de lavinartade framgångar som sker inom områden som informatiken och associerade teknologier, utvecklas efter andra världskriget en vitalism, som finner livet i artificiella kroppar, nämligen i maskinerna själva. Medan den historiska vitalismen alltid har opponerat maskinerna till det levande, gör den nya vitalismen maskinerna till en förutsättning för det levande.

Anna Cappi
Tangon och tiden

Med sina oförglömliga porträtt av kärleken, tidens gång, modern och den fattiga flickans fallna dygd sällar sig tangon till den skara kulturella fenomen som vet att fånga in mentaliteten hos sin tid och representera den på ett mångskiftande men samtidigt förtätat sätt. Dess skildringar varierar i språkbruk och stämning, sången kan präglas av tragik, nostalgi, humor eller okynne, texten kan sträcka

sig från slumområdenas slang till ett stiliserat, intellektualiserat språkbruk. Dock är tangon mer än enbart en representant för sin tid – den är också en bidragsgivare, en essentiell utformare av den kultur inom vilken den verkar. Genom radioapparaten, skivindustrin och statens lagstiftning för beskydd av den inhemska kulturen utövade tangon ett oerhört inflytande över sina lyssnare i mer än femtio år. Könsroller, moraliska och etiska principer förmedlades till åhörarna, mer eller mindre explicit.

I detta bidrag till konferensen väljer jag att lägga fokus vid uppmaningen eller rådet – ett centralt tema inom tangon. Personen som ger rådet är inte främst en auktoritet inom ett visst ämne, eller en person av en viss status, utan först och främst en sann kännare av sin tid – en människa som har levt och lärt av sina erfarenheter. Denna visa, levnadskloka gestalt är en ständigt återkommande figur inom tangon, men också inom många andra delar av den latinamerikanska litteraturen. En närmare titt på denna karaktär ger oss möjlighet till en djupare förståelse av den kultur som präglat generationer av människor i Latinamerika.

Gunnar Broberg
Den besegrade natten

Vad innebär globaliseringen för livsföring och dygnsrytm? Vad är dagen (i förhållande till natten) idag? Hur ser morgondagens natt ut? Kan sådana frågor studeras? Med hjälp av ett längre tidsperspektiv på dag/natt distinktionen och hur den påverkats av t ex religiösa föreställningar och teknisk utveckling vill jag fånga in en annars gömd eller glömd historia/ framtid. Mitt case är Sverige, Europa, Tellus.

Monica Libell
Det långa 1900-talet – Moralen i det postmoderna samhället?

I tider av förändring, osäkerhet och kris söker människor hållpunkter i tillvaron - vad människan är, vart hon är på väg och vilken väg som är den rätta. Sedan efterkrigstiden har olika försök gjorts att finna denna rätta tråd in i framtiden. Diverse traditionella riktningar har fräschats upp, gjorts angelägna och utrustats med ny klädedräkt. Här finns metafysiska försök, antingen sådana som bevarat en konventionell kristen kärna men också vad man kan kalla förvärldsligade försök, tex existensialismen och Levis icke-reciproka fenomenologiskt inspirerade etik. En annan kategori som utgörs av förnuftsstyrda humanistiska riktningar där bla moralfilosofer intagit en viktig plats. Bland företrädarna kan räknas Rawls, Habermas, Singer där kommunikation och

kritisk reflektion utgör deras primära verktyg. En växande kategori utgörs också av biocentriska rörelser, där såväl växter som hela biotoper omfattas. Med postmodernitetens intåg, har den prekära situationen accentuerats. Sedan 1970-80-talen har en ny kritisk tankeriktning uppstått, som lånat klädesplagg av flera av de nämnda men inlemmar även postmoderna influenser. Posthumanismen begär utträde ur den humanistiska och antropocentriska gemenskapen och formulerar sina krav kring interaktionen och ”dansen” mellan kroppar, såväl organiska som oorganiska och artificiella. Det etiska ärendet är enligt Haraway en autre-mondialisation och alter-globalisation, (uttryck lånade från europeisk globaliseringskritik riktad mot ett militaristisk neoliberalt världssystem) som syftar till en mer rättvis och fredlig other-globalization. Den koloniala och (väst)humanistiska världen detroniseras till förmån för interaktion präglad av total inlevelse, respekt, jämlikhet. Kan posthumanismen erbjuda en splittrad osäker postmodern värld moralisk vägledning?

Victoria Höög

Vetenskapens nya bilder: Objektivitets- och tolkningsproblematik

Vetenskaplig kultur och kommersiell populärkultur delar representationsformer: estetiskt designade publikorienterade bilder. Färgsättningen av de biomedicinska bilderna indikerar en familjelikhet med såväl konstnärliga som den kommersiella bildkulturen. Bilderna tolkas ofta spontant som realistiska avbildningar, trots att den visuella formen är ett val av en grafisk designer. Hur formar bilderna vår kunskap om kroppen? Inlägget diskuterar hur visualiseringspraktikerna strukturerats utifrån ett sanningsperspektiv? Hur och vilka sanningskriterier har använts?

Deltagarlista

Namn	E-post	Session
Albinsson, Staffan	staffan@albinsson.dk	19
Andersson, Barbro	barbro.andersson@strangnas.mail.telia.com	13
Andersson, Magnus	magnus.andersson@mah.se	14
Andersson, Therése	therese.andersson@mail.film.su.se	5 &18
Andersson Cederholm, Erika	erika.andersson_cederholm@msm.lu.se	15
Arnegård, Johan	johan.arnegard@utep.su.se	17
Aronsson, Peter	peter.aronsson@liu.se	1
Arvidson, Mats	mats.arvidson@kultur.lu.se	7
Arvidson, Jens	jens.arvidson@kultur.lu.se	7
Askander, Mikael	mikael.askander@kultur.lu.se	8
Axelsson, Bodil	bodil.axelsson@liu.se	10 & 21
Bartonek, Leo	leo.bartonek@swedemail.se	6
Becker, Karin	becker@jmk.su.se	10
Berggren Torell, Viveka	viveka.berggren-torell@ped.gu.se	18
Berglund-Lake, Håkan	hakan.berglund-lake@miun.se	14
Bergnéhr, Disa	disbe@tema.liu.se	16
Biström, Anna	anna.bistrom@helsinki.fi	5
Björk, Gunnela	gunnela.bjork@oru.se	5
Björklund, Jenny	jenny.bjorklund@vxu.se	20
Björkman, Maria	maria.bjorkman@liu.se	3
Blomberg, Eva	eva.blomberg@mdh.se	5 &13
Brandin, Elisabeth	Elisabeth.Brandin@hik.se	4
Bredström, Anna	anna.bredstrom@isv.liu.se	8
Broberg, Gunnar	Gunnar.Broberg@kultur.lu.se	24
Burch, Stuart	stuart.burch@ntu.ac.uk	1
Bäckström, Åsa	asa.backstrom@buv.su.se	17
Cappi, Anna	Anna.Cappi@kultur.lu.se	24
Cardell, David	david.cardell@mah.se	17
Dahlstedt, Magnus	magda@isv.liu.se	7
Edling, Marta	marta.edling@konstvet.uu.se	13
Egeland, Helene	helene.egeland@live.no	10
Ek, Richard	richard.ek@msm.lu.se	15
Ekman, Aimee	aimee.ekman@liu.se	3
Elsässer, Sophie	sophie.elsasser@litt.lu.se	21
Eriksson, Bengt Erik	bener@tema.liu.se	16
Eriksson, Jonnie	Jonnie.Eriksson@kultur.lu.se	24
Erixon, Hanna	hannaerixon@gmail.com	Plenar

Eskilsson, Anna | anna.eskilsson@liu.se 23
Fleischer, Rasmus | rasmus.fleischer@sh.se 19
Flisbäck, Marita | marita.flisback@mah.se 13
Flores, Fernando | fernando.flores@kultur.lu.se 24
Flygare, Iréne | irene.flygare@upplandsmuseet.se Plenar
Fornäs, Johan | fornas@acsis.liu.se Arrangör
Forslid, Torbjörn | torbjorn.forslid@mah.se Plenar
Fredriksson, Cecilia | cecilia.fredriksson@msm.lu.se 18
Fredriksson, Martin | martin.fredriksson@liu.se 19
Frenander, Anders | anders.frenander@hb.se 9
Friberg, Tora | tora.friberg@isak.liu.se 6
Führer, Heidrun | heidrun.fuhrer@kultur.lu.se 7
Färnström, Maud | maud.farnstrom@kultur.lu.se 23
Gabrielsson, Catharina | C.Gabrielsson@lse.ac.uk 20
Ganetz, Hillevi | Hillevi.Ganetz@gender.uu.se 2 & 4
Gavanas, Anna | anna.gavanas@kvinfo.su.se 2
Gianneschi, Marcus | marcus.gianneschi@cfk.gu.se 18
Gjerløff, Anne Katrine | akg@hum.ku.dk 4
Grahm, Jessika | jessika.grahm@globalstudies.gu.se 6
Grahn, Wera | wera.grahn@niku.no 1
Gustavsson, Martin | martin.gustavsson@ekohist.su.se 13
Göthlund, Anette | anette.gothlund@konstfack.se Plenar
Halldén, Gunilla | gunilla.hallden@liu.se 16
Harding, Tobias | tobias.harding@liu.se 9
Hedrén, Johan | johan.hedren@liu.se 16
Hellström, John S. | John.Hellstrom@gih.se 5
Herrman, Margaretha | margaretha.herrman@hv.se 8 & 13
Holmberg, Tora | Tora.Holmberg@gender.uu.se Plenar & 4
Holtorf, Cornelius | cornelius.holtorf@hik.se 4 &12
Hultén, Magnus | magnus.hulten@did.su.se 16
Hultman, Johan | johan.hultman@msm.lu.se 15
Husz, Orsi | orsi.husz@historia.su.se 21
Hübinette, Tobias | tobias.hubinette@mkc.botkyrka.se 11
Häggström, Leif | leif.haggstrom@kulturmiljohalland.se 23
Högberg, Anders | anders.hogberg@malmo.se 12
Högström, Ebba | ebbah@infra.kth.se 20
Höijer, Karin | karin.hoijer@ikv.uu.se 10
Höög, Victoria | Victoria.Hoog@fil.lu.se 6 & 24
Ideland, Malin | Malin.Ideland@mah.se 4
Isacson, Maths | Maths.Isacson@ekhist.uu.se Plenar
Ivarsson Lilieblad, Björn | bjorn.ivarsson.lilieblad@liu.se 5
Jansson, André | andre.jansson@kau.se 14
Jarlbrink, Johan | johan.jarlbrink@liu.se 5

Johannisson, Karin | Karin.Johannisson@idehist.uu.se	Plenar
Johansson, Ella | ella.johansson@mkc.botkyrka.se	16
Johnson, Ericka | ericka.johnson@sts.gu.se	3
Jonasson, Kalle | kalle.jonasson@mah.se	17
Jonsson, Carolina | carolina.jonsson@mah.se	11
Knuts, Eva | eva.knuts@cfk.gu.se	18
Koskinen, Maarit | magukosk@jyu.fi	11
Krohn Andersson, Fredrik | fredrik.krohn-andersson@arthistory.su.se	20
Kruse, Corinn | corinna.kruse@liu.se	3
Kullgren, Carina | carina.kullgren@hv.se	8 & 13
Larsson, Lina | lina.larsson@liu.se	3
Lee, Jenny | jenny.lee@liu.se	10 & 21
Lekberg, Per | per.lekberg@kalmarlansmuseum.se	12
Libell, Monica | Monica.Libell@kultur.lu.se	24
Liljefors, Max | max.liljefors@kultur.lu.se	6
Lindgren, Anne-Li | anne-li.lindgren@liu.se	16
Lindsköld, Linnéa | Linnea.Lindskold@hb.se	9
Lorentzen, Anne | Anne.Lorentzen@start.no	2
Lundell, Patrik | patrik.lundell@liu.se	5
Lury, Celia | c.lury@gold.ac.uk	Plenar
Lärkner, Johanna | johanna.larkner@liu.se	10
Magnusson Staaf, Björn | bjorn.magnusson_staaf@kultur.lu.se	7
Melldahl, Andreas | andreas.melldahl@edu.uu.se	13
Millnert, Mille | mille.millnert@liu.se	Rektor LiU
Möller, Per | per.moller@liu.se	9
Nehls, Eddy | eddy.nehls@hv.se	6
Nilsson, Björn | bjorn.x.nilsson@malmo.se	12
Nilsson, Per | per.nilsson@raa.se	20
Nyblom, Andreas | andreas.nyblom@liu.se	Arrangör & 5
O'Dell, Tom | thomas.odell@msm.lu.se	15
Ohlsson, Anders | Anders.Ohlsson@litt.lu.se	5
Ortman, Oscar | Oscar.Ortman@vgregion.se	4
Pedersen, Helena | Helena.Pedersen@gender.uu.se	Plenar & 4
Persson, H. Thomas R. | thomas.persson@mah.se	17
Pettersson, Åsa | asa.pettersson@liu.se	8
Qvarsell, Roger | roger.qvarsell@liu.se	21
Redmalm, David | david.redmalm@oru.se	4
Ristilammi, Per-Markku | per-markku.ristilammi@mah.se	Plenar
Rodell, Magnus | magnus.rodell@idehist.uu.se	20
Rosenqvist, Johanna | johanna.rosenqvist@vxu.se	23
Salomonsson, Karin | karin.salomonsson@kultur.lu.se	21
Saltzman, Katarina | katarina.saltzman@ethnology.gu.se	14
Samuelsson, Anna | Anna.Samuelsson@soc.uu.se	4

Sandell, Klas | klas.sandell@kau.se	1 & 17
Sandén, Annika | annsa@isak.liu.se	6
Sarrimo, Cristine | cristine.sarrimo@mah.se	Plenar & 13
Scholten, Christina | christina.scholten@mah.se	6
Schultz Nybacka, Pamela | pamela@kulturarv.net	21
Siapkas, Johannes | johannes.siapkas@antiken.uu.se	20
Skill, Karin | karin.skill@liu.se	24
Stadius, Peter | peter.stadius@helsinki.fi	1
Stenberg, Henrik | Henrik.Stenberg@hh.se	13
Sundén, Jenny | jsunden@kth.se	Plenar
Sveningsson Elm, Malin | malisven@kau.se	10
Svensson, Eva | eva.svensson@kau.se	12 & 21
Söderman, Johan | johan.soderman@mah.se	13
Söderqvist, Thomas | thss@sund.ku.dk	Plenar
Sörlin, Sverker | sorlin@kth.se	Plenar
Thiborg, Jesper | jesper.thiborg@mah.se	17
Tigervall, Carina | carina.tigervall@soch.lu.se	11
Tolvhed, Helena | helena.tolvhed@mah.se	17
Torell, Ulrika | ulrika.torell@nordiskamuseet.se	21
Vinterlycka, Sarah | sarah.vinterlycka@liu.se	4
Volgsten, Ulrik | ulrik.volgsten@musikvet.gu.se	19
Wagner, Karin | kawa@chalmers.se	21
Werner, Ann | ann.werner@liu.se	2
Wickström, Anette | anette.wickstrom@liu.se	3
Willén, Maja | maja.willen@arthistory.su.se	21
Willim, Robert | robert.willim@etn.lu.se	15
Winell-Garvén, Iréne | irene.winell-garven@comhem.se	13
Zeiler, Kristin | kristin.zeiler@liu.se	3
Änggård, Eva | eva.anggard@did.su.se	16

Anteckningar